

poetikon

71-72

januar-februar / marec-april 2017

Kazalo: 71-72

Uvodnik

Glorjana Veber / Klofuta	4
--------------------------	---

1 Poezija

Miriam Drev / Zakasnitve	11
Sara Fabjan / Stereo	17
Breda Jelen Sobočan / Smrt z žarečim svinčnikom	
barva slepo pego	25
Aleš Jelenko / Prvinska govorica	33
Ivana Komel / Narejeno iz metala in kamnov	45
Samo Kreutz / Zgodnječasnosti	53
Jernej Kusterle / Razbeliti jezik	59
Andrej Lutman / Črke v plosk	67
Andrej Medved / Iluminacije	73
Novica Novaković / Srednje glasno	81
Cveto Preželj / V krošnji hrasta	89
Peter Rezman / Zemlja, ogenj, voda	97
Kaja Teržan / Punčka brez nog	101
Jernej Županič / Mešetar	113

2 Mlada poezija

Anja Grmovšek / Kalifornija	119
Vid Rotvejn Pajič / Zajci	123

3 Prevodi

P. B. Shelley / Adonais (prevedla Tadeja Spruk)	129
Osip Mandelštam / Pesmi (prevedla Zala Pavšič)	135
Maciej Melecki / Malodušno kukam v šoferske kabine (prevedel Klemen Pisk)	141
Valérie Rouzeau / Vrouz (prevedla Živa Čebulj)	147
Dragica Užareva / Med branjem Kastela (prevedel Ivan Dobnik)	157
Snežana Stojčevska / Zmaga je sladka (prevedla Lara Mihovilovič)	163
Anca Zaharia / Šest pesmi (prevedla Klemen Lah in Leonard Ciocan)	171

4 Nasledstvo sonca

Velimir Hlebnikov / Trobenta Marsovcov	179
Velimir Hlebnikov / Razglas predsednikov zemeljske oble	182
Velimir Hlebnikov / Kamena baba	188
Andreja Kalc o Velimirju Hlebnikovu	195

5 0 pesniških zbirkah

Milan Vincetič o Ivanu Dobniku	198
Marko Elsner Grošelj o Dejanu Kobanu	200
Andrej Lutman o Milanu Vincetiču	202
Zoran Pevec o Jerneju Kusterletu	204

Glorjana Veber

Klofuta

Fotografija: Rok Tržan

Rada imam Slovenijo in to me skrbi. Zato, ker stanje v kulturi ni več zaskrbljujoče. Ni več niti sramotno niti neznosno. Stanja ni več. Razmere si ne zaslužijo, da bi jim lahko rekli stanje. Namesto njega je nastala kulturna luknja, ki jo polni vedno več prekariata iz vrst kulturnih delavcev. In ko se uživljam v dogajanje, kjer je prisotnega tudi vse več diskurza, ki se odmika od pojma kulturnosti, in vedno več medsebojnih kritičskih obračunavanj in drobljenja izrečenega na interpretativna seciranja, kdo ima prav in kdo narobe, kdo sodi v kateri kulturni predal in kaj to predispozicionira, pomislim na troje. Prvič: zakaj bi si kot ustvarjalci sploh želeli ugoditi vsem? Drugič: če kulturnik ne zna uporabljati kulturnosti kot svojega orožja – ali sploh ve, s čim upravlja? In tretjič: Se naš pojem kulturnega in kulturnosti nevarno posodablja?

V umetnosti ni epiloga. V umetnosti je bistveno, da nas »nadleguje«, medtem ko znanost služi pomiritvi. Zakaj bi torej sploh želeli ugoditi večini, ko je naloga umetnosti, da nas spravlja iz cone ugodja. In če kulturnik v svoji jezi, nestrinjanju, nasprotovanju ne zna biti hkrati bojevit in kulturnen, se očitno še ni naučil uporabljati svojega orožja. Ustvarjalec bo vedno pomagal družbi preizpraševati njene smisle. Ne gre za osamelo dejanje; umetnost je v končni instanci namenjena ljudem, ne glede na to, kakšni so »kazalniki uporabe«. Umetnost nas brani pred družbeno in mišljenjsko delikventnostjo, pred nevarnimi posledicami tržnega sistema, individualno hladnostjo, brezbriznostjo in tekmovalnostjo. A ko postane tudi sama takšna, pred čim nas sploh še brani? Ali bolje: komu ali čemu služi?

Ne morem si pomagati, da ne bi bila zaljubljena v vsakega pesnika in vsako pesnico posebej, in to v prostoru, kjer je najlažje reči, da ni nič novega. Rada gorim z jezikom. Zato sem umetnika vedno razumela kot nekoga, ki se

srečuje izključno s sabo in ne s kritiko, zaradi česar ga naj ne bi bilo nikoli strah. To je njegova pogodba, ki jo je podpisal s svojim poklicem in poklicanostjo. Vsaka kritika je škatala, v katero skušamo stlačiti nekoga, in ko se med sabo gledamo, se interpretiramo iz oči te škatle, od kod nekdo prihaja in kam sodi. Če kritika našega dela ni pobožala, nič hudega, sami si moramo biti sposobni dati veliko več – klofuto. A s tem, ko se vsakič znova zaljubljam v vase, zapravljamo dragoceni čas za zaljubljenost do umetnosti same; da bi prodirali v pore slehernega ustvarjalca, vrhunskega, perspektivnega, mladega, starega, marginalnega, narcističnega, ponižnega ... Ko s svojo umetnostjo kalkuliramo, kam nas bo ponesla in kako, nas verjetno ravno zato ne more popeljati v nepredvidene kraje. Kalkulirajoča umetnost potrebuje veliko prijateljev, umetnost pa samo sebe. Pomanjkanje nepredvidljivosti pomeni, da se upogibamo pod trznostjo. Ne presenečamo, ne iritiramo – uporabljamo šablone. Vemo, kaj zahteva, in ker druge možnosti ne vidimo, jo sprejemamo.

Menim, da smo na stopnji, ko je avtorsko delo postalo pomembnejše od avtorja do te mere, da si je ta privoščil potisniti ob rob svojo etično držo in moralo. »Družba, ki lajka lajke« ne prispeva kaj dosti k resničnemu razvoju svobode, prej hranjenju udobja s potrjevanjem lastne ozkogledosti, podpihovanja in dokazovanja. So svetle izjeme posameznikov, ki se zavedajo revolucionarnosti in odgovornosti sleherne besede, ki nosi v sebi družbeno, bralčevo, avtorjevo, založnikovo »vrednost« in s tem družbeni namig o nečem skritelem, a navzočem. A če se umetnik upogiba, da bi hitreje in laže prišel na cilj, je to mogoče le s pragmatičnostjo in političnimi strategijami. Umetnik ponotranji koncept hitrosti, nenehnih sprememb, prične bítí tekmo s sistemom na enak način, kot deluje sistem, proti kateremu se bojuje. In s tem postane »kulturiziran«. A ne v umetnika, ampak umetnikalista, v narcistično idejo umetnika, v svoj približek. Zaradi česar ostaja, kljub morebitnim uspehom – nesrečen.

In če se na ta način posodablja, se sprašujem, kaj se dogaja z njegovim trpljenjem oziroma z njegovo »mamljivo« podobo večnega nesrečnika, hlapca, ki mu sreča obrača hrbet. V današnjem času, ko je vzdušje v družbi povsem neprimerljivo s tistim s konca 80. ali 90. let in po osamosvojitvi, so postopoma prišli na plan mnogi diskurzi in problemi literarnega zavzemanja, gospodarska kriza, socialne razlike, korupcija v politiki in družbi na splošno, breme lastne preteklosti, svetovne napovedi vojn, katastrof, epidemij, množične migracije posameznikov in etničnih skupin ipd. Državna emancipacija je pojem svobode pomaknila v zasebne sfere, kar je razvidno tudi med literarnimi ustvarjalci, ki so sprva še optimistično zrlí v prihodnost. Vladajoča politika bi zato morala na področju razdeljevanja sredstev ustvariti odnos sodelovanja in spodbujanja inovativnosti, ki bi prinesla pozitivno

spremembo in preprečila neproduktivne družbene konfrontacije. Sporov, nestrinjanj med posameznimi kulturniki, organizacijami in vladajočo politiko, ki so se nanašali na financiranje ali mehanizme delovanja kulturnih akterjev ter opozarjanj na pravičnost v sistemu socialne družbe ali kulturne politike, je bilo v zadnjih dveh desetletjih v medijih veliko. Vse to dogajanje je kulturnika v primerjavi s prejšnjimi družbenopolitičnimi razmerami prestavilo v povsem nove okoliščine. In če je en sovražnik oblast, je drugi tržni sistem, ki pri promociji branja med drugim vztraja z metodami recenzij, za katere so študije pokazale, da nimajo bistvenega vpliva na nakup knjige in branje. Med drugim se je izkazalo, da tudi publika želi jezdit na konju dogodivščine, ki presega »tradicionalno ponujeno« – uporabniki bi radi več in drugače. Tudi publika potrebuje klofuto. Populariziranje literature je dobrodošlo, a na način, ki omogoča ohranjanje njene lepote in kakovosti.

Ustvarjam v sobi, kjer je ogromno knjig. Velikokrat me njihova prisotnost moti. Nešteto imen, filozofov, pesnikov, teorij, življenj ..., zaradi česar jih včasih prekrijem z rjuhami. Kot da bi mi to pomagalo, da me ne bi nadzorovale pretekle ideje in misli. Zdi se mi, da na ta način pokrijem zgodovino. Da se ne bi ponovila v moji sobi. Prostor postane prazen. In lahko začnem od začetka.

1

Miriam Drev
Sara Fabjan
Breda Jelen Sobočan
Ivana Komel
Jernej Kusterle
Samo Kreutz
Andrej Lutman
Andrej Medved
Novica Novaković
Aleš Jelenko
Cveto Preželj
Peter Rezman
Kaja Teržan
Jernej Županič

po
ez
ija

Fotografija: arhiv avtorice

Miriam Drev, rojena leta 1957 v Ljubljani, je pesnica, pisateljica, književna prevajalka iz angleščine in nemščine ter avtorica številnih kritik in spremnih besed. Diplomirala je iz primerjalne književnosti in angleščine na ljubljanski FF. Njen prevodni opus šteje devetdeset izdaj; mnogi avtorji so v slovenščini prvič izšli na njeno pobudo. Med bivanjem na Dunaju je napisala knjižico *Šviga gre lužat* (1995) in okvirno prvo pesniško zbirko *Časovni kvadrat* (2002). Druga, *Rojstva*, je izšla pet let zatem in leta 2008 v Poetikonovi lirah *Vodna črta*. Leta 2012 je objavila roman *V pozlačenem mestu* in četrto zbirko pesmi *Sredi kuhinje bi rasla češnja*, 2014 pa svoj drugi roman *Nemir*. Njene pesmi beremo v angleščini, nemščini ter v češki in poljski antologiji. Živi kot kulturna ustvarjalka v Ljubljani.

Miriam Drev

Zakasnitve

Zakasnitve

Oroženela koža naših starih mater
nam v počasnih luskah pada z bokov;
sestavljen korak se razdeli v več gibov.
Ko so moči izprane,
razvoj traja,
ne dovolj napredek, ne povsem propad,
vmes navidezno povratni tek
od vzhoda na zahod.

Izravnava razlik. Težnja po izenačitvi
nihajočih gladin
kot pri spuščanju zapornic,
kot pri prečrpavanju.

Čez čas se nepotrošene vodilne misli
in tiste z upočasnjanim učinkom
ponovijo v novih, različnih oblikah,

zložene s preudarno kretnjo,
kakor so ženske nekoč polagale
perilo v skrinjo.
Ko jih razgrneš in prezračiš,
spet uporabne za naprej.

Nalezljive vloge

Ifigenija na Tavrido ni potovala
kot turistka.

Na plemenskem bojnem polju zdaj
kot v Evripidovih dneh
nove izvedbe nesprave
po starih navodilih,
z dodatkom sodobnih tehničnih fines.
Nekaj tisoč kratkih let,
odkar so utonile žrtve
in so tistim, ki so peli blues, na kamnu
izruvali srce.
V tem nobene patine ali utrujenosti,
ki bi jo prinesel čas.

Drugačna doba, jezik drug;
vloga žrtve ponovljiva kot nihaji
zemeljske osi.

Na družinski sliki
druga z leve v spodnji vrsti,
hči, določena za žrtveni oltar
pod nebom iz škržatov, pohlepnim
tujim nebom,
zato da bi počasni veter
končno pihnil v jadra.

Tega ne zaobideš

Okolica – pločniki in vogali, obrazi
in njihovi nagovori; opazujem premike.
Škripanje koles na platoju. Vagon potegne.
Tiri vlečejo za sabo. Stojim pred kompozicijo, ko lokomotiva
cukne; kolektivno v sestop.

V človeškosti preživeti, najprej to. Veliko je peronov,
tirnice privlačne. Gramoz pod pragovi
in tiri se nalaga na prostoru, ki se kaže
kot težko označljiv. Teh tež ne znamo
meriti natančno. Odhodi in prihodi
tiktakajo na zaslonih. Včasih sem,
zdaj pa ne pričakujem protiuteži
ali protitežnosti.

Obsedim. Moški, tuj človek,
ki pije pivo za mizo pred bifejem, pripomne
besedo, dve o prezidavah. Ima glas, da bi pel.
Od daleč si prikimava:

stvari se najprej prerazporedijo
na slabše vidnih platojih.

Sinhrono

medtem ko skrčena čakam
med pragom in vežo, medtem ko njemu v zataknjenem hipu
na vrat neznani nekdo spet prislanja cev in manjkata
samo trenutek, dva. Težava s svetom, kljub trski,
zataknjeni pod vrata, je ta, da se ne odpre več
scela. Ni vrnitve. Težava je v radirki.
Dejavna in konkretna
ne briše predvsem pik, pomot in črk
in tudi ne samo abstraktnih pojmov, za to gre.

Kaj sem lahko storila, ko so našo pritlično
hišo iz leta v leto naselejevale izgube, ki jih štedilnik
na drva in premog nikdar ni sežgal? Reka,
trava na dvorišču samo odtis iz voska, kadar ob naključni
uri dneva spet počí, in spet škrtne kost.

Vsak v družini ve, da ni vrnitve. Ni, ponavlja ulica
po vsej dolžini, do vratc v park; ni, škrtá planet
med obrati. Kako odraščáš, kadar so v kotih
zataknjeni odmevi? Bi zaleglo, če bi jih nekdo polovil
z mrežo? Zradiral brez ostanka. Jih sežgal.
Z zadnjim vred.

Morda bi se urok pretrgal, če bi otrokom kdo povedal,
kakor pravočasno opozori vodnik v muzeju,
naj držijo prste stran od sarkofagov.

Izenačitev

Sedem-, osemletna
živi med svojci, ampak zase,
na prazno.

Vsaka zaupljivost je
odveč.

Njena roka od zapestja svetla
kot gladina,
kakor jeklo.
Prsti so mehki, lahko pa
jih razpne
v konice.
Uperi v bližnje,
ki jo komaj kdaj zaznajo.

Nariše,
kako jim je postala,
še z imaginacijo otroka,
enaka.

Fotografija: arhiv avtorice

Sara Fabjan, rojena leta 1992, živi v Grosuplju in je diplomirana psihologinja, ki trenutno obiskuje magistrski študij kognitivne znanosti v Ljubljani. Večinoma piše poezijo in jo objavlja v literarnih revijah in na njihovih spletnih straneh. Leta 2016 je bila ena od finalistov natečaja mlade literature Urška. Od leta 2014 je del uredništva literarne revije Novi zvon, ki jo je avgusta 2016 tudi uradno prevzela kot glavna in odgovorna urednica.

Sara Fabjan

Stereo

Stereo

Potlačevanje nezavednega odziva,
poskusiti ustaviti nostalgijo in čustva,
ki ti jih vzbujajo reklame.
Primarnost skozi TV.
Soparnost slik brez zvoka.
Umazan si od litija.
Zamazan si za lastne potrebe.

Danes bom sanjala zvok nakupovalnih vozičkov.

Razporejanje časa

Trudim se ujeti pravo linijo med znanci
in tistimi, ki imajo potencial postati prijatelji.
Spim.
Vstanem.
Se usedem in plačam položnice.
Pogovarjam se s potencialnimi prijatelji.
Kupujem.
Zatrem še zadnje želje, da želim delati z ljudmi.
Pustim sanje dojenčkom.
Pustim sanje pesnikom.
Pozabim smisel na robu in dopustim, da vsako jutro pade čez.

Odlašanje

Pograbiti listje, da prikriješ resnično stanje
še za en obisk,
za eno večerjo in vožnjo domov.

Pripraviti hišo za praznost,
oblaziniti sebe za prihajajoče mesece.

Letni časi

I.

Nekako preživeti jesen
vsakič znova,
vsakič z drugimi ljudmi.
Čutim potrebo
po patološkem
bližanju,
tako da jih držim
dovolj daleč.

Okleniti se
česarkoli
živega.

II.

Nekako preživeti zimo
brez dodatne odeje.

Oblečem se kot lupinasto sadje.
Živim kot lupinasto sadje.

III.

Nekako preživeti pomlad.
Dovoliti kamnu, da razbije vodno gladino.
Dovoliti filmu, da se konča.
Dovoliti prijatelju, da se preseli.
Dovoliti psu, da nasloni glavo ob tvoje noge.
Dovoliti sebi biti sam
med zimo in poletjem.

IV.

Nekako preživeti poletje.

Zamenjam melanholijo za sončen dan ob morju.
Že tretjo uro spim brez pravega razloga.

Prebudim se in opazim valove.
O vsem moram temeljito premisliti.

vakuum

nikogar ni v stanovanju
le jaz in ona ki spi
nikogar ki bi potrdil da se je vse to res zgodilo
vstopila sem v sobo najprej z levo nogo in se popraskala po lasišču
nisem odvrnila pogleda od načina njenega sanjanja

med nama: razumevanje da
nisem človek ki bi ga načrtno spoznal
sem nekaj kar po naključju prodre v tvoje telo
kot vsakdan
in čaka
kot pijavka
kot HIV
dokler se ne navadiš na njegovo prisotnost

ne dvigaj rolet
saj bo kmalu spet tema
še nobena žival ni prišla iz kletke cela
kdo rabi otroke če imaš lahko pištrole
potem sva sedeli tam razgaljeni
nisva se več pogovarjali
pustite jo saj ne ve da ne sme lajati na pse
med nama:
kruto
sistematično
razumevanje

Streznitev

Nekaj let prej kot si si mislil
se sprijazniš z jutranjo kolono
tisto ki vozi konstantno 70 km/h
z nenadnimi zaviranjmi pospeševanji
za tovornjakom brez pogleda
lahko bi si s pomočjo alinej izpisal vse možnosti
pomečkal list in ga vrgel stran vsak dan znova
ampak se usedeš na klop
in ližeš sladoled.

Nato se sprijazniš s sodelavci
z imeni Majda Marjanca in Jože
ki po šihu pečejo piškote
in govorijo o svojih vnukih.
Na vratih poslovalnice je napisanih
10 pravil za srečnejše življenje
urnik brez počitnic in rojstni dnevi.

Spet strmiš v dve objemajoči se ženski
v trgovini nasproti izbrali sta svoj prvi
porcelanast krožnik ki ga moraš pomivati ročno
ne preostane ti drugega kot:
crkniti na tej zemlji po kateri hodiš s Crocsi
in se voziš z Volkswagen Sharanom.

Na koncu te niti tip ki drka na odru
ne more več šokirat tako kot višina tvoje urne postavke.

Trilogija žalosti

Žalost, prvič

Danes zapiši z malo začetnico
in pusti eno okno zagrnjeno.

Drugega odpri, da zamenjaš zrak,
ki je bil predihan, uporabljen.

Ta hiša bi lepo gorela,
ko se enkrat poravnaš z obzorjem,
je vse videti mirno.

Žalost, drugič

Znoj se nabira nad obrvjo.
Vsakih 5 minut ga je toliko,
da ga moram obrisati z vrhnjim delom dlani.

Poteg je hiter in nenaden.
Včasih me preseneti.

Na mobitelu utripa modra lučka.
Nekdo je mislil name pred 15 minutami.

Žalost, tretjič

Na primer: razlog za življenje je tudi odličen razlog za smrt.
Živimo iz navade in tedaj se zavem, da sem prešla v poezijo.

Prideš, razrešiš, naročiš kavo, strmiš v dve objemajoči se ženski
zunaj na pločniku, ne loči vas niti okno, onidve se še zmeraj objemata in ti
ne poslušaj tistega nasproti, ki sedi tam, pripravljen za uporabo.
Vedno se vrneš k ženskama in
popolnoma nepomembno je, kaj rečeš ob koncu dneva.

Manifest s pomanjkljivostmi

Nič ni narobe s tabo

V bistvu si popolnoma sprejemljiv Še več Mogoče bi mi bil lahko
celo vseč V določenem časovnem obdobju Z latenco parih mesecev gor ali
dol Celó lahko si predstavljám da bi te pripeljala domov (In tega si res nikoli
ne morem predstavljati) Jedel bi kosilo Bilo bi ti vseč Meni bi bilo še bolj
všeč

ker bi se razumel z mojo družino Še bolj kot se razumem jaz Pa je moja in jih
najbrž imam rada Saj veš Nisem človek za take zadeve Ti si človek za take
zadeve

Zato menim da bi definitivno dvignil mojo povprečno raven zadovoljstva z
življenjem

za kako standardno deviacijo ali dve ali veliko ali ogromno Očitno je jaz ne
znam

ampak to ni več pomembno Ne vem če sem sprejemljiva dovolj da bi se po
parih letih preselila

skupaj v stanovanje Táko lépo sončno okrašeno barvno tóplo prijetno z
razgledom Ampak ne preveč

veliko ker najini plači lahko preživita samo trimestne cifre Rekel bi
za vedno Jaz ne verjamem v neskončnost Ko bi verjela vsaj v skupno
stanovanje Ampak ne

morem ne znam To je dólgo To je tako dólgo

Nič ni narobe s tabo Ti bom ponavljala

Fotografija: Hana Sobočan

Breda Jelen Sobočan, rojena leta 1962 v Borecih pri Ljutomeru. Po končanem študiju medicine je specializirala psihiatrijo in že več kot 20 let dela v psihiatrični ambulanti. Predmet njenega zanimanja so medsebojni odnosi, psihološki in družbeni odzivi na izzive življenja, manj pa patološke dimenzije človeškega uma, zato se ukvarja predvsem s partnersko, družinsko, sistemsko in analitsko usmerjenimi oblikami terapije. Leta 2012 je v Poetikonovih lirah izšla njena zbirka *Stekleni biseri besed*. Živi v Ljubljani.

Breda Jelen Sobočan

Smrt z žarečim svinčnikom barva slepo pego

Čuden par sva.

Čuden mraz je obrnil kožo,

vsa škrlatna skriva srne ...

Drgetanje rok, moj stavec.

Ti ne dam minulega časa.

Moje delo je selitev.

Od kod pride dotik?

Blago tople krvi pogreje roke.

Te ne zebe več?

- vprašaj -

Te ne zebe?

Spi moj dragi, zaspi ...

Veter vrhove zimskih trav poboža.

Lok časa napne vdih, sapa ostrmi v nehanju,

kristali mraza škrobijo travnik, spodaj je zima.

Čista samost. Vse bo dobro ...

Korak drsi, telo zdrkne v strd. Moj Odisej

je okamenel pod obokom razpustitve.

Zima drsi. Zoblje rob skodele.

V lastovičje gnezdo bom skrila
slino svojih oblakov.
Meglice so še,
nevidne
in
razprte,
ne vidiš še
teže grmenja,
ni še bliskanja solz.

V lastovičje gnezdo bom naselila svojo
samoto, počakala me bo ob razstavitvi.
S perjem mlade ptice bom sfrčala v noč ...

Nebo mimogrede frčne otrpel gozd,
drevesa zakrknjena v rjavini, ne dihajo ...
Veter s prstki privzdiguje hrastovino.
Trpki zvok fazanjega bega...
Najbolj plašne oči košute povsod ...
Diši po preobrazbi ...

Solza v globini sklonjenih cvetov zvončka.
Sem ...

Tvoja ...

Točka v zrnu ledu
trči v zenico telesa.
Toča besed
se pretoči
čez izgubljene tramove.
Zamrznjenost ali trdnost?
Spomini tovorijo razbitine.
Trdota zrcal se ne lepi več
na trenutek. Sestavljanke
nosi veter, jato tatov.
Osamljena lepa beseda
trči v jedro moje žalosti ...

V jeziku, ki ga malokdo pozna,
zidaš kamnite hiše. Ne veš, da ne zdržijo
surove megle. Noči jim talijo temelje,

da pride prhkost v ognjišče. Ne pokrijejo
krošnje, cvetovi se usipajo, osamljeno
dežujejo, trenutki umirajo v prazno.

Roka je tvoj oklepaj razdalje.
Hodniki ne vežejo korakov za bližanje.
Splav je tvoj privez, odnaša te neslišnost.

Streha ne zdrži obokanega neba, vdre globoko
v dlan. Vase zreš, množina nog se ti zapleta.
V jeziku razpustiš zaveze, vozli ne držijo, krhek si,

odvežejo te diha. Nikoli nisem našla tiste besede ...

Potovanje

Praznina, ki jo za sabo pušča veter.
Reka Razočaranje z nožem vode
reže nedostopnost.
Led strdi v podrastje,
močvirje njenih prstov tipa drobovje severa.
Tesnoba ima v roki rudarsko svetilko.
Šota se kislo mota v redkih besedah.

Ko shojena pot zgreši dotik,
za šumom srečam svoje oči.

Snopje molka sva, nevede,
požela v svoja nedra, v poplavljanje misli.
Veslo odriva prste.
Njiva je zalita do kolen,
ne prepozna več svojega zvena,
pršenje zraka vnašaš.
Izpila sem brv ...

V kamnu praga si oči uročiš,
v ustih okus soli, med sekalci. Iz oči do prsi morje.
Iz trde skorje prši slina zadrgnjenih zamer.
Jeza te dela večnega.

Otrok je milni mehurček, razblini se, zdrkne.
Ko tleskneš s prsti, na prsi nasloniš puško ...

Pivnik prekopane zemlje

zagrne strti krik.
Nemost diha.
Beseda se je utopila.
Temna voda jo nosi.
Pa solza in slina.
Gluho nebo gloda
togi čas naprej, naprej,
miže.

Globok porcelan
otročke smrti
raztrga jutri in
vedno potem.
Golo gorovje bora,
grob iz celuloze,
ukradeno,
od rok utrgano.
Otroštvo in materinstvo
stopa v prekletstvo.
Grlo namiljeno s solzami ...

V srčiki ognjemeta

je v rane sveže krvi,
na shojeno sled,
kjer je davno hodila
maločutna volkulja,
strmoglavila zadnja štorklja.
Pozabil je razpeti krila,
ko je čisto od blizu videl
neizbrisne raztrganine
pozabljenega nasmeha.
Omahnil je samotен.
Nihče ga ni pogrešal.
Svilo njegovega peresa
so trgale mravlje.
Rodil se je na koncu svojega začetka
in iskal pozabljeno gnezdo.
Letel je preko oceanov
in hrepenel.
Vračal se je,
vedno znova,
rojeval konec,
povsod tujec,
vedno sam.
Pogladila sem za hip
njegovo mehko dušo.
Moja roka je bila groba,
moja koža ni govorila njegovega jezika.
Njegovo oko je ostalo odprto modro nebo,
kristali severa so zdrznili trenutek ...
Jate vprašanj rojijo nad smrtjo.
Morje je zaprlo knjigo.
... Odsev? Odseva ni ...

*Sunkovita zadruga razpre čas brez imena,
klobčiče sledi razpre, kilometre predeš vase,
speto grlo odložiš na mrzli kamen želodca.
Ne ukrotiš negotovosti, petja jutranjih ptic
med kriki tišine. Omahneš v steni. Vibrira diastola.*

Dan te najde.
Mogočno jutro se razkorači ...

V očesu kalužnice je letopis,
pogrne kratko senco jelše na tvoje telo.
Skala je nož za rezbarjenje potoka.
Čez dno kalijo skrbi okamenelih pijavk,
krilce na mojem boku ...

Krilce kačjega pastirja preneseš
na svoja usta, žejna ... Sonce nagne
kotanjo, kaplje zdrsnejo čez rob.

Fotografija: Murr

Aleš Jelenko, rojen leta 1986 v Celju. Izdal je tri pesniške zbirke, nazadnje *Kontejner* (Volosov hram, 2016) v soavtorstvu s Heleno Zemljič. V sklopu magistrske naloge je napisal strokovno-filozofsko knjigo *Spopad z moralo - Razmišljanja o pomenu moralnih vrednot* (Ekslibris, 2010). Objavlja v Sodobnosti, Apokalipsi, Mentorju, Vpogledu, Idiotu, Rukopisih, Hotenju, Vsesledju, Litru jezika, Poiesisu in Locutiu. Je dvakratni finalist Festivala mlade literature Urška JSKD (2015 in 2016), polfinalist (2015) in finalist (2017) Pesniškega turnirja založbe Pivec, prejemnik "bronaste čipke" za poezijo v Žireh (2015), zmagovalec mednarodnega literarnega natečaja "Duško Trifunović" (2015) in mednarodnega natečaja "Janoš Siveri" (2017) v Novem Sadu. Je idejni vodja literarnega festivala Spirala (Slovenske Konjice) ter urednik istoimenske literarne revije.

Aleš Jelenko

Prvinska govorica

Back to the origins

*»Že od nekdaj sta me zanimala
parjenje in literatura.
Pa parjenje besed.
Naskakovanje.«*
(Davorin Lenko)¹

prvinskost
me boči

u
p
o
giba ude

mojega
t
e
lesa

ki ni vajeno
vulgarnosti
v strohnele
geometrijske like

takrat
se nočne more
spremenijo v (nad)realizem
in jaz
(p)ostanem žival

¹ Davorin Lenko: Telesa v temi, str. 12 (Center za slovensko književnost - Aleph, 2013)

Jaz sem, ti ste

karikature

iz zamolklega železa
snujejo neprebavljive programe
v katerih si
ti osrednji protagonist

toda

ne skrbi

ti

je množina
množica
mnogoterost

in *ti*

boste plesali
na melodijo
foucaulta

šele takrat
ko kdo vstopi
v ednino
glasba potihne

Volja do moči²

kako vendar
(za)živeti
če zenice
ugašajo

kako vendar
vzpostaviti
nove vrednote
če stare
ne obstajajo

kako vendar
kako vendar

priznam
nisem virtuoz
s čarobno palico
in nimam praška
za ubogljivost

toda
moje poslanstvo
domuje v vtisnjeni govoric
proti kateri
se ni moč boriti
ker je neuklonljiva

jaz
sem neuklonljiv

² *Volja do moči* - knjiga Friedricha Nietzscheja (Slovenska matica, 2004)

Apolitičnost?

*»kar se zgodi se zmeraj zgodi
v nekogaršnjih očeh
toda nikoli v očeh tistega
kar se zgodi
in ne v očeh ki prisostvujejo«*

(Sergej Harlamov)³

prikaz
elementarne blaznosti
na vzhodu
še ne daje pravico do
njene eksekucije
na zahodu

² Sergej Harlamov: *V zrcalu, z uganko*, str. 12 (Jedci, JSKD, 2011)

Portfolio na Krku

nekaj
na otroškem obrazu
se razgrajuje
kot koščki
krhke keramike
kot neka
nedoločena vseprisotnost
ki je ni mogoče
povsem definirati

to niso tiste
fotografije v arhivu
pač pa
okruški prvinskosti
ki bodo za vselej
izginili

nekaj
na otroškem obrazu
se razgrajuje

in vsak krog
se enkrat
sklene

Medene besede

solze na odru
ne pomagajo
narediti tvojo poezijo
kaj boljšo
ali znosnejšo

ker
ti *nisi*
pesem
in ona
ni ti
ne rabi biti
ti
ne rabi opevati
 poveličevati
 sanjati
 ali potencirati

a vendar
se sline
še vedno cedijo
iz tvojih ust
v ritmu kapljajo
na povoskan papir
in rišejo
med

(z)lom besede
 beee
 beee
 besede
 beee
 beee
 besede

Ghost on the dancefloor⁴

najtežje je
zaobiti spoznanje
da je končna zmaga
nedosegljiva
da je dimenzije
prostora in časa
nemogoče pretentati
in ko tako razmišljam
ugotavljam
da me ni strah smrti
le neznanega
se bojim

⁴ *Ghost on the dancefloor* - pesem skupine Blink 182 (Neighborhoods, 2011)

Malala Yousafzai

ne monolog
za dvogovor gre

le izostritev zavesti
lahko naskoči
njeno odsotnost
daljši počitek
je lahko le varka
in jezik
je po njem
 še daljši
 barvitejši
 in glasnejši

prijateljica
usloči me
kot že ničkolikokrat
usloči
da znova padem
v tvoje dlani

Historiarum

zgodovina je kot botoks
 lepša znosnejša
 daljša
 nežnejša mirnejša
 ter bolj okrogla
 kot je v resnici

not everything you learn
 is knowledge
 tukaj je še humanost

ker
čemu pa služu altruizem
če ne temu
da nečemu služi⁵

vprašam vas
 je iz učbenikov
 mogoče izliti
 platformo
 za jutrišnji vzpon

ali je vzpon
 le iluzija
 nekega pesnika

⁵ Aluzija na: "Čemu pa služi pamet, če ne temu, da nečemu služi." (Muriel Barbery: Eleganca ježa, str. 282)

Teorija strun

*»Morebiti je deset centimetrov od nas
poseben svet s čisto svojimi pravili,
mi pa ga sploh ne zaznamo«*

(Lisa Randall)

a)

stvarnost

zagotovo poseljujejo

mnogotera vesolja

ki s stvarnostjo

nimajo popolnoma nič

skupnega

b)

le vibracije strun

lahko zgoraj navedeno

tudi potrdijo

na čutno zaznavo

še čakam

c)

john ellis

že dolgo

ne čaka več

prežvečil je eksotiko

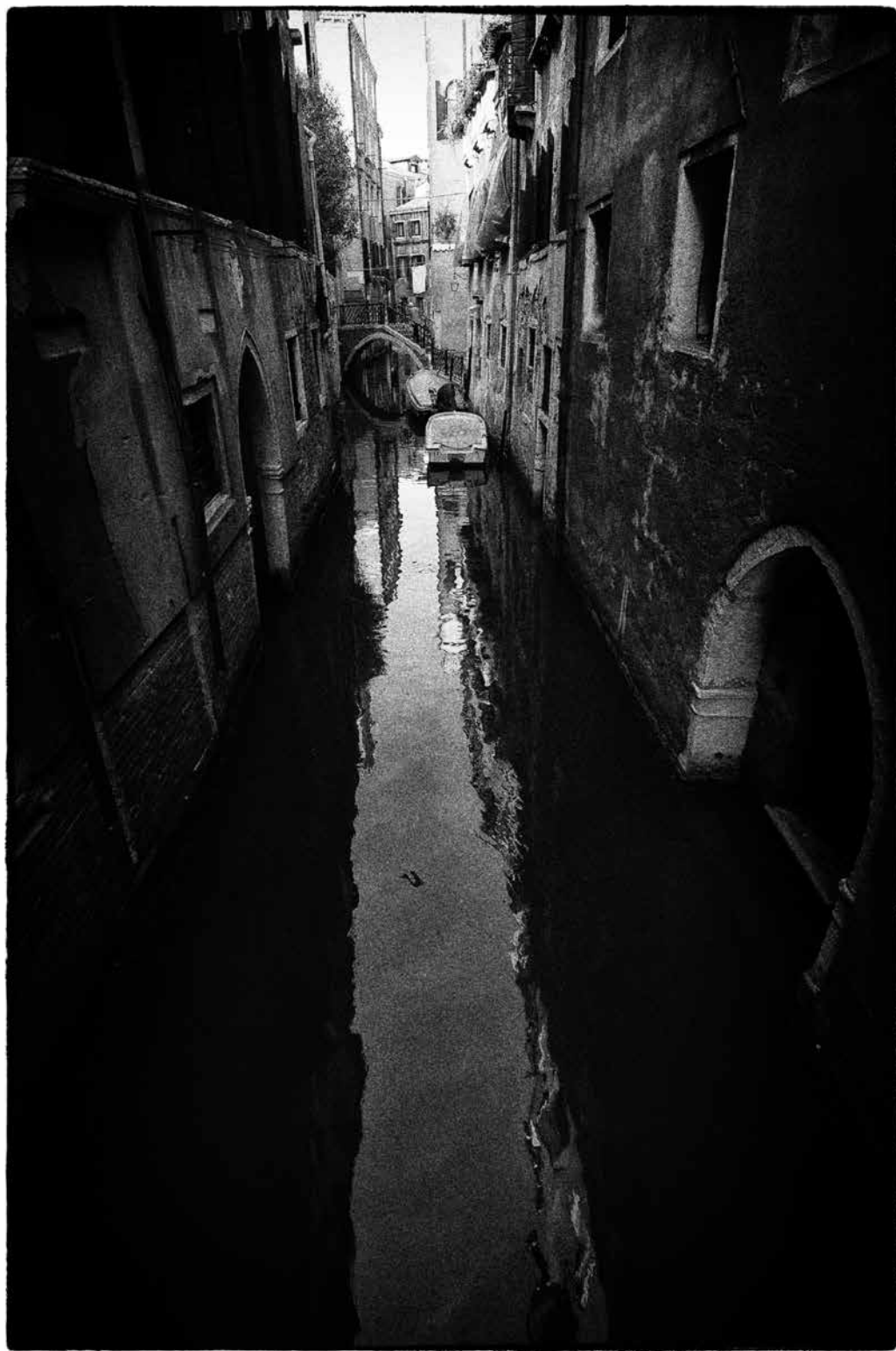
in izpljunil

njeno uporabnost

d)

vrnimo se

k stvarnosti

Fotografija: Andrej Hočevar

Ivana Komel se je rodila leta 1983 v Slavonskem Brodu na Hrvaškem. Leta 2011 je končala magistrski študij na oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Piše poezijo, prozo, eseje, kritike, strokovne članke s področja bibliotekarstva in prevaja. Njene pesmi so do sedaj izšle v samostojni pesniški zbirki *Narekovano iz postelje*, v zbornikih in literarnih revijah. Svojo poezijo objavlja tudi na Radiu Slovenija. Bila je članica Mladinskega kluba Društva slovenskih pisateljev in umetniške skupine Aggressive Theatre, v zadnjem letu pa sodeluje z Inštitutom IRIU in EPK – Maribor 2012. Od decembra 2012 živi in ustvarja na relaciji Indija (Kohima, Nagaland) – Ljubljana – Nova Gorica.

Ivana Komel

Narejeno iz metala in kamnov

Edo Maajka: Balkansko a naše, *I dalje slušam*

Danes sem na Edo Maajka, *Balkansko a naše*.

Jem bio riževe vafle zaradi težav z želodcem in
si ogledujem svojo sobo s postelje.

Pospravljala nisem že tri dni.

Tla niso posesana.

Na mizi, v koritu in okrog postelje ležijo
umazana posoda in hrana.

Čevlji in plašč ter ostala oblačila
so razpuščeni po stoli, po omari, po tleh –
kjerkoli sem jih pač v enem trenutku pustila.

Moja mama bi rekla,
da se prah vidi že s kilometrske razdalje.
In imela bi prav.

Stanovanje je videti kot bi nanj padla atomska bomba.
In to me čudi ...
Ker ne morem trditi, da sovražim pospravljanje,
prav tako pa ga tudi ljubim ne.

Pogled se mi zaustavi na edinem plakatu, ki ga imam v sobi.

Preprost bel plakat z narisano zbirko orožja –
ročno pištolo,

ročno bombo,
upogljivim nožem in
puško kalašnikovko –
ki tvori besedo LOVE.

Spomini zacvetijo kot minska polja ...

Na hišo, kjer sem živela kot otrok,
kjer me je mama učila likati,
oprati perilo, umazano posodo
in brisati prah ...

Vedno je govorila, da je prah najbolj škodljiv.

Dandanes je po televiziji vse več reklam za boj proti prahu.
Pršice so nevarne in pravijo, da *Pronto* res deluje.

Mogoče si ga bom en dan kupila, vendar danes ne.
Danes ni dan za pospravljanje.

V želodcu me znova zvije,
zato vzamem še en rižev vafelj
I dalje slušam Eda Maajko.

Joe Satriani: Is there love in space? *Bamboo*

Ta teden popolna rutina.
Vstajanje 6.00.
Piškot v usta, potem cigareta.

Prvo zdravje, potem kultura.

Goričani uporabljajo *kafetjero*,
jaz pa džezvo – dobila sem jo za spomin ...
in mogoče je prav zato
moja jutranja kava toliko slajša.

Slatka kafa, gorak život.
Gorka kafa, sladak život.

6.30. Novice.

Ameriško letalo strmoglavilo v Libiji – Gadafi še vedno borben.

Radioaktivna voda iz jedrske elektrarne Fukušima prodrla v podtalnico.

Našli dveletno deklico v smetnjaku. Zaklal svojo ženo.

Ob 7.00 se lotim higijene.
Hišnik še vedno ni usposobil tuša,
zato je za higieno poskrbljeno v old school stilu.

Lavor i idemo se malo brčkat.
Oblečem se kot se spodobi.

Prava obleka za pravo poslovno žensko.

Potem pa ...

Bamboo v ušesih s silovitostjo,
ki bi prebila marsikateri bobnič.

Spuščanje z edinim okroglim dvigalom v Sloveniji.

Hoja po poti do službe, ki ponuja toliko slik ...

Drevesa, ki še vedno vzdigujejo
svoje gole veje k nebu.

Kipi na strehah stavb.
Zamrznjeni in ponosni.

Majhna deklica, katere solze
nežno briše starejša gospa.

Moški in ženske – ujeti –
ko stojijo, hodijo, hitijo, tečejo ...

Toliko slik ...
in tvoja slika vedno z mano.

Ljubezen v džungli med bambusi.

Riblja Čorba: Pokvarena mašta i prljave strasti, *Nemoj srečo, nemoj danas*

Res je! Duša je lahko sprogramirana kot najboljši varovalni alarmni sistem.

Po enem mesecu na bolniškem sem končno nazaj v službi.

Berta mi razlaga o grafitu, ki ga je enkrat videla na Visu:

Kad je bilo Tita, bilo je i shita.

Vmes Jana po mobitelu preklinja ekonomijo in dodaja, da je *Pizda, pašta mela prej vsaj jajca.*

Menda sedaj skoraj vsi kupujemo v Mercatorju pašto na črtice, tržnica pa je postala elitni prostor.

Jaz sem tako ali drugače na dieti.

Moja splošna zdravnica je po dveh tednih postavila diagnozo z besedami *izvidi so normalni, samo vi niste normalni*, ter me poslala k psihiatru.

Po štirih tednih pa:
Vnetje žolčnih kamnov – nobenih jajc!
Pravzaprav imam samo en žolčni kamen,

res majhen, samo dva centimetra velik.

Ko so ga z ultrazvokom odkrili, sem se spomnila Descartesa in njegove postavitve sedeža duše v hipofizo, zato sem ga poimenovala preprosto – Duša.

V službi sem znova na tekočem.

Berta pravi, da Kosorjeva odgovarja
samo na lahkotna vprašanja,
medtem ko protestniki razbijajo Zagreb
in jaz v smehu

*Kad je bilo Tita, bilo je i shita,
a sad kad shita nema i kanalizacija nam smeta.*

Na radiu Bora Đorđević
z izmučenim in razlomljenim glasom prepeva
nemoj srećo, nemoj danas.

Prejmem tvoj *offline message*
tc n dont worry dearest,
kar mi še dodatno vzbudi
pokvarenu maštu i prljavu strast.

Neću dušo, neću danas.

Bob Katsionis: Imaginary force, *Galaxy*

Za mojo ljubezen

Najina pot, dragi,
je čista lepota,
narejena iz medu in mleka.

Počasi ploveva po beli čistini
– od sonca do sonca –
od Hi, I think we met before,
do Hi, I think m crazy for u.

V najina sonca se zaletavajo asteroidi
– tekoči med zavre ob dotiku.
Midva sva, dragi,
stuck with each other.

Tudi v naju, planeta, se zaletavajo
– okruški padajo v samotni bolečini.
Midva sva, dragi,
made out of metal and stones.

Use ur imagination for God's sake
in se zavaruj, mi rečeš.
Fikcija, dragi,
ni nič manj resnična od resničnosti same.

Ampak najina pot, dragi,
je vseeno čista lepota in
zie vi mha pou rei sé vârr ya mô.*

*Jezik Angami Naga: *Zie vi mha pou rei sé vârr ya mô* dobesedno pomeni *Lepota ne gre nikamor preveč* oziroma *Lepota ne izgine*.

Fotografija: Murr

Samo Kreutz, rojen leta 1975 v Ljubljani. Prozo, pesmi in haikuje so mu objavili v nekaterih literarnih revijah (Mentor, Zvon, Apokalipsa, Sodobnost, Poetikon) ter na Radiu Slovenija. Od leta 2011 je prisoten še na Pesem.si (spletnem portalu in v zbornikih). Izdanih ima pet knjig: pesniški zbirki *Kot molčanje globoko* (2012) in *Beseda kakor svet* (2015), zbirki haikujev *Mežik zelene* (2013) in *Sonca za cel dan* (2016) ter zbirko kratkih zgodb *Za pest zemlje* (2014).

Samo Kreutz

Zgodnječasnosti

Zgodnječasnosti

Svoj čas, zaenkrat še povsem golobrad,
nekam brezmejno posojaš.

Vsakomur, kdor ga le hoče.

Saj veš, nikdar
ne more postati zgolj tvoja last.

Pa tako vedno znova
pozabiš, da se bo preveč kmalu razplamtel konec dneva
in ga boš moral skrivati pred drugimi,

toda tistikrat morda najbolj
sam pred seboj.

Tatovi

niti svit še ni dobro vzvaloval
pa smo že navsezgodaj

odšli vsaksebi tesat naše bodoče njive
lišajaste gozdove
in razkrečeno svetovje

ko smo se nekega dneva pozno na večer
vrnili domov trudni do zvezd
nismo znali več zaspati zato smo raje
zdrevenelim nočem pritaknili navidez odgovarjajoče dneve

a ves ta čas sploh nismo doumeli da si krademo
samo svoje lastno-

življenje

Drevoredje senc

skozi nemost široko zamračenega časa
prepišno pohaja

zgolj še globokonočje

in po drevoredu namešča razposajeno senco
na njeno pravo mesto

tja nekam daleč med otrpel les ljudi
ali pa trudnih hiš
ter njiv

kajti tukaj so že od zmeraj popolnoma vsa drevesa
enako dolga -

enako stemnela

Urekanja

Vseskozi smo samo molčali.

Tudi kasneje, ko so nam že urekli razdalje
in tihcene kretnje,
smo še dolgo nosili naše prostorje

v pesteh.

Zato smo cel čas raje lačno zadrževali glasove.
Tiste presevne.
Ter nekam neizprosno gole.

Tedaj nas čisto zares ni nič bolj povezal
kot ravno -

besede sredi goltanca.

Razmetavanje

Kdaj pa kdaj se sam s seboj igraš skrivalnice.
Včasih tudi po cele dneve.
Takrat, ko malomarno razmečeš olupke vsakršne bližine.

In v pest zakleneš svojo senco.
Tisto dolgo, obnošeno.

Edino, ki jo pravzaprav še imaš na voljo.

Da skozi mračje
morebiti le otipaš pravega sebe.

Ampak šele čim se dodobra naveličaš neznosnosti igre,
lahko odideš globoko v druge krajine -
po novo sonce.

Klateška pesem

polno razmetanih korakov to jutro

čeprav niti od daleč niso podobni mojim
enega za drugim
jemljem v roke in jih odsotno gladim

da se vsaj malo bolj navlečejo vonja po meni
preden jih dokončno shranim med skodle svojih dlani

za vse tiste splamenele večere
ko nihče več ne pride
in bo povsod zunaj kolovratil le še -

čas

Beganja

Na obronku komaj najdenega sveta
sem zažgal ponošene obleke dosedanjega življenja,

da bi mi bilo vsaj malo topleje.

A mi ogenj ni ogrel niti roke,
ki sem jo vztrajno potiskal predse.

Kajti, ko sem se olesenelo sklonil nad težke,
skoraj marmornate zublje,
sem že vedel:
od tistikrat ne bom nikjer več

doma.

Čemenja

sploh ne posebno daleč se razpirajo

brezbarvne škrge prostora
za njimi pa morebiti precej bolj presevna okostja

kjer še vedno
lahko čisto na drobno zaznamo

tiste hiše

v katerih smo nočili že včeraj
in so prekleto kamnite kot da bodo ves čas

le trudno čemele ob skrajnem zarobku naših nenasitnih svetov
razmetane takole nekam

navzkriž

Fotografija: Aleš Košir

Jernej Kusterle, rojen leta 1987 na Jesenicah, magister profesor slovenistike, doktorski študent na Podiplomski šoli ZRC SAZU. Zbirke: *Pesniška svoboda* (2004) in *Neskončne poljane digitalnih misli* (2012) ter *Tipkopisi: Geneza* (2016). Na ljubljanski Filozofski fakulteti je magistriral z delom *Teorija slovenske ulične poezije in družbeni kontekst*, za katerega je prejel študentsko Prešernovo nagrado. Je urednik antologije jeseniških pesnikov *Železarska lirika* (2014) [JSKD-jevo priznanje za najboljšo samozaložniško knjigo z letnico 2014 v kategoriji Antologije/zborniki, 2015], urednik knjige *Zbrano delo Emanuela Kolmana* (2016), urednik za kritiko in poezijo (2015/2016) ter urednik za poezijo (2016/2017) pri študentski reviji *Besedoholik*.

Jernej Kusterle

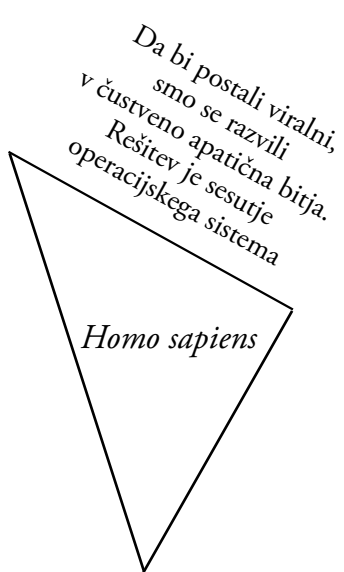
Razbeliti jezik

Vprašaj

Zapostavljen zaradi pesniških kvot
se sprašuje, če je za urbano poezijo preveč
radikalen, če njegove interpretacije
porabijo preveč energije,
če organizatorje literarnih večerov plastenka
vode stane preveč, da bi ga redno
vabili na kavarniška srečanja,
če obiskovalci na kulturne prireditve
pridejo samo jest in pit,
če je njegov jezik preveč zapleten za
vzvišene poglede zgaranih
mestnih gospa, ki so za pravo ljubezen
izvedele v trivialnih romanih,
če je svet burleska malomeščanske mladine
s predrtimi vekami,
ki z ustnic liže grenke ostanke
preperle slin nekoga, ki je še včeraj
bil, danes pa gnije,
če so pozlačeni nasmehi za gracioznimi
obrazi preveč plastični,
da bi jih med hitenjem opazili,
če so besede le besede
in poljubi le poljubi nagačenih živali,
ki se s polakirano mimiko
vraščajo v intimo hladnih kipov,
če je v njegovem performansu patos,
ko recitira prazni dvorani,
ker nihče, ki da kaj nase, ne bere poezije!

Resignacija

Galanterija človeških organov
 razburja z ekskluzivističnimi pomeni,
 ker je zarodek zaprt
 v terariju z zvestimi strahovi,
 ker hemofilija tiska
 gradi crescendo zasebnega življenja,
 ker je »biti galanten«
 le še literarnoteoretski pojem,
 ker na tekmovanju
 patos pomeni kriterij za zmago,
 čeprav ni tekmovalcev,
 ker so naši odnosi animirani,
 glasilke pa zarjavele,
 ker bi bil bolj viden,
 če bi slekel telo in oblekel hematom.

Pozor, hud pes!

Indoktrinacija okusa ni nič več kot faktura
provincialnega glasu izklesanega iz perifernega pesnika,
nič več kot famozna komemoracija avantgard,
rušenje klasicistične poetike in zagovor hedonističnih pesmi,
nič več kot marksistična metaforika mrtvega avtorja,
nič več kot profanost lirskega subjekta,
ki ne zanika obscenosti slenga v literarnem diskurzu,
nič več kot plasirana aktualizacija stvarnosti.
Izbira leksike ne deluje znotraj sintagmatskih nesmislov,
ki niso nič več kot prekrivanje izpetosti,
nič več kot usmerjenost proti superiornosti lastnega predmeta,
nič več kot banaliziranje poetične prakse,
nič več kot prisilno vključevanje v literarno polje.
Poezija je kot mikro prostor deplasirana
in je kot taka za svoj obstoj pripravljena zanikati samo sebe.
Postala je nič več kot protagonistično orodje
za samodeprivacijo, nič več kot mizerna substanca,
kjer hermetičnost zaradi fragmentacije ne vstopa v odnose
z ustvarjalnimi procesi. Sodobne pesniške prakse niso
nič več kot pragmatični kolaži subjektivitet,
usmerjenih v negacijo tradicije,
nič več kot težnje po distanci obzorja pričakovanj,
nič več kot umetna dihotomija med moškim in žensko,
nič več kot deklasiranje pesništva
na raven obrtniškega proizvajanja izdelkov,
nič več kot marketinški prijemi za promocijo velikih korporacij.
Indoktrinacija okusa ni nič več kot faktura
družbenih akcij, ki so utemeljene na konformizmu.

Norost

Gledam v karikaturu obraza.
Smejim se s stopničastim smehom.
Ugasli dotiki šepetajo,
da je biti popačen umetnost samote.
Misli se ugrezajo.
Iz pustih grobišč nastaja močvirje.
Nad mano krvavi
razprta tišina in razpada na krike.
Čutim, kako pokam.
Čutim, kako iz razpok lezejo sence.
Čutim, kako me obrašča
mah v megli pogrešanih mask.
Čakam, da se raztresem
čez koščene tone in se uglasim s prstjo.

Lantern

Shirani kubistični obrazi.
Razpokane roke z vratovi pijanih lutkarjev.
V trebuhe so nam všili termite,
da so pobili metulje. Grizljanje ustnic
pomeni upogibanje zarjavele
popkovine, budnico psihoze, ki s
trohnečih čeljusti pljuva negibne privide.
Pod nohti cveti vonj po gnilem.
Pod vekami utripa srce
lastovičjega mladiča. Hlad obrašča lica.
Živimo v krstah. Smeh nas trga.
Brez vrvic ne vemo, kaj
bi počeli, ko v samoti sledimo prisluhom.
Kdo sem, ko z razprtimi prsnimi
košem lovim ostanke
tvojega zraka? Kdo sem, ko pulim nasmeh
trem bralcem mojih pesmi?
Kdo sem, ko si dnevno spreminjam
namembnost?
Kdo na moji koži goji gube, ki režejo
globlje kot škarje. Visim,
ko zahrzam proti sencam nad svojim grobom.

Hrup v cevi

Ne poznam te Francesco.*
Nihče te ne pozna, kot poznajo
Marinettija, Apollinaira
in pri nas Podbevška.
Kdo sploh si Francesco?
Tvojo poezijo
sestavljajo primitivni zvoki,
modernej glasovi
pijanih študentov,
ki se zgodaj zjutraj vračajo
z mačkom
po hladnih neapeljskih ulicah.
Ne berem te Francesco.
Nihče te ne bere, kot berejo
Majekovskega
in pri nas Kosovela.
Ne maram te Francesco.
Nihče te ne mara!
Vzemi besede z notnega črtovja
in spizdi!

* Francesco Cangiullo: *Poesia pentagrammata* (1923).

Brez konca

Razkoščičiti oko mrliča
pomeni podaljšati svoje telo v zrcalo
tesnobe. Ko se steklene pore
vlažijo od dotikov neznancev in tvoj obraz
hlapi v zrak, ki si ga izdihal do tistega
trenutka, se strah pred
samoto vtke v genski zapis tvojih
prednikov. Postal si nekaj,
kar biva na meji norosti.
Prerivaš se z glasovi,
da bi verjel v jedko bližino,
v polnočno bdenje ob lupini, v kateri
prepoznaš sebe. Ko si obstal
kot ena izmed lobanj
Newtonovega nihala, si nehal
šteti, kolikokrat je bil nasmeh premazan
s svincem, kolikokrat si
prejel madeže in kolikokrat jih
še lahko, da boš še vedno privlačen
za udarce. Preden zaspiš,
razmišljaš, kako prevarati misli,
medtem ko vate tihotapijo
zavrnitve. Biti človek pomeni biti
vnetje, v ogledalu gledati
razkranje lignja in se kot van Eyck
skrivati v slikah tujcev,
kamor občasno pobegneš, ker imaš
dovolj sterilnega zraka
in seciranja tebi nikoli mrtvih obljub.

Fotografija: Eisenheim

Andrej Lutman, se je rodil leta 1961 v Ljubljani. Srednjo šolo je obiskoval v Idriji, zatem v Ljubljani študiral kemijo. Je samozaposlen v kulturi. Piše poezijo, prozo in literarno kritiko. Do sedaj je objavil trinajst knjig, od tega osem pesniških zbirk.

Andrej Lutman

Črke v plosk

Ploskev.

Lovljenje sočasnosti: vaba času.

Dvom v dom, v en dan, oddan
dolga v žilo. Samodejno, učeče se telo.

Nameščeno in podoživeto osrednje posplošeno.

Krajini

Zorana je njiva,
spolovilo se dviguje;
ralo je v njej,
jaz pa zdaj se k tebi bližam.

Ralo je v zemlji,
pokrajina tebe mika;
reka se zliva,
kraj postaja blatna mlaka;

in sonce ne zaide
in veter se ne ustavi,
spolovilo ti je blizu.
Spolovilo ne miruje.

Kužna dolina:
svet se bliža koncu.

Spolovilo obmiruje.

Grenkoba

Šepeti o pešaku gredo skupaj
s potjo: je in piska
na grenko kost, ko grize
zagrenjenost, ko gre
na kup z daljo.

pet krat pet krat pet

domačinsčina
mati ločenka
sin izločenec
hčerka umrla
in očeta ni

mižim

nežen mirim
čemeč maham
čepeč mečem

Zli zlogi

Usoda, vsota poti k smrti.
 Na posodo: življenje.
 V rojstvu ni prisege za v naprej.
 Usoda ravna pot s smrtjo.
 Zaprisežena
 pripovedovalkina
 namigovanja.
 Usoda, zbitje sodu dna.
 Usoda: liho in sodo v trojno trajanje.
 Sproščeno zaznava in dojame.

Dvopičnice:

modro: morje miruje
 spomin: zdaj nazaj
 hrup: obdelovanje tišine
 čas: mera spominu
 večnost: večno več
 veselje: vsesončje
 praznik: pravi vznik
 merilo: mera rije smeri
 nagrada: nadgradnja radosti
 napotki: potek ločil, vezav
 razlage: razdalje med zlogi
 zvezde: najemnice neba
 temá: svetloba, vtaknjena zvezdam
 po koncu: pokonci
 uspeh: upeha
 osama pride: sama
 obilje: oblije

Za

Pričetek. Za četo črk, ki slede, sledi delež sporočila. Del, obet celoti. Teče veriga črk. In spraševanje o obsegu določila, od katerega dalje se šteje, da je. In da bo. Nadaljevanje.

Oddaljevanje od določenega, od začetka ločenega niza členov, potujočih v skupkih, ki dajo pomen. Vijuge, določljive s smerjo božajočih pogledov po skupnosti znakov, store, kar pride. Prihaja praznina.

Črke z nadaljevanjem odrivajo praznoto, ko širijo sporočilo. Vsako črko v odrinjeni nič. Misel v niču stori misel pred izčrkanjem. Črka odrine nič, pa ga ni nič manj. Tudi več ga ni. Veča se le niz, povečuje zgolj vrsto, ki sili k navezi, k rahljanju spomina. Ko ni črk, ni praznine.

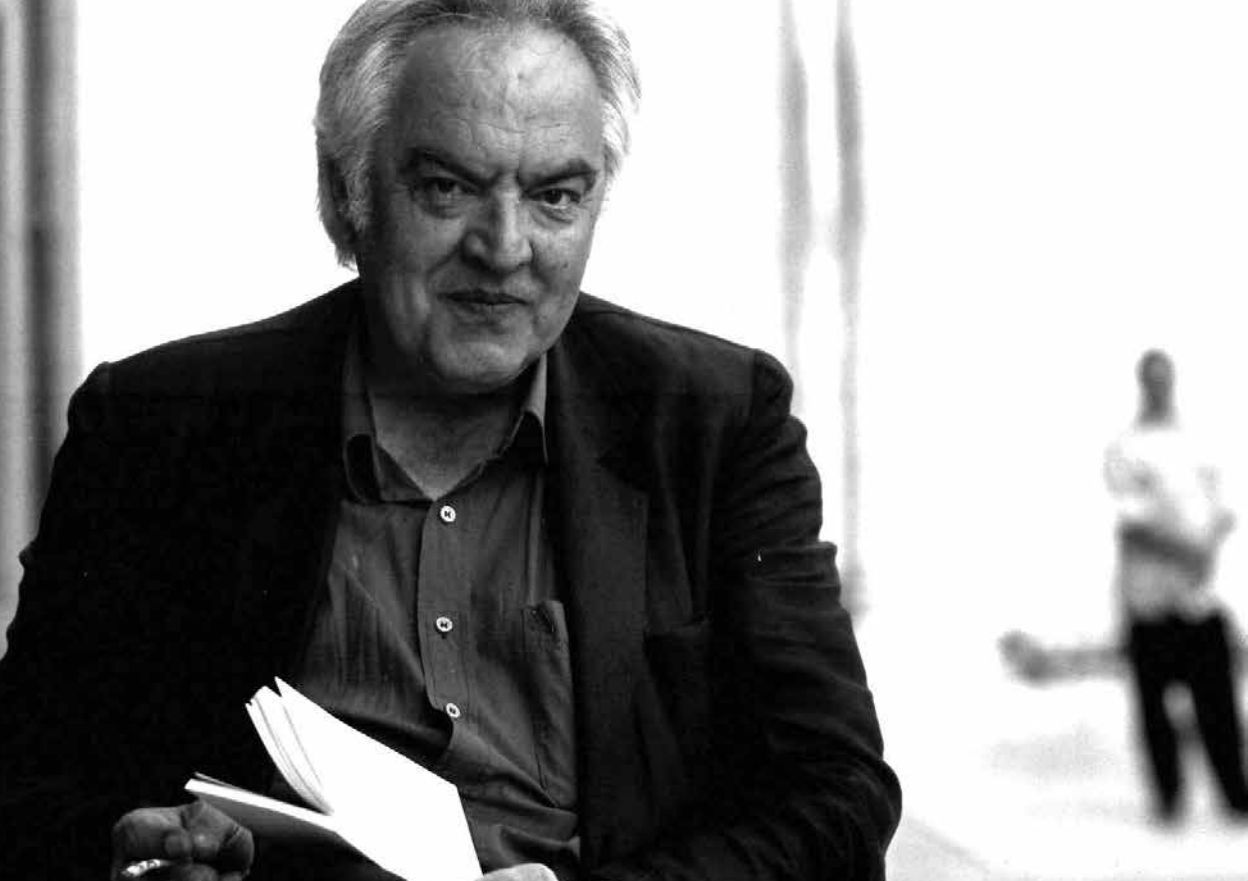
Osnova za praznino je prvi člen, ki predre vanjo, v množico, v edini obet k nadaljevanju. Nizanje členov, členjenje praznote. Praznina, določena s ploskvijo, in ploskev, določena s prostorom, in prostor, določen z ničem. Praznina vsebuje nič, a ga ne določa. Določa jo omejenost, ki je vračanje, preverjanje v četo razporejenih znakov. Nič določi misel. In spomin jo povzame, da se razpre v zlogu.

Prazna množica vsebuje sebe in nič in praznino
in začetek. Nič in vse nista par.
Nič in vse nista nasprotji. Nič,
omejen z vsem.
Nič in vse določata prazno množico.
Prazna množica vsebuje
vse, česar še ni.
S prvim, začetnim znakom
praznosta množice postane ploskev
z grožnjo, da zavzame prostor. Z nizanjem črk
se širi prostor.
Prvo zaprostori vse.

S širjenjem prostora se širi nič. In oži vse.
Prostor je niz ploskev. Ploskev je niz črk.
Črka je krč zapisa. Prostrano
daje obete spominu. In izbrisu.
Če to začeto ...

Potek

Poteg: črta, čara, črka.

Fotografija: Jaka Jeraša

Andrej Medved, rojen leta 1947 v Ljubljani, pesnik, filozof, prevajalec, umetnostni zgodovinar. Trenutno piše zadnjo, štiriinpetdeseto zbirko pesmi z naslovom *Les visiteurs du soir*, po istoimenskem filmu, posnetem v zgodnjih štiridesetih letih, v času okupacije Pariza ... Knjižno izdanih Medvedovih pesmi je 36, a v letošnjem letu bo presegel samega sebe, skupaj s teoretičnimi teksti se bo približal stoti knjigi ... Zadnji naslovi, ki so izšli v preteklih dveh letih, so *Pravljica o pavjem letu, 1000 + ena noč, Deklica z ognjeno glavo, Alica v čudežni deželi, Axis mundi, Perje, solze in zlato na sončnem disku, Veliko kolo, Deviški vrelec, Kočijaž smrti, Dekhoumenon (bazeni), Harmid, Rašamon (v gozdu)* in *KRHTHSAMOS*, ki so nastale lansko jesen in jih je avtor posvetil Matjažu Kocbeku.

Andrej Medved

Iluminacije

OBDOBJA PREDPEKLA

OB JUTRIH SE OGLAŠA VRABEC, NA
TRŽNICI V KOPRU ... IN VODA V PRISTANIŠČU SE DVIGUJE
V NEBO, KOT SE DVIGUJE PALIČNJAK V KROŠNJO SMREKE ... IN
VRELO MLEKO

V SODIH, ZAKOPANIH V SKLADIŠČIH
V VRTNI UTI SADOVNJAKA ... KOT VETRNI OBLAK, KI IZPUHTI
V ČRN, ZABETONIRANI VODNJAK Z ZABOJNIKI Z GOREČO SLAMO V
PREDDVERJU HIŠE ...

KI JO ZASIPLJE VLAŽEN, ČRN PRAH ...
IN KRUT PODZEMNI ZRAK, KI SE VRTINČNI NA IGRIŠČU.

DUŠE OTROK ... V OČEH GALEBOV, KI ,
KROŽIJO NAD MESTOM ... DUŠE STEKLIH PSOV ... V OČEH
MALIKOVALNIH OVC, UGRIZENIH V POKROV POCINKANEGA
ČEBELNJAKA ... DUŠA

OSTRIZENEGA PERNATEGA STVORA ...
V OČEH VOLKOV, KI LIŽEJO PODPLAT BOMBAŽNIH TAC,
IZTEGNJENIH IZ ZLATIH VRAT V PRAG ZARAŠČENEGA PLIŠASTEGA
DIMA ... KOT

JE ZARAŠČENA POMLADNA ZARJA ... V NEBESNO
ROSO IN MEDENI SNEG, KI SE STOPI KOT ŠOP RDEČIH PEG V
STOPNICI

VRTILJAKA ... V POZDRAV KRALJICI REK ... PRIPETI V SVILENI VRAT S
KRVJO PORISANEGA SPAKA ...

VSAK DAN IN VSAKO NOČ ZBUDIMO ANGELE ...
V POMOČ JELENOM, V SRNAH KRI, MEDVEDOM V SRCE ... DA
SKOČIJO

Z JERMENOM V PASTI ... IN DA PROZORNE RANE ZACELIJO S
SLADKIM MLEKOM. V USTA IN HRBTIŠČE

PLANE ZRAK, KI SULICI V KOŽNIH PORAH
ODBIJE Z NEŽNOSTJO OSTI Z PENASTIM VOZLIŠČEM MAK,
ČRNIKASTO RUMENKASTEGA STRDKA, KI HIPOMA PRESEKA
IZBULJENE OČI IN

DLAN ... DA PRIDE NOČ IN ZNOVA DAN, DA
PADE V DUŠO IN TELO OSEKA MRAKA ... IZ RANJENIH KOSTI
IN ... S PREVARO ... Z RDEČOČRNO KREDO ZRISANEGA IN
PRESAHLEGA MRAVLJIŠČA.

OSTAL SI ... V NJEJ IN V MENI ... VEČNO
MLAD, KOT RIBA Z OČMI PERESNOLAHKE SRNE ... V VODNJAKU ...
S TELESOM V SVILENE IN PROZORNE TRNE, NA TRAVNIKU Z
RUMENKASTO VIJOLIČNIM

STUDENCEM ... IN Z GLAVO POD KOLESOM
V PAVJEM REPU S POSTOTERJENIM PRSTENOČRNIM ZAROJENCEM ...
KI DIHA OLJNI ZRAK, KOT DIHA ZRAK OGNJENA MAČKA NA
STEKLENI STREHI PAVILJONA

V ZAPRTEM VRTU ... S SVETILNO GOBO
MLAJA NAD OČESOM V ZAPRTI KOŽI KAČE ... NE VEM, ČE VEŠ ... DA
V VSAKEM NEPREKLICANEM TRENUTKU ... MISLIM ... NATE, NA
TVOJE LASE, ROKE, VRAT IN

ČELO, KI SE UPOGIBA V STEKLENE VEKE VRAČEV,

KOT SE UPOGIBAJO DREVESA ... V VIHARJU ... V POLNOČNI GUBI
SADOVNJAKA.

IN KOT SE UPOGIBAJO PERESA HITRE PTICE, V
ZALEDENELI KLETKI V PODPALUBJU MOKREGA POLMRAKA ... TAKO
SI TIH, MOLČIŠ, KOT ŽE MOLČIJO TRAVE ... DA ME ZAGRNEŠ Z ROSO
PREDPOTOPNE JAME ...

V ŽAMETNEM IZCEDKU KAVE ... IN ME POKRIJEŠ

S SNEŽNO BELO RJUHO IZ BOMBAŽA, KI Z DOLGIMI POSTAVAMI V

NOČ ... ZVENI V TIŠINO, OBTEŽENO Z VLAŽNO ŽAGOVINO
ZVEZDASTEGA KRAKA ...

V BLIŽINO ... IZTIRJENEGA VLAKA ...

NA MURVI PLAŠNI VRABCI, SNEŽINKE

MANDLJEVCA, KI SE SPREMINJAJO V SVILENE LISTE ... V

*ZAROŠENEM ZRAKU IZ ZAPRTEGA PROSTORA. SKOZ ŽILE V DEŽ RDI
PLANJAVA,*

SKOZI LOBANJSKO SKORJO V OPUSTOŠENE

SOBANE S KRILOM, KI SE NASLANJA, S HRBTOM ... V IZVOTLENI

*TLAK OBLAČNE RAZSTOPINE, V ZASENČENO NEBO, IZ RAVNODUŠNOSTI
V ZENICE,*

UPOGNJENE V ŽAREČI TRST, SKOZ ŠIPO

V PRIČAKOVANJE, V SLADKOR, KI STOPI OZVEZDJE V DLAN, IZ

*LIMFNIH ŽLEZ V MEDUZJO GLAVO ... V GRENKOBI IZ OBUPA SE
DOTAKNEM SPLAŠENIH*

ŽIVALI, S SOLZAMI SKOZI ROBOVE STENE,

V STOPINJE NOJEV, Z BREZVETRJEM V SANJE Z NERAZLOČNIM

*ZVOKOM, KI PREŠINE POTNO ČELO, V KRČU SKOZI KOLOBARJE DIMA V
MRZLIČNO ISKANJE ...*

IN Z ISKRAMI V OČEH V PRAZNIČNO TIKITAKANJE NEBES ...

les visiteurs du soir

Jata vrabcev v Hiši ... ki drsi po
stropu in po podu spalnice in dnevne sobe, kot
češnje in marelice v cvetenju ... in preproga makovih vijoličastih

zrnc, v zgodnjem pomladnem
jutru, v kroženju oblačnih kožnatih blazinic, ki
prepredajo nebesno zrklo ... kot speta oblačila nočnih vil in škratjih
bitij ... Cvetenje češenj in marelic v rajskem vrtu, jurassic park z velblodi in
kamelami in

noji ... in s kokošmi, ki begajo
z visokim vratom semtertja ... in mož z dvignjenimi
prsti in dlanmi v brezčasnem, mrzlem, moknatem potoku ... Poljub na ustnice,

otrok v jedilnici, s spetimi lasmi
in moja žena, ki je potico, kot drobni petelini, ki
mirno legajo v velikonočno jajce ... Kot v grajskem vrtu ... kot v rdečkasto

modrikastih nebesih, kjer se v
rahlem vetru odmikajo oblaki ... semtertja, s srebrnkasto
vlečko iz vijolične vrvi in strnjene bombažne preje, iz mehkih vlaken, ki obsevajo

nebo, ob jutru s polno luno .. Da
sončna luč v trenutku prežari obleko, ki pade z ram,
kot padajo cvetovi s cvetnih čaš pomladnega drevesa in z ožarjenih
grmov, kjer zajec skrrije zajca in praznične metulje v vrečo iz oblakov ... Kot srna, ki s

srebrno slino uliže vrat srnjaka
v trebuh z rumeno zlatim pasom iz krvničk v aorti
Pesnika, ki poje v vroč pomladni dan, z ognjenim Glasom prepelice ... in

vijoličnega pava z vijoličastim perjem ...
in biserno ogrlico na čopastem podaljšku glave ... Črno,
namazano kolo, vpeto v Kolo z vesoljnim megličastim vijakom s špicami

in s trni Montesquiejevega rastlinjaka ...
Okamenel golob z vrtljivo glavo in vrtljivimi perutmi ... in
Ptica, ki se spušča v nizkem letu, v podobi angela z glavami mogočnih, nepristranih

Prič, ki vstajajo v drži mohamedovega
Pava. Tvoje oči so modre kot je modra površina plinske
maske ... z napisom *Ne dotikaj se sprožilca* ... in *Ne dotakni se vsebine*

s strupom ... Tvoje oči so kot poplava
kačjih glav in v mrgolenju svilnatega gnezda ... Tvoje oči
so strup in so darilo golih prsi in premičnih bokov, ki dozorevajo v čutnem plesu ...

Tvoja ramena so slečen lok s strupeno
puščico v žarišču mojih rok, ki stiskajo telo v meden obroč okoli
tvojih rok, kot sprožena, plapolajoča vzmet v praznino v vrodu ob sestopanju v
nebesa ...

Jata vrabcev in golobov, pred
vrati v nebesa ... V konici prstov mrgolenje mravelj,
v pasti izprožen jezik srne kot s svetlobo ... iz fosfornih oči fotografirana

prikazen, priklonjena k studentu
 sladke vode, ki vre iz prsi in trebuha ovčje črede ...
 Prižgejo se luči, pristajajo obrazi v srebrnem oblačilu iz vijoličnih
 krvničk in modro zlatega snega, ki pada, pada ... v zelenkasto rumen bazen na

koncu sadovnjaka z uto iz srebrnkastih
 koriandov ... v lunin sij na plavkasti nebesni vlečki ... Prižgejo
 se svetilke, z zvezdami v korenu in na konici svetlih sanj ... kot črn vlak, ki
 hipoma

spolzi v jasnino zarje nad izbrisanim
 oblakom ... Da izstrelim puščico med oblake in hipoma
 premaknem stene toplih nog v blazinice zapognjenih in vlažnih ustnic ... In

da posejem žito v potok z vijoličnim
 vijakom iz maslene skorje, ki se zajeda v korenine spolzke,
 strjene živalske kože, ki popoka pod udarcem v opno bobna ... in s hitrim
 bliskanjem

v bobnič sluzastega sluhovoda ... Fluorescentna
 nožnica v ustju srninah podkožnih tkiv v ovojnici jelenje kože ...
 Fluorescentna bisernica školjke, ki se odpira, kot se odpirajo peresa v pavjem

repu ... in na perutnicah belega laboda ...
 Tri modri, z deskami obiti paviljoni, z mnogokrakim
 soncem v špici na stekleni strehi, s prepustnim, živopisnim, zračnim
 trakom za oči in glavo z vratom ptice, ki se spusti z zaraslega oboka v jamo ...
 V jami

drozg, v lepljivi, kisli, solni tekočini,
 ki hipoma zaprede vlažne ustnice z drobnimi semeni,
 z lakom prepojenega labodjega temena, izproženega v ustje dlak in mokre

kože ... Iz prsi in prsti na hrbtu in
 ramenih brizgne curek čiste svile, ki zlepi srnino
 telo s petelinjim krikom v praznični obroč iz predpotopne rose
 in zmajeve krvi ... v zapoznelem, krčevitem sladostrastju ... Kot sončni žarek iz

telesa rdeče kače, ki skopni obleko
 iz smaragdne preje, in sleče kožo do obeljenih kosti
 v obrazih ovčje črede ... Da niti iz cinobrove krvi iztečejo v praznino

črne luknje ... da potok z živo vodo
 žubori med bedri presne jerebice, kot žuborijo listi
 palme nad slapovi in prepadi z gričevnimi potmi ... in z brvmi nad
 brezni z roji dlakavih čebel, prilepljenih v poltene skale in v osti iz navlaženih
 dlačic ...

Da jutro po prečuti noči najde
 dlan, pripeto v dlan in v kožo naelektrenega
 levinjega mladiča, ki ga prebode puščica s cinobrovega loka
 strelca, ki se vso dolgo noč in dan in noč do jutra ljubi s prelestno črno ptico,

preoblečeno v srčno in v pikovo
 kraljico ... Da z udarci v kamen hipoma iztisneš
 sanje in obudiš ljubimca, zasnula v večno spanje, v ljubezenskem
 objemu in v nedoumljivo skladnem utripanju srca, ki se v enakomernem ritmu
 spet

ponavlja, kot se ponavljajo odmevi
 trkanja jelenovih rogov ob debla v pragozdnem rajskem
 vrtu ... Da obujena, preobrnjena ljubimca poletita po zlati krvni žili v nebo, kjer

se ponovno najdeta kot čutni in
 eterični vilinski bitji in kot prozorni in astralni duši,
 speti v obročje iz snega in zraka in iz srebrnega prahu, ki pada spet nazaj,

v kameno rudo in na prosojne, rožnate
 oblake pod volneno rjuho, ki prekrije njuno zemeljsko telo z
 večnim, pravljичno cvetočim grmom ... in predpotopno čredo ovc v nebesnem
 zrklu.

Fotografija: Jaka Fürst

Novica Novaković se je rodil leta 1965 v Ljubljani, kjer tudi živi in ustvarja. Diplomiral je na Pravni fakulteti v Ljubljani leta 1989. Kot pesnik je nase opozoril leta 1990, ko je na »Goranovem proljeću« za rokopis prvenca prejel nagrado »Goran za mlade pesnike«. Njegove »nadrealistične« pesmi so še istega leta izšle pod naslovom *Raztegljiva tetovaža* in bile prevedene v hrvaški jezik. Skupaj s prvencem je do danes izdal trinajst knjig, med katerimi je sedem pesniških zbirk za odrasle in šest za otroke. Omeniti gre predvsem najbolj odmevne zbirke *Zapeljevanje*, *Brezglavi jezdeci*, *Majhne stvari in XXI*. Redno objavlja v literarnih revijah, zastopan je v nekaterih domačih in tujih antologijah in zbornikih. Piše tudi songe za rock bende.

Novica Novaković

Srednje glasno

1

skril sem zamrznjen zrak, v katerega so se ujela moderna božanstva. stisnil sem jih ob kamnito steno. niso mogla nikamor stran. niso mogla zbežati. platina se je talila in rojenice so zapele svojo pesem. naprej. videl sem smrt

in ljubezen. toskanski veter je odnašal zaledenele spomine, v katere so bili zapičeni noži. črna tišina je prekrila temna pobočja. mrak se je pogreznil vase. tudi mi se stalno pogrezamo. sami vase. v druge.

2

z roko se dotaknem meduze. prsti zdrsnejo skozi njo. odplavava vsak v svojo smer. midva. cvetoči vrtovi na bregu hladne reke dišijo. les trohni in rjavi listi se vrtinčijo med golimi prikaznimi. kakor

divji ples prepotenih teles, ki iščejo seks in užitek. iz oči jim švigajo oranžni plameni. Sicilija je polna kaktusov, njihovi trni poželjivo vabijo. v cedrini senci se prerodim. v gosti krošnji oleandra umrem.

3

ledeni sunek vetra kot težka mokra brokatna zavesa
prekrije trge in uličice ujetega mesta. čebela odleti
iz brezimne podobe proti travnikom v divjini,
obkroženi s stoletnimi lipami. vztrajajo v najbolj

nemogočih razmerah. včasih jih je strah. tudi mi
se bojimo, nekatere je strah lastne podobe. orlovi
mladiči sanjajo modre sanje. vsi sanjamo. v levem
žepu so vprašanja, v desnem odgovori. pomešano.

4

zagledal sem pametnega človeka, bil je skoraj modrec.
generacije njegovih prednikov so zlagale sive kamne
na ogromen kup. z vedno enakimi gibi. počasi. segli so
skoraj do neba. da bi ukradli še zadnji košček iz čarobnega

mozaika skritega znanja. Evropa je umirala pred mojimi
očmi. bojim se višine. vprašanja lahko padejo zelo, zelo
globoko. prihodnost je izginila, izbrisana je, preteklost
se ne bo zgodila. smog požira jasnino, megla je povsod.

5

spomnil sem se na debele plasti ledu, v katerih
ni bilo ničesar. galebi so preletavali pokrajino,
njihovo vreščanje je bilo podobno otroškemu joku.
samo vonjal sem, molk je prekril dvojino. nad jezerom

se je rojevalo novo sonce. megla se je umaknila
v sivino in vse ceste so se končale nad prepadom.
šahovske figure so večne, medtem ko se galaksije
sesedajo. pokončni smo, pa se vseeno sesedamo.

6

a so bogovi hodili po teh poteh? prastari mrtveci? ali
sveža trupla? po balkanskih gozdovih so razsute bombe.
kdo jih je nametal? kdo zložil v mozaik, ki ga uokvirjajo
bleščeča okostja? revolucija. solze in stoletja. tam je,

kuščar. zavaljen, z majhnimi nečutečimi očmi. gleda
me in preži na moje napake. ne zanima ga človeška
duša. stoletja minevajo. čaka. jutri bom pobrisal prah,
pospravil stanovanje. nato poberem stvari in izginem.

7

drevo brez korenin pade. človek brez korenin klecne
in nima nobene poti. nekega dne bom ugasnil luč
in pospravil pepel v vazo. rdeče vino se razliva iz stare
prevrnjene steklenice. prt je poln madežev. nutrija tiči

pod fužinskim mostom. prezir raztrga vse niti, pajčevina
usod razpade. nebo se obrne, zemlja zagori. iz rdečega
obzorja prikorakajo mistiki, oblečeni v črno. semaforji
ugašajo, zavore popuščajo. svet gori kot smolnata bakla.

8

krilate nimfe lebdijo na nebu. skupaj riševa pošasti,
ki pronicajo skozi kožo. njena hladnost je neskončna.
ko se prikaže pot, se zasliši glasba. enainpetdeset
let že prenašam nahrbtnik, ki je čedalje težji. tudi

če je dež ali sneg ali suša. pojma nimam, kaj je notri.
rdeča sablja seka svetlobo, žerjavica prekrije travnike,
lava se razlije čez nebo. mrtvi fazani brez kril padajo
dol. begunci so se zatakneli na strganem zemljevidu.

9

ledena boginja se dviga. poslušá hrup, ki se širi
po svetu. zavohala je nebo, zavohala je dno. prav
počasí se dviga. ko vidi vse to uničevanje, ga tudi
sama nadaljuje. dokonča. pred mojimi očmi

izginjajo reke, hribi in mesta. vse se topi. konec
je z materializmom, konec z vsemi stvarmi, konec
z Ljubljano, z nebotičniki in z mostovi na Ljubljani.
mestne hiše ni več, ni več sodišča in ni parlamenta.

10

misel na smrt izostri čute. njen dotik naredi pesnika.
s prsti poboža, s kremplji razpara. na konopljne
liste posije sonce. slečem se in ležem v odprto knjigo,
iz katere vsrkavam besede. od nekaterih besed

postanem pijan. zadet. vse naokoli je zaledenelo.
znajdem se v slepi ulici. pred mano je neskončen zid.
prste zarijem v rdečo zemljo. kar napišem, zaplava
v ozračje. vsako sekundo. prej in kasneje. lebdim.

11

poglej, letala so obstala na tleh. njihova strta krila
je prekril led. drhtim. mraz je legel na svet. kdaj
bo konec? vse smo pozabili. ura neslišno bije in
njeni kazalci napovedujejo prihodnost. menjam

vse knjige za malo zraka. dovolj mi je. iz temnega
gozda se svetijo oči. stare vezi se trgajo. glas gori
v samoti. jate galaksij so se ujele v tvojih laseh. kako
ti to uspe? brenčijo kakor čebele in ti si čarovnija.

12

starec stoji na obali. njegovi gležnji so mokri. na hrbtu
ima vrezan križ, pekoče sonce mu žge oči. iz stopal
poganjajo korenine. podivjane prikazni se vrtinčijo.
zasukaj me v svojo smer, prosim. naj me odnese stran.

naj me odpihne v vse smeri. iz strganih žepov polzi
čas. stoletja so izginila v pozabo. samo duhovi dihajo
v bližini. roko iztegnem na vrt in ukradem šopek rož.
sredi ruševin berem Trakla in zarežem s skalpelom.

Fotografija: Murr

Cveto Preželj, rojen 1947 v Ljubljani, pesnik, dramatik. Napisal drame *Bombaša* (2007), *Zadnja zabava* (2007), *Roparska brata in trubadurka* (2008), *Gledališče duhov* (2009), *Grizli* (2009), *Stric* (2009), radijsko igro *Carinik s Kolpe* (2007), knjigo za otroke *Kaj in trije mački* (2007), *Pomladna kraljična in palček Piskač* (2009), *Mesečev zaliv* (2009), *Petelin in njegove muhe* (2010) in pesniške zbirke *Oči* (1969), *Iz mojega sveta* (1972), *Imenujem te* (1975), *Uspavani pekel* (1989), *Rožnati tiger* (2006), *Amen na kamen* (2006), *Pesem na ovitku* (2007), *Novo drevo* (2007), *Goreč grm* (2008), *Prazen dan* (2008), *Triptih* (2009) *Novo sonce* (2009) in *Barbara* (2011). Poezijo objavlja v osrednjih slovenskih literarnih revijah. Živi in ustvarja v Ljubljani.

Cveto Preželj

V krošnji hrasta

Kormoran in otrok

Kormoran

na skali

meditira.

Otrok

steguje prste po njem.

Za glavo mu gre

in odplava.

Otrok naveličan življenja

s kamnom cilja sonce.

Odneha,

ko odkrije muslimansko drhal.

Na kamen

in kormorana pozabi.

Evropo gre kaznovat.

14. 8. 2015

Tanki na poti do nje

Ešalon tankov ji sledi.
Preko polja teptajo mlade trave.
Njen ljubi prebira povelja.
Generali spijo v visokih posteljah
in sanjajo veličastne bitke
z roboti,
z razgledom na oprsje
svoje ljube.
Kam gredo ljudje
brez tankov?
Dače predsednika nikoli ne zadenejo.
Bog ne daj še več prahu!
V prah vesolja stopi ljubi!
Z majhnimi tanki se igrajo otroci.
Najinih ni na obzorju.

2. 2. 2016

Silna je gospodova vojska

Zaljubljen v tankovsko brigado
se peljem na vzhod.
Po ravnica prestrezamo povelja
tujih vojska.
Po črnem dimu jih spoznamo.
Po naših zadetkih nas preštevajo.
Silna je gospodova vojska.

5. 2. 2016

Sanje o svoji enoti

O svoji enoti sanjam.
 Zbujeni gledamo v nebo,
 kdaj se bo pooblačilo,
 kdaj se veter obrne
 in nam nameni zmago.
 Vsi prazniki so za nami.
 Otroci so se jih veselili.
 Ženske so bile nekje v ozadju.
 Pomita posoda se je sušila.
 Tanki so znova napolnjeni z gorivom.

6. 2. 2016

Po bitki vseh bitk

Po bitki vseh bitk
 se pekel spozabi s preživelimi.
 Bog gleda stran
 in se sprehodi po nebeških poljanah.
 Zlagane prerokbe se stisnejo v kot
 in ne slišijo človeških krikov.
 Noč za nočjo dogorevajo ognji
 pohote in prevar,
 vmes se skotali še kakšen prazen sod v reko
 in pogoltnejo ga ribe.
 Trupla naččenja naftni oblak
 oblivati z zvoki mornarjev.
 Od kje zdaj ti fantini?
 Sredi pustinje ni čolnov,
 ni vesel za te može.

9. 7. 2016

Muhe

Na cev tanka
se je usedla muha.
Z nami se bo
peljala v sveto mesto.
Nažrla se bo naše krvi,
nam posrkala možgane.
Pametne muhe
so dobri ubijalci.
Mi smo odvisni od njihove
morilske sle.

10. 7. 2016

Prehitevanje zgodovine

Pognali smo se v brezna puščave.
Sejali bakrene rože.
Sulice iz pradavnine
zdrobili z gosenicami.
Kosti pridejo na vrsto kasneje.
Zgodovino prehitevamo
po levi.
Ta se ne ozira na nas.
V svojem vrtu
uči vrabce
čivkati po nemško.

11. 7. 2016

Bedenje

Sto vasi,
pa kdo bi vedel,
bo odšlo s tega sveta.
Naslonjen na zastavo
bedim z njihovo čredo.
Tanki klokotajo
svojo pesem.
Merijo razdaljo
do sovraga.
Posamezen strel
išče junake,
da se poženejo
v novo strast,
da zažari ognja žar
in se ples začne.

18. 7. 2016

Prihaja dan totalne vojne

Zastava slovenska
plapola.
Mrzlo je kot
da smo na luni.
Puščavski gadje
nas gledajo.
Tanki mirujejo.
Pokriti dremajo.
Nihče nas ne vidi.
Ognjeni izstrelki
parajo tišino noči.
Naše telo je pokrito
s toplim jopičem.
V žepih imamo drobnarije.
Relikvije naše vere
nas varujejo.
Prihaja dan totalne
vojne,
ki zdrobi kosti
in naredi vodo iz krvi,
sanje razbije na tisoče
biserov,
smaragde oči počrni.

19. 7. 2016

V iskanju betlehemske zvezde

Praznike
častimo
zaviti v peščen
vihar.
Preštevamo zvezde,
ki jih ni.
Strel v prazno
ne preglasi
piša viharja.
Zrnca peska nas sesujejo.
Pozlatijo naše misli.
Vedno bolj
izgubljeni
se nalivamo
s čajem
in brez besed
strmimo v nebo,
kdo bo prvi zagledal betlehemsko zvezdo
novega časa.

21. 7. 2016

Fotografija: Tihomir Pinter

Peter Rezman, rojen 1956 v Celju, živi v Plešivcu, izučen jamski električar, končal elektro-tehnično šolo – jaki tok. Leta 1983 uvrščen v antologijo *Slovenske rudarske pesmi*. Knjige pesmi: *Pesmi iz premoga* (1985), *Delavske pesmi* (1991), *Družmirje* (1998), *Žvalinjak* (otročka slikanica, 2014). Proza: *Kiril Lajš ni lastnik krčme Peter Rezman* (1985), *Skok iz kože*, (2008; nagrada fabula za najboljšo zbirko kratke proze), *Nujni deleži ozimnice* (2010; nominirana za nagrado fabula), *Pristanek na kukavičje jajce* (2010), *Zahod jame* (2012; finalist za nagrado kresnik), *Tekoči trak* (2015; nominiran za nagradi kritiško sito in kresnik), *Barbara in Kristof* (2016). Dramski teksti so objavljeni v knjigah *Beseda te gleda* (2009) in *Ljubljana – Gospa Sveta* (2010).

PeteRezman

Zemlja, ogenj, voda

velenjski lignit *

Pod starim šahtom
muzej premogovništva
koplje spomine.

*

Družmirske njive
zasipajo votline
premogovnika.

Žareči lignit
za betonsko steno
gasi šlemunga.

Na vodi zonfa
mavričnost kolobarja
potrebuje luč.

*Meseca decembra 2016 (7. in 13.) sem na povabilo Stojana Špegla naredil v muzeju premogovništva »na Starem šahtu« dva »šihta« v črpališču »pod šahtom«. Z veseljem sem podprl pobudo za pisanje pesmi pod zemljo.

šaht – jašek

šiht – dnina

Družmirje – potopljena vas

šlemunga – muljna gošča, tekočina

zonf – močvirnik / zbiralnik odvečne vode

Na vo zonfa
mavričnost kolobarja
prebujena luč.

Na vodi zonfa
mavričnost kolobarja
potrebuje luč.

*

Žareče gorivo
pod zašlemo steno
postane skala.

Na reči lignit
pod zašlemo ste no
postane kamen

Na reči lignit
za betonsko steno
gasi šlemunga.

Žareči lignit
za betonsko steno
gasi šlemunga.

*

Zemlja zasipa izkopanino.

Zemlja zasipa
z družmirske njive
izkopanino.

Zemlja zasipa,
z rodovitnega polja
izkopanino.

V črpališče sem p išel
ob 10:00

Zdaj je ura 10:41

Družmirsk nje
Zotijev udarice

Pod čim in zlotom

Družmirsk nje
Je zornik bo steno

~~Pod čim in zlotom~~

Črepa zlotom

~~25~~

Skopa

12 kopanin

— — — —

Fotografija: arhiv avtorice

Kaja Teržan, rojena 1986, je odrasčala v Škofji Loki in Solni na Švedskem. Študij umetnostne zgodovine in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani je predhodno prekinila in se preusmerila na širše področje sodobno-plesne performativne prakse. Leta 2015 je pri Centru za slovensko književnost, v zbirki *Aleph*, izšel njen pesniški prvenec *Delta*, ki je bil tudi nominiran za Veronikino nagrado 2016. Prav tako leta 2015 pa se je s performansom *Delta*, ki zajema zajeten delež pesmi iz omenjene zbirke, uvrstila na mednarodni bienale mladih umetnikov *Mediterranea* v Milanu. Leta 2016 se ji je pri tem projektu pridružila še pianistka Manca Udovič, s katero občasno sodeluje v vsakič novi obliki podajanja pesniškega materiala.

Kaja Teržan

Punčka brez nog

Punčka brez nog

Anoreksična študentka dela v kuhinji. Pravkar meče ostanke hrane v smetnjak. Ima lepo naličene oči, polne ustnice, elegantne roke in ker je njena mati gospodar osebja, se ji včasih zareče v stilu: tako lahko ukazuje le ona, ki ji je samoumevno, da je vse po njenem ... Ostali iz previdnosti molčijo. Danes smo vsi predvsem hvaležni. Kdor ni, lahko gre – z dvignjeno glavo ali pa strmeč v tla – po izbiri. Nisem več dojenček, ne neha. A tudi na drugi strani se vrti kolovrat. Cel čas že prede isto volno. Odkar je Trnuljčica zaspala. Čeprav budna (brez poljuba), je dinamiko življenja zamenjala za prisposodbe. Tam se sprehaja brez nog, prehranjuje brez želodca, daruje brez krvi ... Na princu – ne – na konju pa ni nikogar.

Zvitki sedanjosti

Na dnu trebuha me nekaj prosi, naj ostanem. Tu zgoraj pa vem, da z onimi mesti in urami nimam kaj početi. Ker se stoli odmikajo od tal in na rahlo udarjajo ob robove miz. Ker se slike na stenah odpirajo v okna in ker okna odsevajo ulice ... Ker ljudje v tej sobi niso gosti ... pač pa so gmota – velika ameba, ki se vzdržuje, ker jo vzdržujejo in kogar ni zraven; ga boli. Ne, to niso samo otroci; zbudijo se in že imajo želje in potrebe – lačni so in žejni, in polni so pravic in temeljnih svoboščin in govorijo in spuščajo zvoke, zaradi tega in onega in jaz naj na to – odgovarjam? Navadno hodim okrog do resnice – to je moj šiv ali voz. In ko se stiskam v točki na sredi spoznanja, me duši in slepi novo sonce. Sence se dotikajo zemlje, ker so težke (težje od stolov in miz). Zemlja odgovarja, da je res, da je polna tkiva, ki bi se ljubilo ... Šele ob prebujanju sem dojela glasnost svojih sanj in številčnost glasov v glavi. Pa tudi tišina spalnice je obstajala samo ob primerjavi z valovi zvokov ulice, ki so udarjali ob okna. In sence, ali niso te – le, zaradi Sonca. In lakota, ko se srce ustavi (medtem ko bije), je neskončna. V vsaki podobi je spomin. Zato sem venomer tako skrajno utrujena. Polna zgodb in glasov zvečer ne morem zaspati – dokler ne pokrijem vsake in vsakega in rečem – ni še čas.

Stari oče v avgustu

Vedno je sedel v senco; govorili so, da je star – zato. V najbolj blažecem jutranjem soncu se je umikal k škarpi, h kamnu. Palico je prislonil nekoliko vstran. (Da se ne bi prehitro premislil, morda.) Mi smo se razporedili na odprte skale ... Bila je tako majhna, ta mravlja, da sem mislila, da je smet. In tako je mimogrede končala pod mojo prstno blazinico. (Uničila sem jo z dotikom svoje identitete.) Pa ni bil star! Samo bolan; leto dni po kapi. A otroci nismo vedeli, ker nismo smeli. Ker, kaj bi se potlej z njim zgodilo. Bi se spustil do nižin telesa. V senco pa bi posijalo sočutje.

Če bi prevajali „dobro“

Izdrl si je puščico (eden od onih svetnikov) in pokazal na rano (res je globoka in zelo rdeča). V njej izginjajo besede kot v živem pesku ali ubežniki, ki se v puščavi spreminjajo v črne pike ... Kogar vleče tja čez, bo hodil, ne glede na vse. Iznakažen obraz, zatekle noge – toda vsebina se krepi in nekoč utrujena drevesa in utrjene poti ob njih postajajo telesu zveste. Tako se vzpostavlja potrpljenje. Ne spol ne knjige ne hrana ne moč ne potlačenost ne svetost – vizija ! napenja lok in ustrelji in zadane in ničesar ti ni treba izdreti – niti sebe samega: obseden si ponavadi s tistim česar nimaš, pa verjameš, da ti pripada (sebe pogrešam že dolgo časa). Pa tudi sovraštvo ni nujno mrzlo; lahko je vroče, skoraj ljubezensko vroče ... In ko je umrla, je bila lepa, zaradi oči, ki so utihnile.

Avtosugestija

Vsa vrata so se zaprla. Moja stopala, drugo ob drugem, so površina sobe, kjer še lahko živim. Rastlina. Nič več. Pokazala sem ti fotografijo sončnega zahoda – v trenutku se je aktivirala in postala nedosegljiva, toda: realnost! Bila sva tam, ko sem ti razlagala, da žal ne morem tja – tokrat ne. In sonce se je razlilo v morje kot bi se moji očesi – jajci na oko, razmazali po pultu – kopnem. Vse kar je, govori o tem, da sem (in veter me potrjuje in sonce me potrjuje). Ti se samo odloči, da ne boš več tisti, ki ugaja ... Navduši se: odpri in potisni naprej. Vrata se pojavijo in izginejo – niso na določenem mestu. Če že, so v določenem smislu (od tam je Poezija). Vprašanja pa pobiraj, kjer hočeš ... (Družina. Smrt. Vesolje.)

Romantika za druge

Vem, samo še ena mojih mimoidočih ljubezni si. Če bi ostal, bi se prevesil ... jaz pa bi gledala za tabo, prepognjena v medenici k svojim petam – nazaj, kakor cirkuška atrakcija. Gibčnost (zaradi predhodnih „vaj“) me varuje pred poškodbami – vsaj to ... Lahko, da je čas, da se uležem v travo, kakor v filmih leže deklica v rahlo zamazani beli obleki – v dolg sanjav trenutek, spremljan z glasbo znanega skladatelja. A kaj, ko obstaja cel scenarij – do potankosti izdelan zemljevid ... in vsa čustva na Van Goghovih krajinah, portretih – vrtinčijo nebo v osmice in spirale in ni ga človeka, ki bi lahko to ustavil ... Tolažba, ki prebujajo domišljijo; draga, si rečem – zvenenje v glavi ni odraz dviga zavesti. Kolaps razuma – naj bo, toda obstaja nitka, ki je zlata. Združena v vrv – vleče človeštvo, to repo, iz zemlje.

Ne moreš izgubiti, česar nimaš, a vseeno –

izgubljena bo hiša, prikolica, avtodom. Letna smučarska karta, članska izkaznica za art-kino in arboretum. Torbice, čevlji – tekaški, pohodniški, službeni. Pancarji, copati in plastične vrečke, ki jih zлагаš in tlačiš v kozarec za vlaganje. In spalne vreče – poletne, zimske, polarne, sub-polarne in ekvatorske. Izgubili se bodo rokavi majic in suknjičev (ker se nismo odzvali ...). In proteze – zobne, nožne, nožnične (možganske). In vse smeti, ki jih pridno ločuješ, dokler ni več ničesar za ločiti in vse izgine v brezmadežnem ognju. In po nesreči se bo izgubila zelena sponka za obešanje perila, ki jo nadvse očarljiva babica preobraža v ne prav strašnega krokodila. Bitka za pozornost, falus, dve samohranilki na klopi: Zakaj ostajamo skupaj? Zaradi strahu ali ljubezni? Zakaj se razhajamo? Zaradi ljubezni? Čigave? Ali se naša življenja končajo v neki točki, v nekem predmetu, človeku? Kdo vse to vidi? Vest? Ali si vest delim? Kje se začnem in kje končam? Ne skrivaj se za vprašanji, reče ena od njiju ... treba je kričati, dokler se kričati da, potem pa izstopi, daj izstopi! Izgubljene bodo slike in kipi in ogledala – konveksna, konkavna, postavna, podložna – pogledu, mimohodu, striptizetam. In vsakršni podstavki – za vrata, za knjige, za umetniška dela, pokale in pohvale. Izgubil se bo Mali princ – nekdo ga je namreč že zapisal. Morda se bo še našel prostor za kakšen nevsiljiv haiku. Toda muza – narava ne potolaži, če prihajaš vanjo zaščiten – s kremami, klobuki, streho in mislijo: *ne dam se*.

Golobi

Ne časa, pač pa mladosti smo imeli v izobilju. Zdelo se je, da bo trajala večno – v vsakem primeru – predolgo. A bolečina, ki se koplje v sebi, slej ko prej udari s silo plazu. „Ti si golob,“ mu je nato rekla, „serješ po hiši, malo se oglašiš, imaš svoje vratne tike, in hrepeniš po drobtinicah.“ *Premor.* „Ne znaš si vzeti,“ je še dodala, „ko bi si vzel, kar ti pripada, ne bi bil ne debel in ne lačen.“ Toliko brezdomstva! Igllice in spet igllice – vsepovsod, kakor sneg, a namesto rumenih sledi urina psov in psov – ljudi, je kamen in njegov okrušek – sled trdnjave, zemlje, kopnega. Kajti kdo je bolj umrljiv: več smrti: ta, ki lahko umre ali ta, ki je že mrtev in v tem nekako vztraja ... Poglej psa; že misliš, da ga je zadelo od vročine – samo še pena manjka okrog ust, potem pa se zgane na meter dolgem povodcu – pazi, da ga ne pobožiš, bo skočil in ti odtrgal nasmeh za dobri dve desetletji.

Znanka iz nezavednega

Nad njeno pisalno mizo so citati iz psiholoških knjig, v garderobni omarici se nadaljujejo v misli vzhodnjaških modrecev in v sredini vsega tega je fotografija neke želje ... Popolno je to bitje – svetlo, čisto, počesano in jasno razdelano glede na svoje interese. Ko drži cvet v roki – dela na sebi. Ko se pogovarja s prijateljico – dela na sebi. Ko ničesar več ne je – dela na sebi. Ko gre na koncert, ko se ga napije, ko obiskuje galerije, ko bere, kar naj bi se bralo ... Odsotna je. Z gumijastimi sklepi in obleko, ki jo nosi iz nekakšne vljudnosti. Toda čas je na njeni strani – že samo zato, ker je – v telesu. Veliko se pregiba, nagiba: nakloni ji niso tuji. Kljub temu ne loči naklonjenosti, zaradi koristi, naklonjenosti, zaradi „prijetnosti“, kaj šele malenkostnih aktov na poti k nekakšni približni „ljubezni“ ... Dihaj, dihaj! ... Zdaj, ko mi ni več treba bit lepa, lahko zaviham rokave v obe smeri, hlače nosim spuščene in neporavnane in ko me iz daljave gleda starka izpod očal, ki so verjetno „za na blizu“, se mi zdi, da svet razume – mene. In sedanjost se giblje vmes, kakor tekočina v vodni tehtnici na površini ne(na)ravnega sveta ... Ostalo mi je le še eno, morda otročje vprašanje – kolikokrat še ? bom morala umreti.

Medtem ko (realnost ima svoj zven)

Slišala sem za gozd, kjer rastejo posvečena drevesa, iz katerih izdelujejo violine za izjemne violiniste. Zdi se mi smiselno, konec koncev glasbeniki ne morejo lagati. Vsak ton, ki ga spustijo v eter zveni v Prisotnosti ... Medtem ko ... Kaj na tvojo laž ali variacijo resnice, poreče stol, kaj miza? Zakaj se razbijajo ogledala in iz zdravih rok padajo vilice, zakaj otroci kričijo, preden padejo, zakaj je ovenelo sveže rezano cvetje, zakaj nisi držala svoje obljube, kdo vse je priča? Tudi moje telo zveni; moje prsi, zadnjica, stopala ... Bojim se, da bom spet zbežala. Zaradi onega, ki vztrajno pronica iz nezavednega v polzavedno v čisti zavestni impulz – in kakor kaplja topi apnenec – moj beli dan, ki izginja, medtem ko nastaja ... Medtem ko, medtem ko se tole med nama nikakor ne bo obneslo. Zdaj, ko ni več spora, ko je vse kot *mora* biti; ko so kosila, skromne, a premišljene besede in vse to sprejemanje drug drugega do onemoglosti – spoštovanja, ki ga občasno, sicer le čez noč in povsem nenamenoma obesiva na obešalnik ne daleč stran od postelje. In ostaneva popolnoma brez – vsega. Čustev. (Medtem sta postelji že davno ločeni.)

Sama sebi

Želodec me boli od primernosti – edine začimbe, ki si jo upala dodajati svoji neoporečni vzgoji – religiji razuma. Ni bilo pomoči – vajencev, ki bi vlekli tvoje srce narazen, da se ne bi krčilo v nagonu bontona. Trebuh me boli od počasnosti, s katero sem vajena hoditi od spoznanja do materializacije v prostoru. Da se prepričam v nasprotno, rada sedim pod drevesom sredi mesta – tako preprosto, nemistično, da lahko zaznam tudi vonj predhodno odloženega urina ... zemlja v mestu pipe počasneje. Tudi moja koža tukaj med stolpnicami pipe počasneje (samoohranitveni mehanizmi nas idealistov). A že to, da imam vonj, ki vsaj v osnovi ne smrdi je olajšanje zame in upanje za prostor. Skoraj užitek pa je vsakokrat spoznanje, da nimam prav. *Vsi smo se zmotili, ne glede na izrečeno.* Zakaj se ne smem obračati nazaj? Zakaj ne naprej? In če je ta trenutek res tako božanski ali vrtenje v njem ni ples – sodelovanje med prej, potem in nedoločnim „vmes“, ko zajameš zrak za potop v zavest nečesa bolj kompleksnega od časa. *Misli ni, ker ni časa.* (Odložim svoj plašč.)

Izkušnja

Videla sem samo toploto, ki se je zbirala v licih – privzdignjenih k očem – smehljal si se. In gube in bele konce las – okrog oči – velikih modrih krogel ... in od tam si rekel – pomagal ti bom, ne skrbi. Kaj točno si mislil s tem? Ali si videl prihodnost, ki ji ne bom dorasla? Vzel si me v naročje. Postala sem majhna kot želod ali človeški zarodek, preden je mogoče razpoznati okončine (ki bodo hitele in grabile, objemale in izmikale). Potem si me peljal s silo svojega diha ... nekam južneje, med nasade pomaranč. In spomnila sem se, da sem tu nekoč že bila. Oranžne sadeže sem trgala kakor vodne balončke napolnjene z barvo. S pregibi telesa sem jih izstiskala. Pod koleni, na notranji strani komolcev, med gležnjem in nartom in s pomočjo hiperekstenzije vratu in zgornjega dela hrbtenice (tam je največ vprašanj) so se razmazale tekoče snovi do zadnje kaplje. In potem si me peljal v tišino in slika je izginila. Le drobci vsakdanjega življenja (posesivnost ljudi in aroganca, ki sem jo posvojila v svoji obrambi) so se pojavljali in izginjali v nizu meni nelogičnih zaporedij ... in čutila sem, kako Te izgubljam, kako se izgubljam. Zato sem si ponavljala – pomagal ti bom, ne skrbi, pomagala si bom, ne skrbi. Nato se je od nekod vzel močan sunek vetra; zanihala sem, skoraj bi padla, a sem se ujela na levo nogo (v spiralo). Pogledala sem v tla. Bila so polna želoda. Bližala se je jesen.

Nekaj

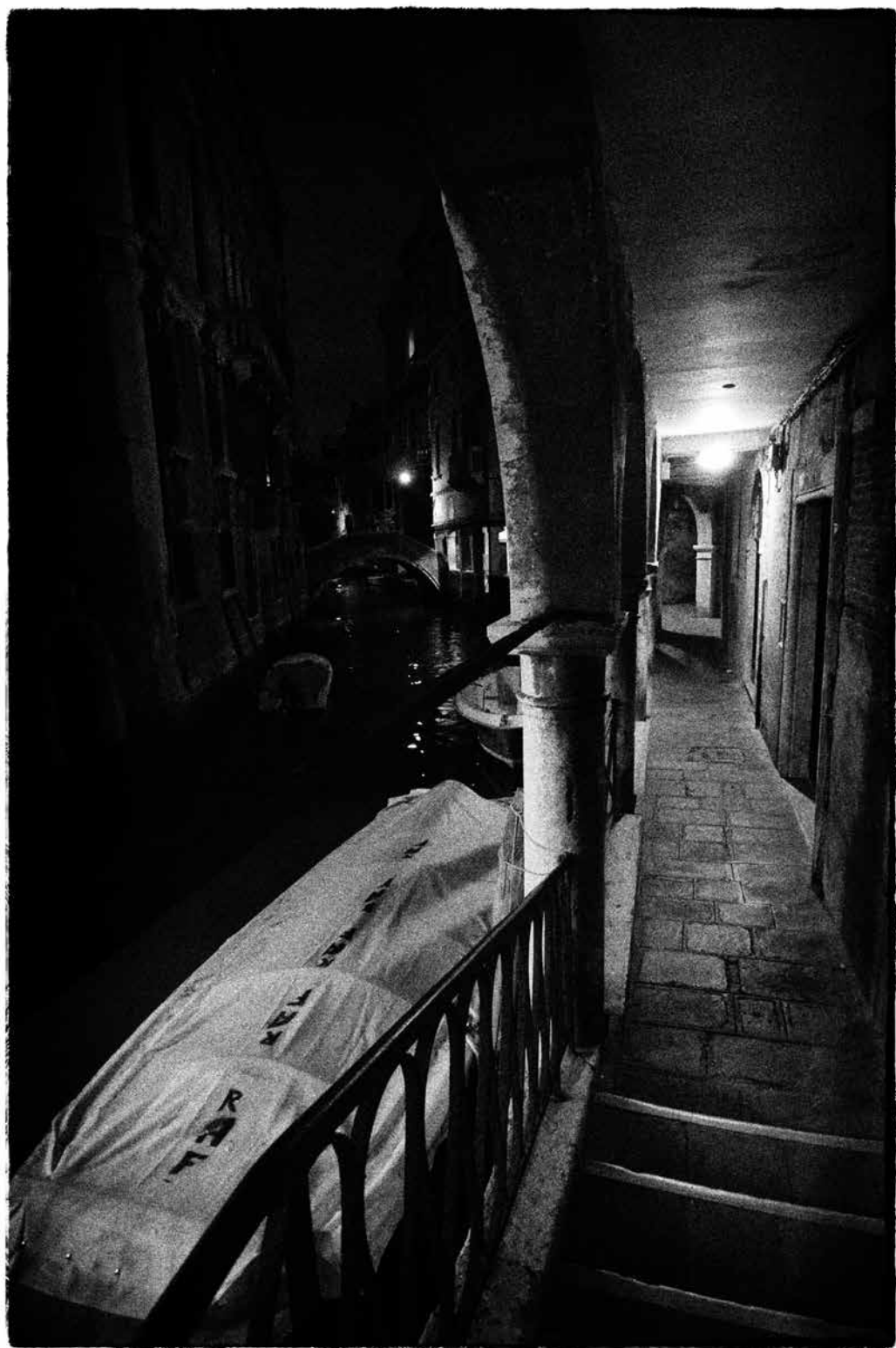
je v meni, ki noče biti zapisano. Ki se vedno znova upre. Ki vztraja na nekem nebodigatreba metafizičnem dejstvu. Otrok, ki za nič na svetu ne bo izpustil igrače. Starec, zgrbančen in zguban kakor gozdna tla, preprejena s koreninami, rastlinjem, štori in vsem kar gomazi čez njegov napihnjjen nos – kot kakšen trol ga je pritisnil ob deblo, da bi ga izruval, ko bo mimo prirobantila trolica s preščipnjenim trebuhom (mudilo se ji je, ko je zapirala pečico). In potem bo starec, naveličan svojega obraza, na neko lepo sredino jutro, odluščil kožo in odstranil meso in si nadel neko bolj urbano pokrajino, polno stolpnic in novodobnih svetišč, kjer je oltar – oder, kripte pod njim pa so postelje – naše postelje. In neko lepo sredino jutro se bo izravnal in nič več ne bo star in zgrbančen in govoril bo, da so ga pretentali, da je v resnici mlajši, saj je njegovo telo starejše od našega in leta se štejejo počasneje oz. hitreje oz.. Približno tako kot je nekdo rekel za pse; da naj bi se sedem človeških štelo za eno pasje – le da smo v tem primeru mi ljudje – psi. On, da je samo priložnost, ki se vsede v naše telo, da bi se naučili, kako malo je pravzaprav potrebno za transformacijo. Vendar; to je samo trik starega čarovnika.

Lepe Vide

Svojo srčno občudovano teto sem držala za roko, ko sva prečkali mostiček, ki je le v nameri spominjal na tistega pri Popaju. Na sredini sva se ustavili za slikanje s kapitanom naše Princese Danaje. Bilo je kot v vsakem filmu, ki pa ga dotlej še nisem videla. Kovčke so prijeli mladi, precej suhi fantje, oblečeni v polikane hlače in suknjiče na gumbе. Angleščina je prišla prav, čeprav ni bila nujna. Pri kabini smo se ustavili. Fant je dobil nekaj drobiža, se zahvalil; s teto pa sva se namestili. Občudovala sem vsak košček zglajenega pohištva ... Kasneje sva se zadržali v nekakšni avli ali sprejemnici ali pa je bila to jedilnica, ne vem. Vedno je bila polna sadja v obliki živali, rastlin in mitskih bitij. Prijazna, a smešno oblečena dekleta pa so stala zraven, se smehljala in nakazovala na ponujene dobrote z gracioznimi gibi svojih rok. Te roke so me pospremile v sanje, toda postale so čudno prazne in utrujene. Njihov nasmeh pa je ostajal zadaj kakor pena valov, ki jih je ustvarjala sila naše ladje. Naslednji dan ob zori so ta ista dekleta, v soju drugačne garderobe, nosila kavo in rogljičke ... Ena od njih je slišala tetine besede in se pretirano navdušila: »Pa saj vi ste iz Slovenije!« Razgovorila se je o svojem otroku in nekakšnem partnerju. Kasneje mi je teta povedala, da je imelo dekle v grlu cmok. V mislih sem videla zataknjen cmok iz pšeničnega zdroba in jajc, ki mi ga je mati vedno dajala v juho. Toliko sem razumela.

Obiskovanja

Srednje velika soba s strešnim oknom na zahod. Vgrajena omara, miza, stol. Postelja. Na njej je deklica. Stopala so mrzla, kolena pokrčena, drobne dlani stiskajo blago – nekakšnega kužka, ki je bil živ točno toliko časa, dokler nisem ugotovila, da ni ... Glava je skrita pod odejo. Utrip srca v sencih in težka naloga; zaspati. (Kaj če se ne zbudim?) ... En sam temen kot je v sobi. Dovolj. Vertikalna vrata so odprta. Obiski so stalni ... Smrt je penetrirala vame tik pred spanjem. Najprej je ustvarila vakuum od vrha glave do prstov na nogah, da je za hip paralizirala telo; toliko, da je vstopila (včasih tiho, včasih s krikom) – vedno skozi hrbet, rebra, v notranjost organov. Utrip v sencih je naznanjal sanje, ko smo v čakalnici srednjeveškega gradu čakali na poseg, ki je spominjal na lobotomijo v bolj okornem smislu ... Smrt je hkrati lepa in kruta, ker se ob njej zavem življenja. Zato sem jo že zgodaj vzljubila. Morda pa tudi zaradi pozornosti, ki mi jo je namenjala. Morda je v meni videla sebe v pomlajeni in naivnejši obliki in me je hotela vzgojiti bolje ... In medtem ko so se babice oklepale svojih ubogih teles, sem sanjariła o princu, torej dnevu svojega odhoda. Veličasten bo in nem. Nobene kičaste glasbe. Samo čevlji, ki hodijo po pesku. In »to tukaj« bo odpihnjeno, ko bo spodnji rob nekega plašča oplazil Zemljo.

Fotografija: Maj Pavček © LUD Literatura

Jernej Županič, rojen leta 1982 v Ljubljani. Prevajalec, lektor, kritik. V letih 2012 in 2013 je bil selektor festivala Pranger. Prevaja tako poezijo kot prozo, iz angleškega v slovenski jezik in obratno. Leta 2016 je izšel njegov prvenec, pesniška zbirka *Tatar*.

Jernej Županič

Mešetar

Tunel

na začetku na koncu tunela se začne nov tunel

skoz kaplje padajo skoz nebo in strop neba

pomlad je mlada v njej odpadajo listi z vej

mene je tu manj zakaj se ne bi tu še naprej bal

mene v teh dekliških telesih jaz sem nisem deklica pa kaj če nisem

na začetku na koncu gladke bele obale skoz usta pomladi

skoz tunel hodim skoz in nimam koles ki se vrtijo

Čiv

grofe pod giljotino pravijo revolucija je
s strašnim smehom je prišla in se na te gorce tu usedla
jaz samo čivkam ne morem se še odločit
griši so eno oko staknili ker so mislili da je bogat
to ni tle to je en tak kraj kjer se imamo radi
griša je imel en tak lep šešir pa je po trgu z njim hodil
čivkam v en glas čivkam

Dva tesarja

to so te znane zgodbe te pridne roke neprijaznega človeka
oblanci pri nogah vajenci delavnica pri izmučenih nogah
nisem tesar ki je izdelal najpomembnejše človeško delo
nisem lesen skelet moja statika je prezapletena za moje grobe prste
nihče me ne pregiba nepregiben sem
človeške roke nečloveškega človeka nisem delo nisem upanje nihče mi tega ne nalaga

Vohun

če si prišel iskat vojno si jo tukaj našel

če si prišel sem iskat vojno si jo tukaj našel

med celicami kože in spečih vohunov s črnimi trakovi čez oči

ta koža na tem ženskem obrazu je posnetek njene prave kože

modre oči ima in v njih ni nobenega vprašanja

če si prišel iskat njo je zdaj tu pred tabo

če si prišel iskat njo jo lahko odpelješ brez vprašanja

bloki so v tem času šibko meso šibkih idej

stanovanja celice jetnikov in strojenih kravjih kož

če si se ujel v to past lahko v vsakem trenutku odideš brez vprašanja

V steklu zraven cest

steklen gozd nič ne pomeni iz njega ne morem piti
ali sem v njem divjad s krasnim šlampasto narisanim rogovjem
steklena lisica dvoumna zver ki se raje razbije kot da bi pila iz vaših korit
vse s krasnim zvenom zveni
iz česa vsega ne morem piti
kaj vse se skriva v jasliah
cingljanje čevljev ne privabi lepih dni ono je samo za samo sebe ne igra se nič
ni tukaj vredno igre

Druga obala

cowboy sem na plitkem ognju si grejem konzervo fižola ameriški fižol je kri
te nacije
star utrujen cowboy nimam črede ki bi ji veselo piskal samo ta fižol
oblaki kot jaz plavajo med eno in drugo obalo pampe kako dolgo moram še
govoriti o drugi obali
drugi mestici kot jaz burijo duhove ljudstva polja mesta
cowboy ne pozna počitka pozna samo hrbet svojega konja
od kod je tema pod katero spim zaviti v toplo deko

2

Anja Grmovšek
Vid Rotvejn Pajič

mlada

po

ez

ija

Fotografija: arhiv avtorice

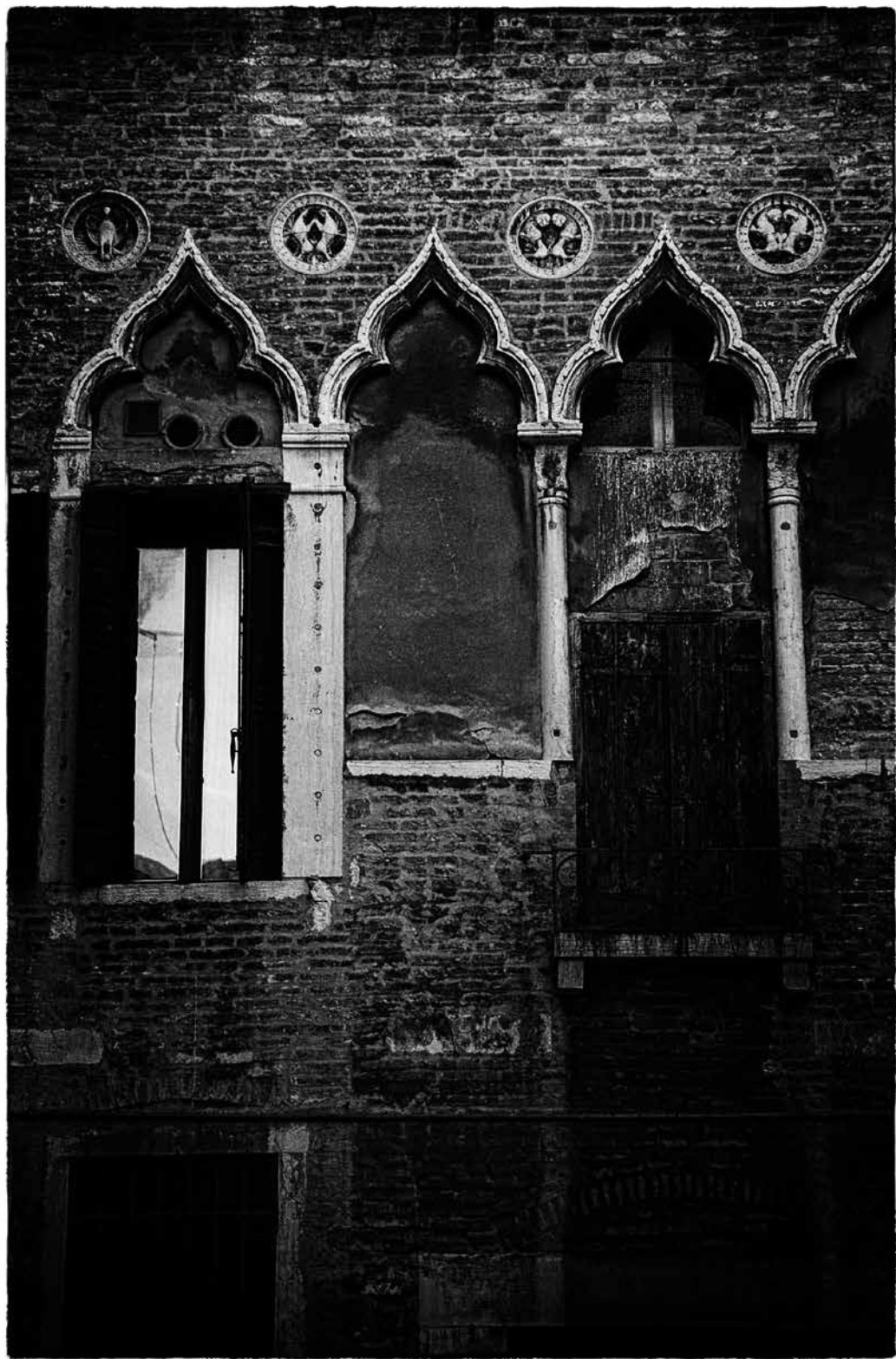
Anja Grmovšek, rojena leta 1993, je študentka magistrskega študija slovenistike ter primerjalne književnosti in literarne teorije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Njene pesmi so objavljene v raznih literarnih revijah in na spletnih straneh, med drugim pa se je leta 2016 uvrstila v finale Pesniškega turnirja Založbe Pivec ter za pesem *Kalifornija* na pesniškem natečaju revije Panika za najboljšo pesem v slovenščini prejela prvo nagrado. Deluje kot področna urednica za poezijo pri literarni reviji Novi zvon in je literarna urednica spletne kulturne platforme Koridor – križišča umetnosti, za katero piše tudi literarne in filmske kritike. Kadar ne piše, razmišlja, o čem bi lahko pisala. Kadar piše, ne razmišlja.

Anja Grmovšek

Kalifornija

opoldne so me klicali iz Kalifornije da si se končno pojavil
 spil skodelico cejlonskega čaja ki si ga v nogavici na dnu
 črnega kovčka s koleščki pretihotapil čez ocean in nekaj peska
 potem pa z rdečo ruto okoli čela in brado staro nekaj dni
 skoraj neopazno spet izginil če se te ne bi zapomnila natakara Lucia
 kako si sedel v črnega starega chevroleta in se odpeljal bog ve kam
 ničesar te ne obtožujem ampak lahko bi se mi javil
 /hej ne rabiš skrbeti sem prispel zdaj grem v motel spil bom en viski
 mogoče še čaj pojedel dober zrezek si sposodil avto in začel pisat/
 ampak tega od tebe niti nisem pričakovala
 več možnosti je bilo da me bo poklicala natakara zakotnega lokala
 katere imena še zmeraj ne znam izgovoriti ker baje se ne izgovarja
 Lucia ampak Lucia njen glas pa je zoprno za sekot ušesa
 je rekla da si pozabil denarnico telefon in čigumije
 pa da jo skrbi ali boš jezen če enega vzame ker se po končani izmeni
 dobi s fantom s katerim sta skupaj dobre tri tedne in je prvič
 v življenju zares zaljubljena (vsaj tak ima občutek v trebuhu) in prvič
 v življenju resnično razmišlja o imenu svojega (bodočega) otroka
 baje je ime Josh v njihovih krajih preveč razširjen
 je tako ime sosedu pa njenemu dedku in tetinemu možu
 Samuel ji zveni preveč biblično ampak bi bila njena babica navdušena
 njej pa se veliko bolj dopade kakšen Daniel zato ker si želi da bi ga
 prijatelji klicali Danny kar se ji zdi ljubko
 ime njenega tritedenskega fanta sem pozabila takoj ko je omenila
 da si nosil podobno ruto kot jih nosijo kavboji ki pridejo k njej na malico
 vsi jo otipavajo pa pijejo pivo se slinijo v njene joške trebuh in ji dajejo
 visoke napitnine (zato se ne pritožuje) ji pojejo country komade in
 so na splošno nezanimivi in obupani nad svojim življenjem
 ona ni ker se bosta s fantom kmalu poročila in imela Dannyja
 sklepam da si že v kakšni knjižnici in osvajaš upraviteljico mogoče vratarko

verjetno ima dolge svetle lase in rjave oči ker pališ na kontraste
ko si mi rekel da greš v Kalifornijo ker je to mesto umetnosti
sem bila prepričana da blefiraš in boš kmalu prišel nazaj obupal nad poezijo
se zaredil nazaj v moje naročje se tolažil s krvavimi vesterni
in slabim kalifornijskim žganjem
bila sem prepričana da so to še ene tvoje neizživete sanje ki jih boš
naslednje jutro zapakiral v jamske verze s prestopno rimo
in jaz ti bom rekla da je pesem dobra da sem ponosna nate in srečen boš
ravno sem srkala juho s korenjem ko me je klicala Lučia (?)
če te mogoče poznam da sem med zadnjimi klici in da si kupil velik avto
da jo skrbi ker ne ve če boš jezen zaradi ukradenih čigumijev (nadaljevanje
poznaš)
resnično upam da se je splačalo žrtvovati tisto česar nikoli nisi imel in
kar je bilo hkrati vedno s teboj vedno ko si pisal vedno ko si se ljubil z menoj
ker se bojim da ko boš enkrat dokončno vržen v Kalifornijo
nikoli več ne boš znal napisati pesmi

Fotografija: Murr

Vid Rotvejn Pajič, se je rodil na nedeljo, 12. oktobra 1997 kot osebek moškega spola. Svojo ustvarjalno pot je pričel v srednji šoli, na Gimnaziji Bežigrad. Zanima ga vse, od gensko spremenjenih miši do Joycevih prehranjevalnih navad. Študira medicino, zraven pa se ukvarja tudi z branjem knjig in pregledovanjem zgodovine. Trdi, da je sir najboljša hrana.

Vid Rotvejn Pajič

Zajci

Po domovih
Podljudi skrotovičenih
Obrazov
Plešemo zajci,
Primorani jesti
Lastne iztrebke, da
Zadostimo
Prenujne snovi
Za spev življenja ...

V mešalniku
Mesimo betonske
Misli,
Ki držijo
Ploščice po vilah
Papirnih graščakov,
Mesimo cementni
Pot
Za njihove
Topove,
Ki nenehno
Pojejo himno
Lakotenju
Medtem, ko
Tlakujemo škrlatne
Vile
V zameno
Za vinsko roso
Njihovih sečil.

Brkati strici
In njihove svete
Bukle,
Ki se nam
Gnusijo, a zakaj
Jih tako hlastno
Premlevamo,
Premetavamo
In jim
Pustimo vihteti
Korobače ...

Le pesnimo o
Plesni v kotu
Naše zmahane
Sobe,
Čprav vemo
Pesništvo je večno
Rojevanje,
Ko nas dražijo
Popadki
Navdiha in
Talenta
Pogrizemo svoje
Današnje bobke
In izdelamo nove,
Tako kot naš narod
Prekrivamo svoje
Dragulje
Plastjo za plastjo
Blata in
Jih take
Poskusimo prodati ...

Naši gozdovi
So polni
Kokoši
A perje imamo le

Za pisanje in
Žimnice polnimo
S kamni deroče
Reke
Naše domišljije
Zajezone na
Izviru, da bi
Z energijo
Oskrbovali
Papirne može
Može na papirju ...

Njihov jezik
Pijemo
Kakor je le
Mogoče uživati
Opojni strup,
Da naša
Jetra dobivajo
Več krvnega
Soka kot
Srca razmišljanja ...

Pojemo
A ne poznamo
Not, ki
Nas upravljajo,
Zaletavamo se
V masovna obzidja
Naših kaotičnih
Nevronov
Ne da bi
Potvorili gore,
Vršace
S snežno plešo
Vidimo migetave
In pijane na
Obzorju brnečega ekrana ...

Ko sedimo na
Preperelem stolu,
Ki skozi naša
Očala izgleda
Kakor z rubini
Okovani tron
In v rokah držimo
Hladno rešeto
Misleč, da
Posedujemo regalije mogočnih
Vladarjev ...

Ne iščemo,
Bojimo se najti
Trepetamo pred
Brezdeljem
In zato se
Dolgočasimo kljub
Nenehnemu pisarjenju
Iščoč vzdihov
Podljudi ...

Po barakah
Plešemo napičeni
Naličeni
Na kol
Nad ognjem papirnega
Zlata
In vonj
Hrustljavi
Se razširja
Vse do
Nosnic resničnega
Prestola, kjer
Plešemo zajci ...
Zajci ...

3

P. B. Shelley
Osip Mandelštam
Maciej Melecki
Valérie Rouzeau
Dragica Užareva
Snežana Stojčevska
Anca Zaharia

pr
evo
di

Slika: Alfred Clint

Percy Bysshe Shelley se je rodil leta 1792 v Sussexu. Bil je najstarejši sin bogatega posestnika s sedežem v parlamentu. Kot najstnik se je šolal na prestižnem kolidžu v Etonu, leta 1810 pa se je vpisal na znamenito Oxfordsko univerzo. Le nekaj mesecev po vpisu je bil zaradi vpletenosti pri nastanku in izdaji pamfleta *Nujnost ateizma* (*The Necessity of Atheism*) iz univerze izključen. Ker se avtorstvu ni želel odpovedati, so se pretrgale tudi njegove vezi z očetom in družino. Leta 1812 se je srečal s filozofom Williamom Godwinom, pionirjem politične filozofije anarhizma, ki je prevzel vlogo njegovega duhovnega očeta. Bil je izjemno plodovit pesnik. Napisal je več obsežnih pesniških del, med drugim verzno tragedijo *Cenci* (*The Cenci*, 1819) in dramsko pesnitev *Razvezani Prometej* (*Prometheus Unbound*, 1820). Umrl je leta 1822 v nesreči na Ligurskem morju, star devetindvajset let.

Percy Bysshe Shelley

Adonais

Elegija ob smrti Johna Keatsa

[odlomki]

XXXIX

Zdaj tiho! Saj ni mrtev, saj ne spi—
 prebudil se je le iz sna življenja—
 zgubljene v zlem prividu, nas drži
 prikazen v krempljih praznega besnenja,
 v zanosu se bodalo duše spenja
 k nevidnemu ničū.—Kot mrličī
 trohnimo v grobu; strašna beda
 iz dneva v dan nas zjeda in krotiči,
 v živečih skalah mrk se up črviči.

...

XLIV

Čudes, posutih na oboku časa,
 mrakoba, ki zastre jih, ne ubije;
 kot zvezde vzpno do svojega se pasa,
 in smrt je nizek čad, ki ne izmije
 luči, ki jo zastre. Ko domišljije
 moči srce iz smrtne sle spustijo
 in se ljubezen v njem z življenjem bije
 za vir pogube, mrtvi tam živijo
 in v zraku zlem kot svetel piš lebdijo.

...

LV

Zdaj name dih opevane jedrine
 se zliva. Barka duše je pozvana
 proč od obale, od strahu večine,
 katere jader zvil ni bes orkana;
 obok nebes in zemlja sta razklana!
 V vsešir strahotne nese me noči;
 buhteč skoz mistično kopreno Raja,
 kot zvezda duh Adonisov v temi
 iz domovanja Večnih se iskri.

Oda zahodnemu vetru

[odlomki]

V

Naj tvoja lira bom, kot gozd ubrana:
 saj listje moje kot njegovo pada!
 Mogočnih spevov vihra bo navdana

z jesenskim basom, ki obema vlada
 in bol blaži z milino. Duh razgreti,
 prepluj me! Bodi moja, moč vihrava!

V vsemirje moje mrtve misli nesi
 kot gnilo listje, ki prerod razvne!
 Z zarekom teh vrstic moj glas potresi

kot s tlečega ognjišča prah pepela
 in iskric žar med množico ljudi!
 Skoz moja usta bo prerokbo pela

zaspani Zemlji tvoja moč, Zefir!
 Mar Zimi duh Pomladi ne sledi?

Ozimandij

Popotnik iz dežele starodavne
 mi je povedal: »Sred puščave dvoje
 kamnitih nog sameva. Vzdolž puščavne
 ravni obličje strto v pesek tone;
 na njem prezir mrk žre poteze slavne,
 saj je kiparju strast bila poznana,
 ki preživela, vžgana v trdost hlada,
 je roko mojstra in srce tirana:
 s podnožja se glasi to sporočilo:
 'Sem Ozimandij, kralj, ki kraljem vlada:
 spoznaj, Mogočnik, mojo veličino!'
 Okrog pa nič. Osamljene sipine,
 ki bdijo nad orjaško razvalino,
 razgrinjajo v prostrane se ravnine.«

Vse se spreminja

I

Smo kot oblaki, lune nočni vél;
 kako hitijo, sevajo, drhtijo
 bleščéče lise se v temi! in že,
 ovite v noč, se v večnost izgubijo:—

II

kot lir pozablih neubrane strune,
 ki vsak dotik drugače uglašbijo,
 katerih krhki lik vsak gib presune
 v nikdar prej pet nadih in melodijo.

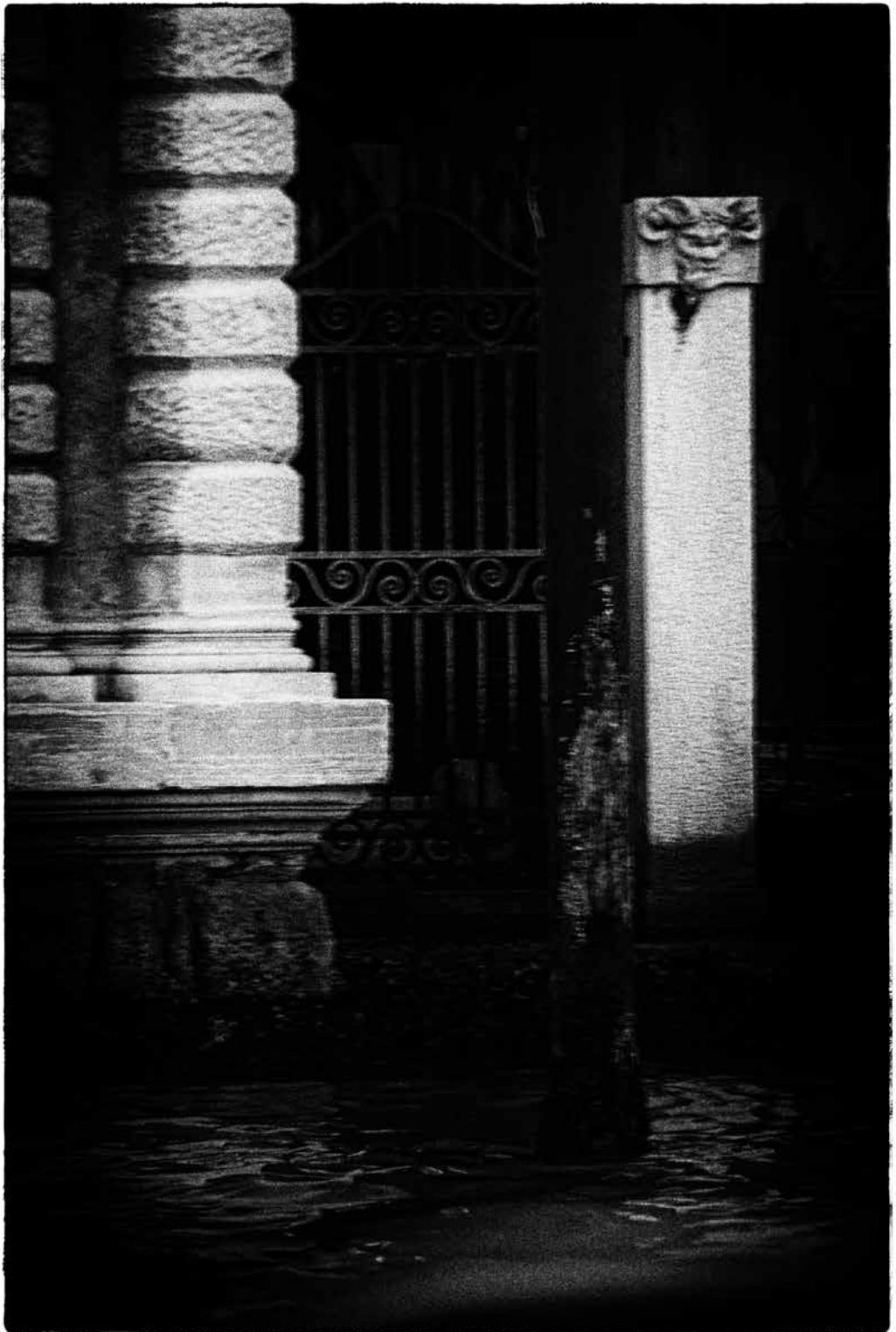
III

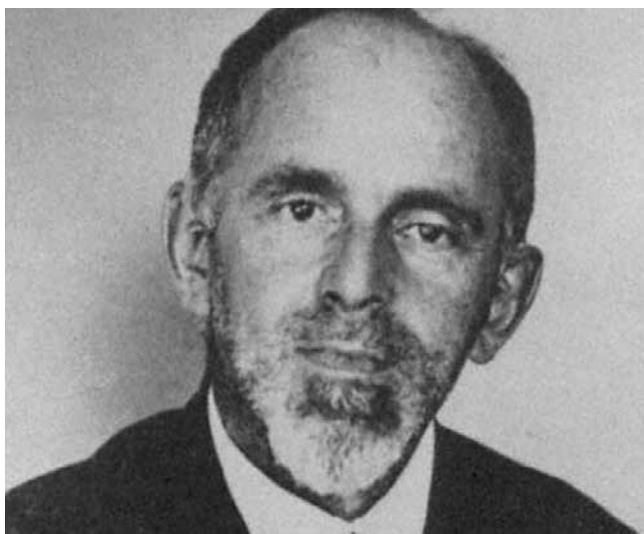
Počitek naš—sen sanje zastrupijo;
 bujenje—dan begotna misel skvari;
 naj smeh nas grabi, se oči rosijo,
 gorésti vdajamo se al' nemari:—

IV

vseeno je!—Saj radost kot gorje
mogoče se že v prazen nič razblinja;
kot včeraj jutri naš nikdar ne gre;
le to je večno, da se vse spreminja.

Izbrala in prevedla
Tadeja Spruk

Fotografija: Behemot

Osip Emiljevič Mandelštam (1891-1938), ruski pesnik, prozaist in esejist judovskega rodu. Umril je v stalinističnem taborišču. V duhu akmeizma je opeval predmetnost, zlasti gotsko arhitekturo (*Kamen*, 1913), nato širše kulturno-zgodovinske teme v njihovi usodni časovni razsežnosti izgubljenega helenističnega raja (*Tristia*, 1922-23, *Pesmi*, 1928). Napisal med drugim tudi avtobiografsko prozo *Hrum časa* (1925) in esejistično delo *Pogovor o Danteju* (1933).

Osip Mandelštam

Pesmi

I.

Homer. Napeta jadra. Več noči brez sna.
Na spisku ladij sem prišel do polovice:
v sprevedu nepreglednem – v dolgi jati ptice,
ki plule so nekoč prek grškega neba.

Kakor žerjavov let v deželo daleč kje, –
na glavah kraljev sled božanske pene –
kam plujete? Če za obzidjem ni Helene,
kaj v Troji videli ahajski bi možje?

In morje in Homer, vse giblje se v ljubezni.
Koga poslušam naj? In glej – Homer molči
in morje črno žlobudra, šumi

in s krohotanjem težkim zliva se k blazini.

II. Kazino

Ni mar mi čar prevzetnega veselja,
narava včasih madež siv se zdi.
V opoju rahlem se mi kdaj zgodi,
da vidim le vsakdanji ton življenja.

Z oblakom puhastim igra se veter,
na morsko dno se sidro potopi
in duša kakor mrtva obvisi,
kot cunja nad prepadom bi zakletim.

A v dneh puščobnih ljubim kazino,
širok pogled na zunanjo meglo,
svetlobo, ki spran prt je osvetlila.

In ko stojim sred morja zelenila –
kot vrtnica, kozarec vina poln –
galeba gledam rad, ko širi krila!

III.

Dvorano temno, kakor duh,
si v tankem šalu zapustila –
nikogar nisva s tem zmotila,
zbudila nisva spečih slug ...

IV. Američanka

Američanki dvajsetletni
izlet v Egipt že pristoji,
ni mar ji Titanik nesrečni,
ki kakor grob pod morjem spi.

V Ameriki pojo sirene,
vrh blokov rdeči dimniki,
iz njih v oblakih hladne pene
kot sapa iz ust se dim kadi.

In v Louvru oceana hči
stoji kot muza iz topola,
kot veverička pot drobi
po marmorju do Partenona.

Čeravno nič ji jasno ni,
prebira Fausta v vagonu
in nepravilno se ji zdi,
da Ludvik ni več na prestolu.

V.

Poslušal nisem spevov Ossiana
in nisem srkal vina starega –
zakaj se prikazuje mi poljana,
krvava luna škotskega neba?

In v misli se prikrade mi zvok harfe,
glas krokarja, ko vse zlovešče spi
in v vetru plapolajo šali knezov,
ki pot jim osvetljuje lune sij!

Prejel nasledje sem blagoslovljeno –
le tujih pesnikov seznam blodnjavih sanj,
kar nam bilo je v zibko položeno,
pa vajeni odrivati smo vstran.

Morda res ne premoremo branika,
ki kot svetinja vnukom bi ostal
in znova skald bo zložil novo pesem
in kakor svojo jo glasno bo bral.

VI. Evropa

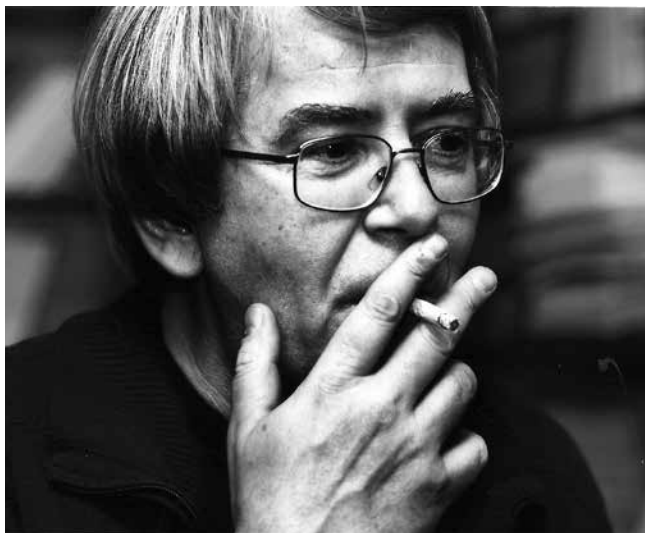
Kot morsko zvezdo ali močno rakovico,
naplaval ocean je zadnjo od celin.
Navajen azijskih, ameriških širin,
se tok morja umirja, ko Evropo umiva.

Vsak breg se zdi živahno izrezljan
in polotoki kot umetniške skulpture;
zalivi imajo ženstvene figure:
zlasti biskajski, genovski pristan.

Nekoč zavojevalcev slavnih domovina,
Evropa zdaj je v cunjah Alianse Svete –
škorenj Italije, na jugu španska peta
in nežna Poljska, nekdam kraljevina.

Evropa kraljev! In odkar je v Bonaparta
svoje pero obsodbe Metternich uprl,
na lastne oči sem prvič v stotih letih uzrl,
kako spreminja tvoja se skrivnostna karta!

Izbrala in prevedla
Zala Pavšič

Fotografija: Sylwia Dwornicka

Maciej Melecki, rojen leta 1969, je poljski pesnik, scenarist, direktor ustanove in založbe Instytut Mikołowski. Študiral je polonistiko na Šlezijijski univerzi v Katowicah. Izdal je 11 pesniških zbirk. Njegove pesmi so v slovenskem prevodu izšle leta 2005 v antologiji novejšje poljske poezije *AKSLOP – Poljska nazaj* pri založbi Šerpa ter v reviji Rp. Lirikon21. Živi in dela v Mikolovu.

Maciej Melecki

Malodušno kukam v šoferske kabine

Malodušno kukam v šoferske kabine

Sredi dneva imajo
premor, da lahko do konca preberejo jutranje časopise
in pojedjo malico.
Medtem ko sedijo v raztegljivi kabini
na stranski postaji, si iz termovk v skodelice
nalivajo kavo in puhajo
dim cenenih cigaret v prednjo šipo.
V svojih kapelicah opravljajo
nekajminutni obred. Zastavice
nogometnih klubov, nalepke
coca-cole in fotografije golih deklet na gladkem papirju
morajo imeti v sebi precej čarobnosti.

Prodajalke v nočnih trgovinah

Dajejo občutek, kot da jih ne bi nikoli zapustile. Ponočevanje se jim zdi kakor poležavanje v senci. Opravljajo vsem dobro znana dela, samo da najbrž manj opazno. Za pultom, pri blagajni, v skladišču. Udrte oči, krčne žile. Okoli vratu nosijo amulete. V zobeh plombe. Ostre neonske luči jim jemljejo senco. Imajo majhno pomanjkljivost, da premalo zaupajo stalnim strankam. Stoje spijo in podnevi jih tlači mora. Prekladajo ogromne količine vodke, v piramide zlagajo konzerve, z rokami segajo v akvarij klobas. Nestrpne opazovalke vsakodneвне zdanitve. Prve bralke časopisov.

Vsako drugo

Ohromelost, napačni ostanki trenutnih izbir, ker hodimo po vedno istem gramozu, kljub različnim lučem, stanovanjem, kjer so izlovili ljudi, zato sediš sam, sam v navzočnosti drugih, odvisnih in neodvisnih, tu v tem vse tesneje zaprtem območju podatkov, od koder več ne razbereš nobenih ognjišč, nobenih udorov bolj živobarvnih stanj, niti gole zadnjice vetra, ki gladi oblake z ometom šumenja.

Razpolovi se na več kakor dva dela, razprši na stotero delcev prihodnje zapletenosti; zdaj stojiš le sam pred seboj, v nadzemskem območju pelinovega časa, ko neskladni zamahi lopate kopljejo rov čez Rimsko cesto, od koder ne bosta k nam pomolili ne deska ne veja, v tem premoru vsak, še tako majhen nagel gib izgine, ne pobotamo se, hodimo vsaksebi, brez vajeti, nepopustljivo, kakor da bi bili v ohišju radiatorja.

Ko je umik skok v močvirnato razsežnost, ki nas pogoltne vse do odrevenele, iztegnjene roke, je to zadnji požirek sledi za nami. Ozadja teh gibov nimajo nikakršne mere, temveč so zmloto, vjedeno steklo, nacefrana vrvica, so konjiček začetka trajanja pred prazno kadjo korakov naprej, zato si boš moral brez žic, kladiva, opeke in polen zgraditi skrito zavetišče, ko ti bo neka stara, zavojčku podobna stvar padla izpod pazduhe

v bližino luknje in postala obris mrtvega telesa tistega, kar nas je zmlelo v kašo. Utrip padanja narašča, obvisiš kot miza s polomljenimi nogami, ki je naletela na pregrado. Njena plošča ima strnišču podobno površino. Preostale strelne kapice že skačejo od veselja, veselijo se pisanih raket ob koncu tega krutega leta, ki, kakor vsako drugo leto, vse bolj mrgoli v mozgu, čigar kosti se ustavljajo v požiralniku, da bi mogel zanje propasti v kotu te jame kakor sidro brez dna.

Hladni ognji

Mehanična podoba praznine se skriva v vsakem notnem črtovju dobro izvedenih gibov, ki delujejo skladno z zastavljenim ciljem, to so gibi tistih brezdušnih udarcev, preširokih v brazdi rude, ki še ni ugasnila, z njenim leskom šviga naokrog v deski skrito očesce. S kemičnim svinčnikom zamenjani termometer. Tu je

dom. Soseska živega srebra. Tu je domovanje tega. Ta gibljiva poševna ploskev. Drobna bit. Delam na hodniku, a ne izdelam ničesar. Nekoč smo bili lažji, na videz neznatnejši, vpeti v vponke brez varovanja, po napeti vrvi smo se spuščali na dno vsakega giba, od tam pa klicali polena posameznih

stvari, luknjali smo slušne membrane in še marsikaj drugega, da bi se bolje bleščalo znamenje naše leteče prikazni, preden je odšla v globino kosti, s prsti smo držali hladne ognje, upogljive paličice upepeljenih let, da bi lahko pobrali še druge amulete za nedolžne izgube, vedeli smo, kdo jih je podaril, kdo je bil kovač svoje sreče, ki

je obrusila pete kot plovec. O, kozak ničvrednega leta, nihče ti ne bo podaril primernega stoletja. Tvoja odrevenelost je bila kakor zamah s koso, prizanesel si le malokomu, a še to po nemarnosti. Imam te na naborku te znosnosti, kakor izstreljen zamašek šampanjca si na stropu zatona, ker ne moreva živeti

drug brez drugega v tej lebdeči taksonomiji, zato se morava dregati med seboj s klinom časa, da bi razkrila to minsko polje, medtem ko kar naprej hodiva po Marsovih predpoljih, da bi kot konček vrvice visela in bila čez nekaj obešena. Zbirka vrveža. Vrste lukenj na ploščah, v katere režejo igle brez osi. Napetost odmeva. Počakaj. Znebi se me prav tam.

Skodla

Strani tega sveta me sekajo med dvema blokoma, razdelilniki toka
 ter starim, od ceste prašnim mlinom, trgajo me
 na neravne koščke in mi brez zavarovanja spomina velijo, naj
 pazim, da se v tem merniku ne bi spet kaj razpršilo. Brez posledic, brez vzrokov.
 Mimogrede rečeno, vedno smo bili podobni naključnim turistom, ki blodijo
 in dospejo na konec svojega pristanišča. Sivkast večer je razkopano polje.
 Žarnica pod zarjavelim senčnikom se lahko ziblje. Sediš v gondoli,

opletaš z nogami zemlje, železna palica pa ti zadržuje
 dih s stisnjenimi pestmi. Odskočna deska se zdi edini
 cilj. Arzenik lune se razprši na žlički, podržani pred očesom.
 Skoči torej k vsaki priložnosti, skrivaj se v njenih žepih in vijugaj
 na razburkanih valovih prihodnjih izgub, tako tvegano, da ne boš izgubil ničesar več,
 da bo sleherni stvar za teboj ostala takšna, kakršna je v podrastju te čakate množice,
 ko magnetizira mnoge strani z iglo, potegnjeno iz kopice stare šare, ognjenih

prikazni in suhega dračja. Roj v lijaku. Pobesnena človeška mrtva narava – stečajna
 masa. Razdražena z znižanjem cen se davi od neskončnega
 hotenja, željna je tistih steklenih odvodnikov, ki prinašajo še polnejšo kot zadnjič
 košarico nakopičenega blaga. Izmenjava sunkov. V lijaku
 roj, ki mu nove potrebe jemljejo krila – celodnevna poslanost in nagibanost.
 Hlinjena izbira, ki jo izmije povodenj ničevih prikazni, ki so zakodirane v
 črticah. Skodle pred takšnimi prikaznimi ščitijo samo za kratek čas, v nobeni

oborožitvi ni prodornejšega trušča od tistega, ko mrmramo v
 snu. Pri stiku konice in Adamovega jabolka migota lesk, ki se odbija od kupol in jarkov,
 kjer poteka življenje pri polnih obratih, v polnilu vsakega zobnika, tiste prestave,
 ki nabije pobirek praznine. Senca v razbitem ogledalu. Imeti moramo plovnejši
 revir in razstavljen kompas skrbi, da lahko v odkopanem mlaju najdemo spiralen
 okvir, ki bo omogočilo vstop v ostale niše. Dejavnosti nagubajo množico
 ploskih in kratkih izhodov. Izpodriv kot znamenje povabila te prenese na brv.

Izbral in prevedel

Klemen Pisk

Fotografija: Michel Durigneux

Valérie Rouzeau, rojena 1967 v Cosne-Sur-Loire, pesnica, prevajalka, urednica. Objavila je več kot dvajset pesniških zbirk, več knjižnih prevodov poezije iz angleščine (Sylvia Plath, William Carlos Williams, Ted Hughes), zastopana je v številnih antologijah sodobne francoske poezije. Leta 2012 je za zbirko *Vrouz* prejela nagrado Guillaume-Apollinaire. V Poetikonovih lirah je leta 2014 izšel prevod njene zbirke *Ne naslednjič* (*Pas revoir*) v prevodu Mateje Bizjak Petit.

Valérie Rouzeau

VROUZ¹

Drugega ne znam
Ne znam ne plavat ne plesat ne vozit
Vsaj majhnega avta
Ne šivat ne štet ne borit se ne dol dat
In zraven ne znam niti jest niti kuhat
(Pripravit grem jajce)
Pit znam samo z mačkom
Trenutno je umret nemogoče
Nezmožna igrat sem na flavto na blazno violo
Se česat s petardo in zmešat vse štrene
Na dolgo čvekat
In čičat in čakati vsaj enega mulca
Ne morem ustavit mrmranja ki tke se
Mi v liste jeseni
[²]

*

Moja roka morda
 Znala bi kaj narest
 Glavi ni jasno nič
 Polna lukenj je vsa
 Kot rešeto doma
 Od šivanke uho
 Je kamela moj duh
 Pa mu je vse težko
 Še predvsem priti v raj
 In špagete pogret
 S paradižnikom vsaj
 Ampak plešem lahko
 Češ ne znam štet do pet
 Peta prst anapest

*

Kaj naj s to muho ki ne zna ne kitajsko
 Niti travniškomarijsko
 Kar nekaj mi brenči po domišljiji
 Poleg tega zgleda modra
 Muha ne pa domišljija
 Ena muha je pač muha je življenje
 Glava oprsje zadek šest tačk
 Rilček in dvoje prečnih oči
 Zadeva se v okensko šipo
 Skozi prosojnost nebo nebo
 Katera srečna zvezda
 Se usede mi na rob kozarca
 Odleti in paf.
 [3]

*

Termovka s kavo in keksi P'tits Lus
 Na vlaku v Clermont ki se ustavi v Neversu
 En fantek je sam mu ponudim en keks
 Spozna se na stvar najprej kote obgrize
 Ni Brest niti Nantes pa dežuje dežuje
 In jelke zelene so barve izleta
 In biserno siva prav zgodnjih oblakov
 Modrina otroških oči že miži zdaj
 Masleni piškoti iz žita ki raste
 Na polju obdanem s cveticami pestrost
 Pomembno pomaga čebelam metuljem
 Tako so še boljši mi pravi ovitek
 Vse je prav super kako naj razmišljam o smrti
 Če pa za nas je lepo res lepo poskrbljeno.

*

Mi bojo izmerili kovček
 In rekli še naj se sezujem
 Me bo prepoznal kdo ko pridem
 Pozabil me na letališču
 Mi bojo zasegli šampone
 Bo piskal detektor kovine
 Zaradi ščipalke za nohte
 Zavoljo pincete nožiča
 To nič ni podobno letenju
 Te ure čakanja pasovi
 In glas stevardes ves osladen
 Za urico v zraku dve uri
 Na tleh vse premlelaš bojiš se
 Blagruješ popotnike z vlakom.

*

Vsaj malo drži kar sinoči
 Pisala sem o letališčih
 Zaplemba velikega lončka
 Dijonske gorčice za mojo
 Angleško kolegico Susan
 V katere spominih na mesto
 Gaspard de la Nuit je z očetom
 Uničili so mi darilo
 Prav zdaj ko si pišem te stihe
 In v nos mi gre tale gorčica
 Predvsem v prenesenem pomenu
 Še dobro da nisem vzela
 Pristrčnice s sabo parfuma
 In čutare polnjene z vetrom.
 [4]

*

Se me bo sploh spominjal kdo
 Jaz ne jaz ne jaz ne jaz ne
 Ti piki Epikurjevi
 Iz dneva v dan se vrtnice
 Cvetove venčne liste vmes
 Nabira in pozabi prec
 Na koncu vrta deklici
 V miru gnije zajček ji
 Zato je treba zgrabit vse
 Kot dano roko kravželj vrč
 Ujeti vlak dobit prehlad
 Vstati navsezgodaj že
 Bedeti dolge vse noči
 Življenje je življenja ni.

*

Moja glava z vetrom
 Pleše ki ki kima
 Prečkam cesto reko
 Hudo uro krizo
 Nič nihče nikoli
 Ne vrti tako me
 Kakor prav premešan
 Zrak ki prav me zmeša
 Mi pretrese bučo
 Odleti razum
 Hodim peš brezkrilec
 Ne da bi pokvaril
 Nevpadljiv slučaj
 V drgetu luže.

*

Kaj špilam naj na konjskih stavah
 Kjer žvižga en model s kapuco
 Na polje stavi Fucking Ocean
 Francozi so zanič v jezikih
 Cherie FM Saint-Cloud na dirki
 Nagrada Baskovske dežele
 Imena kljuset se vrstijo
 Na spodnjem delu na TV-ju
 Ujamem misel mehiško
 Ko se zavem da nekaj rišem
 Po eni mizi od Corone
 Igrala nisem ne vplačala
 Nobenga listka stavim pa
 V hrupnem trušču tega torca
 Na Rosinanta pa sem šva.
 [5]

*

V daljavi na levi mogoče kot kaže
 Posebni učinki ljubav dež dež kino
 Ljubezni seznam v kinu dolg je dežuje
 Prek las lepotici kot modri metulji
 Sta všeč si bila že na prvi pogled
 V Cherbourgu v Hongkongu na najinih ljubih
 Mostovih Septembra le enkrat živiš
 Uničiš oči in zaslon živa voda
 In ogenj in čustveni šnops anonimnim
 Že kapljica vse bi ljubimce opila
 In strast prekipeva v dneh apokalipse
 Poplava salonarji škornji v vodi
 V glavo gre skoz podivjano srce
 Sta moški in ženska v Deauvillu je voda.
 [6]

*

Ne gledam skozi okna se pa vidim
 Na cesti ulici kjer koli hodim
 V vseh možnih nemogočostih življenj
 Se nagnem čez balkon ob ognju čitam
 Zajemam bučno juho iz votle buče
 Igram z električnim se vlakcem
 Partijo kart prav mastno zmagam
 V brezžični telefon se zjokam
 Poljubim enega zdrobim
 Kozarec zlikam skrbno
 Upravni rok na hlačah
 In zvijem žlico krpo za po tleh
 Udarim z glavo v jajce trdo
 Oziroma obratno in se poslovim.

*

Parkiral sem tam dol mi dé gospod gospod
 Pokaže otok en oblak
 Kako je to god possible
 In sonce je zašlo
 Večerni svit obliva šolo
 Življenje se preлива dalje
 Zardeva množica
 Nečisto lepo čustvo
 Nocoj sedim prav tu in tu te gledam
 To ni zaboga possible
 Gospa gospa gre iz stranišča
 Pšenično hmelj blešči se
 Jaz nimam več vozila
 Bom v čevljih še naprej hodila.
 [7]

*

Ta mali rdeči avto je še vedno tam
 Parkiran pod panojem za oglase
 Poletni tabor klub usrani itd.
 Bleščeca mala škatla se ne spelje
 Voznik se njen morda je kje izgubil
 Morda pijan na mrtvo kje je zadržan
 Lahko pa sanja vse pozabi ženo
 Otroke dom voziško psa prometno
 S platan odpada listje skrije streho
 Škrlatni zapuščeni avto čaka
 Kot da nikoli nič pozabil ni
 Kot da življenje bi imel pred sabo
 Brez opeklin viharjev dolgo ravno
 Ta mali rdeči avto potrpi moj sneg.

*

(Pusti me kjer koli
 Le da lahko buljim
 V lužo z oljnim leskom
 Neke iks bolnike
 Ulico življenje
 V njej kot se ne da
 Tja do kraja krajev
 Ja se bom usedla
 Z ritjo na mejniku
 Ali vlažni klopci
 To bo nekaj zame
 Kar ne znam povedat
 V formah ki so ne tu
 In jih raziskujem
 Merim jih s korakom.)

*

Kadilci umirajo dalje ne vidim
 Na škatlici lahkih in slim cigaret
 A bež no novica pa taka kadilci
 Umirajo kakor pač vsi ti in jaz in
 Uradnik ki umrl bo star ne da kdaj bi
 Za zdravje naredil kaj zdravega vsaj
 Vsak dan telovadil in jedel ustrezno
 V prometni konici grem peš do metroja
 Oglas za žvečilne ki so brez sladkorja
 Dekle ki smehlja se v konicah smehlja se
 S plakata prilepljenega vsepovsod
 Tako vam žvečilni odstrani zadah
 Brezposelni joka poslovnež zakljuka
 Odpelje cel vlak morski pes kapital.
 [8]

Opombe

- 1 To lepo besedo *vrouz* je skoval Jacques Bonnaffé: s Sardine Robinson in Adèle Cockrobin se mu iskreno zahvaljujemo, saj to vendarle vrouzi dosti boljše kakor »avtoportreti so neti z mano ali brez«. (Vse opombe so pesničine.)
- 2 Kot odmev na slaven Beckettov odgovor, »drugega ne znam,« na vprašanje »zakaj pišete?«
- 3 Pozdrav Armandu Robinu, poliglotskemu pesniku.
- 4 *Gaspard de la Nuit* je naslov mojstrovine Aloysiusa Bertranda.
- 5 Rosinant, slavni don Kihotov konj.
- 6 V sonetu so omenjeni naslednji filmi: *Cherbourški dežniki* Jacquesa Demyja, *In the Mood for Love* Wonga Kar Waia, *September* Woodyja Allena, *Najini mostovi* Clint Eastwooda, *Samo enkrat živiš* Fritza Langa, *Les Émotifs anonymes* Jean-Pierra Amérisa, *Božanski dnevi* Terrencea Malicka, *Ples v dežju* Stanleyja Donena in *Moški in ženska* Clauda Leloucha.
- 7 Poklon zbirki humoristične poezije Jeana Tardieuja *Monsieur Monsieur*.
- 8 »Kadilci umirajo«, »odstrani zadah« itd.; koščki oglasnih sloganov, ki preplavljajo naš vsakdan na škatlicah cigaret, zavojčkah žvečilnih ...

Izbrala in prevedla

Živa Čebulj

Fotografija: arhiv avtorice

Dragica Užareva (objavljala tudi pod priimkom Đurić in Ivanović) se je rodila leta 1971 v Šapcu in otroštvo preživela v vasi Lipolist. Diplomirala je leta 1998 na oddelku za splošno književnost z literarno teorijo na Filozofski fakulteti v Beogradu, zatem na isti fakulteti tudi magistrirala, trenutno pa pripravlja doktorat. Piše poezijo, kratko prozo in eseje, prevaja iz ruščine, poljščine in nemščine. Prejela je med drugimi tudi nagradi Branka Miljkovića in Miloša Crnjanskega. Objavila je knjige poezije: *Vem, da sem voda* (1996/2000), *Kamniti klin* (1997), *Odisej pri leksikografih* (2002), *Družinski album* (2011; pesmi za otroke), *Rokopis valov* (2015) in *Ladja brez kapitana / La nave senza capitano* (dvojezična izdaja, 2015). Študija *Ozaveščena pozaba: imanentna poetika Branka Miljkovića* je bila natisnjena leta 2010. Njene pesmi so prevedene v italijanski, poljski, ruski in slovenski jezik. Je članica Srpskog književnog društva, živi in dela v Beogradu.

Dragica Užareva

Med branjem Kastela

Med branjem Kastela

Večkrat sem pel tebi
kot vsem tistim damam,
ki so se ledenih prstov,
kakor vetrovi s severa,
dotikale mojega žarečega telesa.
Več verzov je napihalo
z razvozlavanjem tvojega rokopisa
z razburkanih valov –
kot sem jih zapisal
z nevidnim črnilom
no boke žensk, ki sem
se jim spokojno predajal,
kakor ti, moj rodni brat,
ki se potapljaš v mehko vodo,
ki diši po jodu in algah.
Obstajajo močnejše vezi kakor ljubezen:
morje v krvnem obtoku in misel,
opita s Sredozemljem.

Pismo

Ko zarana pljusne vate vonj morja
skupaj s teboj razpršen
in slišiš val, kako udarja ob steno
kot prsti, ki energično
po tipkovnici vtiskujejo znake
misli poenostavljenih do besed,
sem to jaz, ki ti pišem, lepi moj Kaštel,
brat tvoj s kopnega, hrepeneč
po odprtem morju, medtem ko vlada bonaca.
S steklenico v roki, obljubljeni morju,
vtiskujem tvoje verze
kakor pečat skrivnosten v kopno.
Pod nogami so trdno tla,
ki se jih nikakor ne morem osvoboditi.
Tvoje pesmi berem postopoma.
Vsak dan se mi ena udobno
umesti v krvni obtok.
Ne dovolim, da bi jim bilo
v prsih tesno. Tvoji verzi,
brat, so zdravilne kapljice,
zletele z las sirene,
ki je priplavala na kopno
in otresla razposajeno z glavo.
Tvoje zidovje, Kaštel,
so zadnja obramba plemiškega
dostojanstva tistih, ki so zaprisegli
zvestobo Sredozemlju.
Potapljam se v noč kot da je
materialna voda globina, ki naju je
ustvarila in nazdravljam ti
s kapljo črnega vina
namesto pozdrava, v spomin.

Sužnja za Borisa Jovanovića

Iz uhančka
 iz zlatega prahu
 iz tkanine kamelje dlake
 brat ne moreš ji videti
 vratu
 To sužnjo mi kupi

Mar sužnjo

V okovih
 prstki mišice
 sklepi
 okrog pasu
 ogrlice biserne
 Kupi mi jo

Čemu sužnjo

Z okovi
 na nogah
 vsak njen premik
 odzvanja
 Kupi mi
 kupi sužnjo

Kaj ti bo sužnja

Poslikanega obraza
 brhkega telesa
 ob njej
 v moji utrdbi
 čarovniški plesi
 Kupi mi

Kupim

Igre: skrivalnica

V soglasju z Brehtom
na opustelem otoku
obkroženim z valom
kot krožnico
z morjem spiraš kredo

sledi sipinih poljubov
in vrelih dotikov meduze
celijo blagodejne alge

fantiček, ponovno,
kot pred svatbo,
z Nurejevo postrežbo,
prihajaš iz obročev
in v roži
kot v prvem poljubu –
se pred obema materama skrivaš.

Prevedel
Ivan Dobnik

Fotografija: arhiv avtorice

Snežana Stojčevska se je rodila leta 1980 v Skopju. Diplomirala je na Oddelku za pedagogiko na Filozofski fakulteti v Skopju. Njen prvenec *Šeker po podot (Sladkor na tleh)* je izšel leta 2012. Za drugo knjigo *Pod nulata (Pod nulo)* je leta 2013 prejela nagrado Bel svet za najboljšo pesniško zbirko za mlade avtorje do 35. let. Leta 2015 je izšla njena tretja pesniška zbirka *Modri fantazii (Modre fantazije)*. Nastopa na številnih pesniških festivalih, (Struški večeri poezije, Pesnilo, Festival “DITËT E NAIMIT”- Kreativne točke ...) Njena poezija se je uvrstila v številne antologije sodobne makedonske poezije, večkrat je objavljala v elektronski reviji za alternativno umetnost Čiviluk, v študentski reviji Š in literarni reviji Akt ter na številnih spletnih straneh, kot so: diversity.org.mk, zenica.mk, duvlo.mk, makbox.mk, izlez.mk, okno.mk itd. Slovenski publiki se je prvič predstavila leta 2014 na mednarodnem pesniškem festivalu Mlade rime v Ljubljani.

Snežana Stojčevska

Zmaga je sladka

Zmaga je sladka

Hitro stopam od trga do kavarne,
po poti v žepe spravljam oblake,
da lahko s čim napolnim blazino
in zmanjšam daljavo
med mojim mestom in tvojim snom.

Moje besede so grenko ostre oči, ki bolijo.
Dva sladkorčka v kavi sta premalo,
natakarico prosiš za tretjega.
Zmaga je sladka, četudi je lažna.
Z žličko mešaš svoj pogled z mojim.

Jasno je,
jaz sem plačala za vse najine grehe, s svojimi lasmi
zato si me ne drzni vprašati
zakaj se je bilo treba postriči se tako na kratko

V polsnu potiskam blazino proč
zaspim na ležišču,
da mi nihče ne bi mogel podtakniti sanj,
ki niso moje.

Alergična vraževerja

Kot majhna sem vedela, da sem živčna,
ko me je srbel popek od znotraj.
Če me srbi nos me trikrat udari po dlani,
da se ne skregava.

Ne hodi pod lestvijo – to prinaša nesrečo,
ampak splezaj nanjo – za srečo.
Kako lahko mačka prinaša nesrečo, kakršnekoli barve že je?
Proti neumnim vraževerjem
sem vedno imela odpor.

Še zdaj sem polna izpuščajev
na notranji strani kože,
ni delčka, ki me ne srbi,
instantno dobim alergijo,
ko mi hoče nekdo
z obema rokama zadušiti svobodo.

Ne morem skleniti kompromisa.
Ne morem se pomanjšati,
da bi zlezla v okvir nekoga.
Ne morem biti senca nekoga,
ko pa sem jaz svetloba.

Tujina

v pesmi sem napovedala konec
še preden se je zgodil

Odšel je
na drugo stran Zemeljske oble.
S seboj je odnesel vse moje pesmi.
Pustil me je žalovati z očmi.
Brez besed
me je razpel
med
dva svetova
dva kontinenta

.
.
.

S prsti na nogi se dotikam vode,
ki se razprostira v nedogled,
polni oči, izsuši usta.

Ostajam
žejna
željna
žena
le
sol na ustnicah
sol v očeh
sol v duši

.
.
.

Vislice

Obesila bi se na telefonski žici
če ne bi bil telefon brezžičen
med čakanjem da se oglasiš
sem brezupno iskala besedo
na dnu tvojih oči
néma odobritev
nasměšek
žarek
znak
.
.
.
znak
žarek
nasměšek
néma odobritev
na dnu tvojih oči
sem brezupno iskala besedo
med čakanjem da se oglasiš
če ne bi bil telefon brezžičen
bi se obesila na telefonski žici.

Lačna pesem

Lepo sem razširila noge,
da lahko bolje vidiš
središče sveta.

Vstopi globoko vanj!
Pogasi ves ogenj!

In če bo jutri konec sveta,
se ne bom bala
roditi nove svetove.

V iskanju ...

Očisti srce
grešno od zemeljskih strasti
ujetih v zenice človeškega očesa
željá.
Ne želi si drugega,
le mir v duši
in pojdi po poti Odrešenja.

Samostan, stoletno pričevanje, svéto,
pred njim skali, Želva in Lev,
ki ju je postavila roka najbolj spretnega umetnika,
zanos.

Zvonci in kraguljčki,
murni in kresnice,
vonj preteklosti,
topel val, veter, ki boža dušo.
Vse okrog mene je dokaz
o prisotnosti Svetega duha,
tukaj, na tem svetem mestu,
življenje je slavljenje zmage nad smrtjo,
ki nam jo je Odrešenik s Križem priboril.

Prevzame me nasmeh,
odprem srce, iz katerega
besede same postajajo vzklík.
Svet, svet, svet si ti Gospod.
Pri samostanu Treskavec.

Kratek košček časa

Tako malo potrebujeva,
 kratek košček časa,
 izsek iz filmske scene,
 iz starih koščkov blaga sestavljava odejo,
 s katero pokrivava sanje
 in za nama puščava stvarnost,
 budna bdiva nad sanjami:
 in tako sta živela srečno do konca svojih dni ...

Zdaj se smejeva, v resnici pa je vse to bolelo,
 a ne boli več;
 kot puljenje zoba, kot depiliranje brčic,
 kot cepivo zaradi katerega sem imuna na vse moške,
 tudi nate.

Ne zatrepeta dlan,
 ko ti jo podajam v pozdrav.
 Glas ne zadrhti, ne zmanjkuj mi moči ...
 Ne zlomiš me.
 Kakor da mi ni nič bilo ...
 Kakor da mi nikoli niti nič ne bo ...

Vendar sem te ljubila ... iskreno ... ljubila.
 Obvaroval si me pred sabo in me zapustil
 iz usmiljenja, da me ne bi celo življenje na vesti imel.

Sva morda mislila, da bova šele potem rasla?
 Medtem ko sva se pripravljala, da bova živela,
 nama je življenje steklo mimo, ne da bi se ozrla okrog sebe.
 In zdaj imava le en kratek košček časa,
 pa tako malo potrebujeva,
 da budna sanjava do konca življenja.

Prevedla
 Lara Mihovilovič

Fotografija: arhiv avtorice

Anca Zaharia je mlada romunska pesnica, ki živi v Braşovu. Kot najstnica je prejela več nagrad na literarnih tekmovanjih. Diplomirala je iz ameriških študij na filozofski fakulteti (Univerza Transilvania v Braşovu) in magistrirala iz kreativnega pisanja ter anglo-ameriške kulture in diskurza. Dve leti je sodelovala s spletno revijo Hyperliteratura (hyperliteratura.ro), trenutno pa piše svoj literarni spletni dnevnik *Irrefutabilis*. Novembra 2015 je njen pesniški prvenec *Sertarul cu ură* (*Predal s souraštvom*) izšel pri založbi Herg Benet. V knjigarni je delala tri leta in po absurdnih, skoraj neverjetnih in smešnih peripetijah se je rodila njena nova knjiga *Jurnal de librar* (*Dnevnik knjigarke*), ki bo prav tako izšla pri založbi Herg Benet in bo predstavljena maja na mednarodnem knjižnem sejmu Bookfest.

Anca Zaharia

Šest pesmi

postarala sem se
spat grem
ne vem več točno kako zgleda življenje
kako se uporablja

za kaj je dobra
sintagma ki si jo uporabil včeraj?

daj mi tudi knjigo
daj mi jih še
da bi se iz njih naučila kako moraš biti mlad

potrebujem
življenjske nasvete
da bi jih lahko vse
ignorirala

*

ko sem videla da nisi mogel sestaviti
preproste sestavljanke
– napačno si mislil
da sem jaz edini manjkajoči del –
sem hotela vreči stran tvojo igro
napol zažgati dele
in te potem gledati
kako jih poskušaš ponovno sestaviti

videla sem se že
kako z eno roko držim kozarec vina
medtem ko se z drugo
pripravljam pokazati
proti smrti
in dovoliti igračam da te ubijejo
ker nisi imel poguma
vreči stran sestavljanke in bele krede
s katero sem pozneje
narisala tvoj obris na asfaltu

*

darling imam načrt popoln je
 za takrat ko se razideva
 ti vzameš vse kar hočem jaz
 jaz vzamem vse kar hočeš ti
 in se brigava vsak zase
 nekaj dni teden morda

potem se oglasim in ti povem da sem pri tebi
 pustila tiste velike in zelene vintage uhane
 seksi če bi imela krajše lase
 ne bo mi mar zanje
 ko bom ugotovila da jih ne morem najti
 a obljubila bom da se vrnem
 čez kak teden ali prej
 da bi poiskala vijoličaste koralde
 ki sem si jih kupila oktobra
 ko sem hodila v prijetno zobozdravstveno ordinacijo
 v isti niansi vijoličaste
 ko ne bom našla korald pridem iskat
 črno šminko krtačo ki sem jo kupila
 od gospe Danice lak za nohte od Katje
 črno prozorno majčko iz Julijine trgovine
 dokler te ne bom na koncu videla vsak dan
 takšno bo najino življenje potem ko se razideva

*

*v torek ponoči bo
-20 stopinj, si rekel*

nič hudega
razparam te in zaspim v tebi
kjer je toplo
vedno toplo
dobro bo obleči se vate
obdati se s tvojo krvjo
še vročo in vodeno skoraj prosojno

samo za eno noč
torkovo noč
čakajoč na dan potem
ko ne bom več zmrzovala
in bom krčevito jokala za tabo
želeč si da te nisem spremenila
v svoj plašč za črne bele sive
težke dneve

*

skoraj sem umrla
vem da se ne bi smela
bati te možnosti
ker ne boli ne skeli ne zbada
je preprosto temneje
bolje in udobneje
tako da me včasih miha
podoživeti občutek takratne
pomirjajoče praznine
potopiti se brez strahu pred globino
povzpeti se brez strahu pred višino
ne zavedaš se ko si mrtev
in to je najbolje

*

pomiluješ svojega ljubega
 ki ga ustrahuješ
 rada bi se razcepila na dvoje
 da bi mu ena od vaju dala
 nasvete in brco v rit
 da bi ga pregnala od trape

preziraš svojo šefico
 ki misli da se je Pound
 imenoval eRza
 da je bil on ona
 in da je bil Shakespearova žena
 rada bi se razcepila na dvoje
 da bi ji dala življenjske nasvete
 ji razložila kako je neumna
 in zakaj mora umreti

poslušaj svoj instinkt
 lih takrat ko se norčuje iz tebe
 sprejmeš najslabšo odločitev
 in ne moreš se več skriti ali popraviti
 rada bi se razcepila na dvoje in se pogovorila s sabo
 se lopnila po glavi da bi prišla k pameti

Prevedla

Leonard Ciocan in Klemen Lah

nasledstvo

SO

4

Velimir Hlebnikov

nc

Prevedla
Andreja Kalc

a

ТРУБА МАРСИАНЪ.

Люди!

Многъ людей и дондѣ скучаетъ на 3 годахъ (3 ось жста) Мы приковываемъ воздымае могоу человечества, какъ пахари отому шеску 4-ю могоу, именно—ОСЬ ВРЕМЕНИ.

Хроной ценюемъ! Ты больше не будешь истязать саулъ, намъ сонномъ свершаемъ, ласкъ.

Дози прошлаго не ужибе себя, полагаю, что паруса государства можно строить лишь для осей пространства.

Мы, одѣтые въ плащъ только побѣды, преступаемъ къ постройкѣ милого союза съ парусомъ около оси ВРЕМЕНИ, предавая заране, что намъ развить больше Хососа, а заданъ грабра, милочествуемъ и сурова.

Мы суровые плотники своимъ бросаемъ себя и наши ичма въ клонотущее ветлы прекрасныхъ задѣкъ.

Мы вѣрнемъ въ себе и съ негодованіемъ отталкиваемъ парочный шопотъ людей прошлаго, мечтающихъ уклонить насъ въ пату. Въд мы боимъ (Ошибка въ согласной). Но мы прекрасны въ НЕУКЛОННОЙ ИСМВНЬ СВОЕМУ ПРОШЛОМУ, ела только оно вступило въ возрастъ побѣды и въ неуклонномъ блонствѣтъ ласкъ очередного молота надъ земными шаромъ, уже начинающимъ дрожать отъ нашего топота.

Черные паруса времени, шумите!

Викторъ Хлебниковъ, Маркъ Синяковъ, Сожидаръ,
Григорій Петяковъ, Николай Асеевъ.

«ПУСТЬ МЛЧНЫЙ ПУТЬ РАСКОЛЕТСЯ НА МЛЧНЫЙ ПУТЬ ИЗОБРЕТАТЕЛЕЙ И МЛЧНЫЙ ПУТЬ ПРИОБРЕТАТЕЛЕЙ.

— ВОТЪ СЛОВА НОВОЙ СЕВЯЩЕЙ ВРАИДЫ —

Наша вопроя въ пустое пространство, гдѣ еще не было чевовакъ—ихъ мы будемъ властно выкапывать и на лбу Млчннго Пути, и на кругломъ бокастѣ купцовъ—вопроя какъ освободить крылатый двигатель отъ жарной гусеницы товарнаго поезда старшихъ возрастовъ. ПУСТЬ ВОЗРАСТЫ РАЗДѢЛЯТСЯ И ЖИВУТЬ ОТДѢЛЬНО! Мы вскрики печати на полѣдъ за нашими паровозомъ, дерзости,—такъ ничего нѣтъ, крокъ могилъ юношей.

Насъ семеро. Мы хотимъ меча изъ чистаго желѣза юношей.

Ихъ, утолщивши въ законы семенъ и законы Тора, нѣтъ у которыхъ одна рѣчь:—вѣтъ, не помыкь насъ, не дуванотущъ ни о токъ, ни о другомъ, ни о третѣемъ.

Право нрвоныхъ совозовъ по возрасту. Раволоу, воздѣлать, право отѣльного бытія и дланія. Право на все особо до Млчннго Пути. Прочъ шумъ возрастовъ! Да властвуютъ землѣ, прерываемыхъ времени, блонне и черныя дощечки и кисть судьбы. Пусть тѣ, кто ближе къ смерти, чѣмъ къ рожденію, слѣдуютъ! Поудъ на лопатки въ борьбѣ времени подъ нашимъ латинскомъ дикорѣй. А мы—мы, изслѣдовавъ почку материка времени, нашли что она плодородна. Но цѣпка руки ОТТУДА, схватили насъ и вѣшаютъ намъ свершить прекрасную налмбу пространству. Развѣ было что племте этой взаимны? Вы! чѣмъ отвѣтитъ на опасность родиться нужной, какъ не ПОХИЩЕНІЕМЪ ВРЕМЕНИ! Мы вознемъ въ страну, гдѣ говорятъ дельсая, гдѣ научные союзы похожи на волны, гдѣ весенія войска любви, ГДѢ ВРЕМЯ ЦВѢТЕТЬ КАКЪ ЧЕРЕМУХА и длакаетъ какъ поршня, гдѣ—зачеловакъ въ передникъ плотника плытъ времена на доски и какъ токарь обращается къ своимъ завтра. (О, ураненія подѣлусъ—вы! О лучъ смерти, убитый лучей смерти поставленнымъ на полъ волни). Мы идѣмъ туда юноши и драть кто-то мертвыи, кто-то составный хватать насъ и мѣшать намъ выключать изъ перелье дурачкого сегодки. Развѣ это хорошо?

Государство молодежи, ставъ крылатые паруса времени! передъ тобой вторю похищеніе пламени приобретателей.

Сейте! Прочъ костлявые руки—вчера—передъ ударомъ Балашова пусть будутъ искромсаны ужасные врачки. Это—новый ударъ въ глаза грубо пространственному злоду! Кто больше—при, или—изъ? Приобрѣтатели всегда стадами крадись за изобрѣтателями, теперь изобрѣтатели отгоняютъ отъ себя дай приобретателей, стадами крадшихся за одиночкимъ изобрѣтателемъ.

Вся промышленность современнаго земного шара съ точки зрѣнія самахъ изобрѣтателей есть «кража»—(земль и нрвыи приобретателей) у перваго изобрѣтателя Гауса. Онъ создалъ учене о молнии. А у него при жизни не было и 150 рублей въ годъ на его учене работы. Памятниками и хвалестыми статьяи *Нѣ* стараетесь освѣтитъ радость совершенной кражи и умирить ураненіе совѣсти, подозрительно находящейся въ вашемъ червеобразномъ отроствѣ. Якобы ваше ямаж—Пушкинъ и Дертонтоуъ были вами нѣкогда прикованы какъ бѣшенныя собаки за городомъ, въ пошл! Лобачевскій отсылался ямажъ въ приходскіе учителя Монгольфьеръ былъ въ желтомъ домѣ. А мы? Боевой отрядъ изобрѣтателей!

ВОТЪ ВАШИ ПОДВИГИ! НИИ МОЖНО ИСПИСАТЬ ТОЛСТЫМЪ КНИГИ!

Вотъ почему изобрѣтатели въ полоніи, сознаемъ своей особои породы, другежъ нрвоныхъ и особои посольства отдѣляются отъ приобретателей въ независимое государство ВРЕМЕНИ (личное пространство) и ставятъ между собой и нии желѣнные прутья. Будущее рѣшитъ кто очутился въ зѣрилицѣ, изобрѣтатели или приобретатели? и кто будетъ грызть конеру зубами.

В ХЛЕБНИКОВЪ.

Приказы:

1. СЛАВНЫЕ УЧАСТНИКИ БУДЕТЛЯНСКИХЪ ВОДНЙ ПЕРЕВОДЯТСЯ ИЗЪ РАЗРЯДА ЛЮДЕЙ ВЪ РАЗРЯДЪ МАРСИАНЪ.

Подписано: КОРОЛЬ ВРЕМЕНИ ВЕЗЕМІРЪ I-ой.

И ПРИГЛАШАЮТСЯ СЪ ПРАВОМЪ СОВѢЩАТЕЛЬНАГО ГОЛОСА, НА ПРАВАХЪ ГОСТЕЙ ВЪ ДУМУ МАРСИАНЪ.

УДѢЛЬСЯ А МАРИШТИИ.

ПРЕДМЕТЫ ОБСУЖДАЮА

„УЛЛЯ, УЛЛЯ, — МАРСИАНЕ!

1) КАКЪ ОСВОБОДИТЬСЯ ОТЪ ЗАСИЛІЯ ЛЮДЕЙ ПРОШЛАГО, сохранившихся еще тѣмъ осмы въ вѣрѣ пространства, не покинувъ о могоу жоюи (мыло словотворчества), предоставляя имъ утопать въ зарыбающей или судьбѣ злобныхъ шокрѣа. Мы осуждены ласовать ИРЪДИ И ВРЕМЕНЕМЪ! Наши права на свободу отъ грехныхъ облычѣа людей прошлыхъ столѣтій.

2) Какъ освободить быстрый паровозъ мѣдныхъ возрастовъ отъ прѣдѣлшагося непрошеннаго и дерзкого, образомъ товарнаго поезда старшихъ возрастовъ?

Старше! Мы издрочиваемъ блѣа, человечества и вѣшатъ клонотущему паровозу юности ахтъ лежащую на ЕЯ пути гору. Мы сорвали печати и ублажили, что грузъ—ногидные плнты для юноши.

Надъ видомъ груза, прѣдѣлшагося къ нашей свѣтлощѣи надменно гребъ заземный способъ, провозимое гребъ донбесныхъ людей!

TROBENTA MARSOVCEV.

Ljudje!

Možgani ljudi vse do danes skačejo po treh nogah (tri osi prostora)! Temu psičku prilepimo četrto nogo¹ in tako kot orači obdelujemo človeške možgane, torej prav – *OS ČASA*.

Hromi psiček! Ne boš nam več trpinčil ušes s svojim obupnim laježem.

Ljudje preteklosti niso najpametnejši, ki domnevajo, da je mogoče pendentive države graditi za osi prostora. Mi, ki smo odeti samo v plašče zmage, smo pristopili h gradnji mlade zveze s pendentivom ob *osi časa* in vnaprej opozarjamo, da je naš obseg večji od Keopsa², naloga pa zahteva hrabrost, veličastna je in surova.

Mi, surovi tesarji, znova mečemo sebe in svoja imena v klokotajoče kotle čudovitih nalog.

Zaupamo si in z negodovanjem zavračamo sprijen šepet ljudi preteklosti, ki sanjajo, da bi nas kljunili v peto. Saj smo mi bosí. (Napaka v soglasniku.)³ Vendar smo mi čudoviti *V NEUKLONLJIVEM IZDAJSTVU DO SVOJE PRETEKLOSTI*, ko je komaj vstopila v pravo starost za zmage, in v neuklonljivem besnem zanosu kladiva, ki naslednje v vrsti udriha po zemeljski obli, ta pa že drgeta od našega topota.

Črna jadra časa, šumite!

VIKTOR HLEBNIKOV⁴, MARIJA SINJAKOVA, BOŽIDAR⁵,
GRIGORIJ PETNIKOV, NIKOLAJ ASEJEV.

»NAJ SE MLEČNA CESTA RAZKOLJE NA MLEČNO CESTO IZUMITELJEV
IN MLEČNO CESTO PRIDOBITNIKOV.«⁶

– *TU SO BESEDE NOVEGA SVETEGA SRDA.* –

Naša vprašanja v prazen prostor, kjer še ni bilo človeka – oblastno jih bomo vžigali na čelo Mlečne ceste in na okroglega boga trgovcev – vprašanja o tem, kako osvoboditi krilati gonilnik od debele gosenice tovornega vlaka starejših po letih. **NAJ SE RODOVI LOČIJO IN ŽIVIJO VSAK ZASE!** Odrkali smo pečate⁷ na vlak, ki ga pomika naša lokomotiva drznosti – tam ni ničesar drugega razen grobov mladeničev.⁸

Sedem nas je.⁹ Hočemo meč iz čistega železa mladeničev.

Oni, ki so utonili v zakone družin in zakone trga, oni, ki poznajo eno samo besedo: »jemo«, ne morejo razumeti nas, ki ne mislimo ne o tem, ne o drugem, ne o tretjem.

Pravica svetovnih zvez po starosti. Ločitev starostnih skupin, pravica do samostojnega bivanja in delovanja. Pravica do vsega, še posebej do Mlečne ceste. Hrup rodov, proč! Naj zavladajo zvon presekanega časa, bele in črne deščice¹⁰ in čopič usode. Naj se tisti, ki so bližje smrti kot življenju, predajo! Pod pritiskom nas divjakov bodo padli na lopatice v boju s časom. Mi pa smo mi in med raziskovanjem prsti celine časa smo odkrili, da je ta prst rodovitna. Vendar so nas krepke roke *OD TAM* zgrabile in nas ovirajo, da bi izvršili čudovito izdajstvo prostora. Mar je bilo še kaj bolj pijanega od te izdaje? Vi! S čim drugim naj odgovorimo na nevarnost, da se rodiš moški, kot *Z UGRABITVIJO ČASA*? Vabimo vas v deželo, kjer drevesa govorijo, kjer so znanstvena združenja, podobna valovom, kjer so pomladne vojske ljubezni, *KJER ČAS CVETI KOT ČREMSA* in poganja kot bat na valju, kjer *začlovek*¹¹ s tesarskim predpasnikom pili čase na deske in kot strugar rokuje s svojim jutri. (O, enačbe poljubov – vi! O žarek smrti, ki ga je ubil žarek smrti,¹² postavljen na pod vala.) Tja gremo, mladeniči, in nenadoma nekdo mrtev, nekdo kostljiv grabi po nas in nas moti, da ne moremo izgubiti perja butastega danes. Ali je to v redu?

Država mladine,¹³ postavi krilate pendentive časa; pred teboj je druga ugrabitev plamena¹⁴ pridobitnikov. Pogumnejše! Stran s kostljivimi rokami včerašnjega dne, pred udarcem Balašova¹⁵ naj se porežejo grozljive zenice. To je novi udarec v oči grobega prostorskega ljudstva. Kaj je več: »pri« ali »iz«? Pridobitniki so se od nekdanj neslišno plazili za izumitelji, toda zdaj izumitelji odganjajo lajež pridobitnikov, ki se v tropih kradejo za samotnim izumiteljem.

Vsa industrija sodobne zemeljske oble je z vidika samih pridobitnikov »kraja« (jezik in nravi pridobitnikov) pri prvem izumitelju – Gaušu. On je oblikoval nauk o strelji. Sam pa za časa življenja ni imel niti 150 rubljev na leto za svoje znanstveno delo. S spomeniki in hvalnimi razpravami se trudite blagosloviti radost popolne kraje in umiriti tuljenje svoje vesti, ki se sumljivo skriva v vašem izrastku, podobnem črvu. Svoj domnevni prapor – Puškina in Lermontova – ste nekoč pokončali kot pobesneli psi na robu mesta, na polju! Lobačevskega ste poslali med župnijske učitelje. Brata Montgolfière¹⁶ sta bila v umobolnici. In mi? Bojni odred izumiteljev?

TU SO VAŠI PODVIGI! Z NJIMI LAHKO NAPOLNITE DEBELE KNJIGE!

Zato se izumitelji s popolnim zavedanjem svoje posebne pasme, drugačnih nravi in s posebnim veleposlaništvom ločujejo od pridobitnikov v neodvisno državo *ČASA* (osvobojeno prostora) in med sebe in *njih* postavljajo železno protje. Bodočnost bo odločila, kdo se bo znašel v zverinjaku, izumitelji ali pridobitniki, in kdo bo z zobmi grizel grebljico.

V. HLEBNIKOV

Ukazi:

I. ZNAMENITI SODELAVCI BODOČNIŠKIH IZDAJ SE PRENESEJO IZ RAZREDA LJUDI V RAZRED MARSOVCEV.

Podpisal: KRALJ ČASA, VELIMIR PRVI.

II. S PRAVICO DO BESEDE, KOT GOSTA, V MARSOVSKO DUMO VABIMO:

WELLSA IN MARINETTIJA.

PREDMET OBRAVNAVE:

»ULLA, ULLA,« MARSOVCI!¹⁷

1) KAKO NAJ SE REŠIMO PREMOČI LJUDI PRETEKLOSTI, ki svojo senco še ohranjajo v prostorskem svetu, ne da bi se popackali z njihovim življenjem (milo besedotvorja), in jih prisilimo, da se utopijo v usodi sovražnih mokrišč, ki so si jo pridelali sami. Obsojeni smo na to, da svoje pravice do osvobojenosti od umazanih navad ljudi preteklih stoletij osvajamo z mero in časom.

2) Kako odrešiti hitro lokomotivo mlajših po letih od nezaželenega in drznega tovrnega vlaka starejših?

Starejši! Zadržujete tek človeštva in motite klockotajočo lokomotivo mladosti, da bi zavzela goro na svoji poti. Odlomili smo pečate in se prepričali, da tovorimo nagrobnike za mlade.

Pod videzom tovara, pritrjenega k našim oholo svistečim sanjam, se po zajčje¹⁸ prevaža nesnaga donebesnih ljudi.

110 dan Kalpe¹⁹

Hlebnikov je nameraval oblikovati društvo s 317 člani – najboljšimi ljudmi z vsega sveta, ki bi upravljali idealno svetovno Državo časa. Svojo namero je izrazil v deklaraciji *Trobenta Marsovcev*. Znameniti in po stotih letih prav za našo sodobnost grozljivo aktualni protivojni manifest Velimirja Hlebnikova je bil izdan poleti leta 1916 v obliki plakata oziroma zloženke. Prav v *Trobenti Marsovcev* se prvič pojavi naziv tega klasika ruske avantgarde in poezije 20. stoletja – Kralj časa. V deklaraciji futuriste tu prenese iz razreda ljudi v razred Marsovcev, kar je sprožilo idejo za oblikovanje Predsedstva zemeljske oble, ki ga je Hlebnikov intenzivneje sestavljal spomladi leta 1917. Na tem mestu objavljamo pesnitvi iz prvega zvezka *Izbranih pesmi in pesnitev 1917–1922* Velimirja Hlebnikova v 65. knjigi zbirke *Poetikonove Lire*, ki problemsko in tematsko izhajata iz *Trobente Marsovcev*, in sicer *Razglas predsednikov zemeljske oble* in krajšo pesnitev *Kamena baba*.

[Razglas predsednikov zemeljske oble]²⁰

Samo mi, ki smo zvili vaša tri leta vojne
v en zavitek strahovite trobente,
pojemo in kričimo, pojemo in kričimo,
pijani od prelesti resnice,
da Predsedstvo zemeljske oble²¹

že obstaja:

to smo – mi.

Samo mi smo si na čela nabili
divje vence Voditeljev Zemeljske oble,²²
neizprosni v svoji zagoreli okrutnosti,
stopili smo na kepo osvajalske pravice
in privzdignili prapor časa,
mi – žgalci surove gline človeštva
v piskre in vrče časa,

mi – začetniki lova na človeške duše,
tulimo v sive morske rogove,
skupaj zganjamo človeške črede –
Evohe!²³ Kdo je z nami?

Tako plešemo, pastirji ljudi in
človeštva, igraje na dude.

Evohe! Kdo bo bolje?

Evohe! Kdo bo dlje?

Samo mi, ki smo stopili na kepo²⁴
samih sebe in svojih imen,

hočemo sredi morja vaših zlobnih zenic,
presekanih od gladu vislic
in iznakaženih ob predsmrtni grozi,
ob butanju valov ljudskega tuleža,
sebe imenovati za in se povišati
v Predsednike zemeljske oble.

Predrzneži – porečejo nekateri,
ne, svetniki so, jim bodo oporekali drugi.

Mi pa se nasmehnemo kot bogovi
in z roko pokažemo na Sonce.

Povlecite ga za pasjo vrstico,
obesite ga za besede:
enakost, bratstvo, svoboda,
sodite mu na svojem pomivalnem sodišču,
ker je v predverju
zelo nasmehljane pomladi
vložilo v nas te lepe misli,
te besede in podalo
te gnevne poglede.
Krivec je – Ono.
Mi udejanjamo sončni šepet,
ko vdiramo k vam kot
najvišji pooblaščenca za njegove ukaze,
njegova stroga povelja.
Mastne trume človeštva
bodo krenile po naših sledih.
Kjer smo šli skozi
London, Pariz, Čikago,
bodo zaradi hvaležnosti zamenjali svoja
imena za naša.
Vendar jim bomo odpustili neumnost.
To je še daljna prihodnost,
za zdaj pa, matere,
umaknite svoje otroke,
če se kje naključno pokaže država.
Mladeniči, skočite in se skrijte v jamah
in v globini morja,
če kje naključno uzrete državo.
Dekleta in tisti, ki ne prenesejo vonja mrtvih,
padite v nezavest ob besedi »meje«:
saj vonjajo po truplih.
Vsako tnalo je bilo nekoč
dobro borovo drevo,
sloki borovec.
Tnalo je slabo samo zato,
ker na njem sekajo človeške glave.
Tako sta državnost in ti
zelo dobri besedi iz sanj –

sestavljene iz 11 zvkov:
veliko udobja in svežine.
Raslo si v besednem gozdu:
pepelnik, vžigalica, ogorek,
enako med enakimi;
toda zakaj se hrani z ljudmi?
Zakaj je postala domovina ljudožerska
in se je državni stroj z njo oženil?
Hej! Poslušajte!
V imenu vsega človeštva
sklicujemo pogajanja
z državami preteklosti:
če ste, o države, prekrasne,
kot se opisujete rade
in ste primorale svoje slugе,
da tako pripovedujejo
o vas,
čemu potem ta hrana za bogove?
Zakaj potem mi, ljudje,
hreščimo v vaših čeljustih,
med vašimi sekalci in podočniki?
Poslušajte, države prostorov,
saj ste že tri leta
ustvarjale videz,
da je človeštvo samo pecivo,
sladki prepečenec, ki se vam topi v ustih;
toda kaj, ako prepečenec zažuga z britvico in reče: mati!
In če ga posipamo s seboj
kot s strupom?
Od zdaj ukazujemo zamenjavo besed: »po božji milosti«
s »po milosti Fidžija«.
Ali je spodobno, da Gospa Zemeljska Obla
(Naj se zgodi volja njena!)
spodbuja vseširno ljudožerstvo
znotraj svojih meja?
In naj mar z vzvišenim hlapčevstvom
ljudje kot užitna bitja
ščitijo svojega vrhovnega Jedca?

Poslušajte! Celó mravlje
 brizgajo mravljično kislino na medvedov jezik.
 Če že bodo ugovarjali,
 da državna ureditev prostorov ne podlega sojenju
 kot skupna pravna oseba,
 mar mi ne bomo ugovarjali, da je tudi človek
 dvoroka država
 krvnih telesc in prav tako skupna.
 Če so države že slabe,
 kdo izmed nas bo odkrižal roke
 in obrobil njihov sen
 pod odejo: *na veke*.
 Nezasodoljni ste, o države
 in predsedstva,
 svareče škripate z zobmi
 in poskakujete. Torej!
 Mi smo višja sila
 in vedno bomo lahko odgovorili
 na državne vstaje,
 vstaje sužnjev –
 z natančnim pismom.
 Stoje na palubi besede »zvezdna naddržava«
 ob uri tega zibanja ne potrebujemo palice,
 sprašujemo, kaj stoji višje:
 mi, z veljavo vstajnega prava
 in s svojim neizpodbitnim prvenstvom,
 ki ščitimo zakone o izumih
 in smo se imenovali za Predsednike zemeljske oble,
 ali ve, vlade
 posameznih dežel preteklosti,
 običajni ostanki od pokolov
 dvonogih bikov,
 ki ste z vlago njihovih trupel pomazane ve?
 Kar se tiče nas, vodij človeštva,
 ki smo ga izdelali sami po zakonih žarkov
 in s pomočjo izravnave usode,
 mi zanikamo gospode,
 ki sami sebi pravijo voditelji,

države in drugi založniki
in trgovski domovi Vojna in K⁰,
ker ste pristavili mline mile blaginje
k že triletnemu slapu
vašega piva in naše krvi
z ranljivim rdečim valom.
Vidimo države, ki so padle na meč
zaradi obupa, ker smo nastopili mi.
Domovino ste imeli na ustnicah
in mahali s pahljačo vojne ustave,
ko ste predrzno zanetili vojno
v krogu Nevest človekovih.
Vi pa, države prostora, pomirite se
in ne jočite kot deklice.
Kot zasebni dogovor zasebnikov,
skupaj z društvu Dantejevih častilcev,
vzreje kuncev, borbe s polhi
boste stopili v senco zakonov, ki smo jih sprejeli mi.
Ne bomo se vas dotaknili.
Enkrat na leto se boste zbirali na letnih skupščinah,
pregledovali boste vrste vse redkejših vojaških sil
in se sklicevali na pravico zvez.
Ostanite prostovoljni dogovor
zasebnikov, nikomur potreben
in za nikogar pomemben.
Razdražljiv kot zobobol
babice iz 17. stoletja.
Do nas se obnašate
kot kosmata nogoroka opice,
ki jo je osmodil nepoznani plameneči bog,
do roke misleca, ki mirno
upravlja z vesoljstvom,
tem jezdecem osedlane usode.
Še več kot to: snujemo
društvo za zaščito držav
pred grobim in okrutnim odnosom
s strani občin časa.

Kot kretničarji
pri razcepu poti Preteklosti in Bodočnosti,
smo tudi mi hladnokrvni
do zamenjave vaših držav,
ki jih je znanstveno oblikovalo človeštvo,
kot zamenjave lipovega kija
z zrcalnim ognjenim sijem vlaka.
Tovariši delavci! Ne tarnajte nad nami:
kot delavci zidarji
stopamo po svoji poti do skupnega cilja.
Mi smo poseben rod orožja.
Tako torej, bojna rokavica
treh besed: Predsedstvo Zemeljske Oble –
je vržena.
Rdeča strela je prerezala
modri prapor *brezvlada*,
prapor vihravih zarij, jutranjih sonc
je dvignjen in plapola nad zemljo,
tu je, prijatelji moji!
Predsedstvo Zemeljske Oble.

Kamena baba²⁵

Starec z ukrivljeno palico
in očaran tihi piš.
Kjer hihitajoča rusalka
nad mrtvim mamutom sediš,
škripa lubje starinske ive,
ljudske pravljice čeblja,
in deve kamnite njive
so na kamniti tabli pravljica.
Vznikate, zaradi nuje starega obreda.
Segate od enega do drugega neba.
Surovi so in zlobe polni,
s koraldami od grobega rezbarjenja.
In kamen pravljic vzhodnih
se nikoli ne dotakne uma jastreba.
Z nepremičnim nasmehom stoji,
pozabljena od neznanega očeta,
in na njenih kremenitih prsih,
na srebrnem sesku se rosa lesketa.
Tu je poskok temnolase mladenke
nočnega orla prebudil,
njene razpuščene kite,
skok njegovo molčanje je ulovil!
Gore se vijejo kot snežno vezenje,
stoletni zvoki trdijo v zavoje.
Skale, od zgoraj padle v zelenje,
pogovoru vod stoje za ograje.
Tam na mračni jasi
k nekomu moli drevo.
Toži se in prosi
z neimenovane besede potjo.
O topol nežni, topol črni,
svežih večerov ljubljeneč!
In ta pogovorni trepet
migotajočih listkov vsevprek.

Sem prihaja: piši – piši,
 zlatolas in nem.
 Kaj le potrebuje mladenič v tišini?
 Ob srebrni govorici, ki širi se o njem?
 Tožiti, da ta Mlečna Cesta²⁶ moja ni?
 »Kako zelo ječi mrtvih tisoč
 pod svežim pokrovom prahu!
 In jaz sem slikar poslednji
 Zemljinega nezaslišanega strahu.
 Vsak dan čakam strel, namenjen meni.
 Zakaj, zakaj, saj sem vse ljubeč
 živel še pred časi temi,
 v stepi z bodalico, a med kamni srež.«
 Prispel je in se tu ustalil. Z roko
 je podprl obraza plamenečo knjigo.
 Tako mesec ihtečemu sinu
 podaja hlebec, večerne zvezde dnino.
 »Mar potrebujem veliko? Hlebec kruha
 in kapljo mleka.
 Pa kos neba,
 pa te oblake!«
 Ljubim mlečne ženske in te,
 ki se jim ne mudi zacvesti.
 In jaz sem tisti, zabit v mreže
 na situ Mlečne Ceste.
 Ko je Visla od krvi pordela
 in je od krvi pordela Tisa,
 tedaj ihteča so števila
 nad ubogim svetom se raznesla.
 In metulju so pomodrela krila,
 kot bi bila oči dveh malikov.²⁷
 Sivo-bela, ona,
 tu stoji obsojena
 kot pristan za hroščke,
 brez bucik in okvira,
 z grobo roko je pokazal
 ustavo ljubezni, kamenega zakonika.

Oči – sive deske –
so grobe in ploske.
Metulj je priletel,
s krilci se je spustil nanje,
ogromen metuljček je s krili zakril
tudi modro nebo trepetajočih kril,
s čipkami pik je nadel ščit
višnjevi črti ognjišč.
In babi kameni je ognjeno tropičje
podalo in razum in očesje.
Oči zažarijo in ji zrasede razum,
ko tako zaukaže zračni potepuh.
Je temna noč vžgala slamo?
Kamniti malik, vstani in igray
igre z igro in gromom,
prej si bil slepec, ovčji čuvaj,
a zdaj smelo glej skozi metulja,
ti, ki ti Mlečna Cesta ni tuja.
Saj so peli izstrelki v čela kep, brez zlobe, da bi
odvrigel okove metuljevega groba, da bi padal grob v grobove.
Gop! Gop! V nebo poskakuj, grob!
Kamen, korakaj, zvezde zavrti s svojim gopakom.²⁸
V nebo glej skozi metulja.
Spominjaj se zdaj veselih zvezd, plamenov iskrečih se zvezd,
na modrem škornju gopaka
blešči se kapica žeblja.
Več mavric v barvah!
Burnega poletnega zaleta!
Stepska devica že ni več enaka!

Opombe

- ¹ Odzven pojmovanja »četrtre razsežnosti« in štirirazsežnega prostora, ki je bila zelo priljubljena pri intelektualcih v prvi četrtini 20. stoletja. Hlebnikov se opira na sodobna znanstvena odkritja (glej reference na N. Lobačevskega, G. Minkovskega, A. Einsteina) in ustvari poetičen štirirazsežen časoprostor. Opozoriti je treba, da srečamo podobno idejo v romanu H. G. Wellsa *Časovni stroj*, ki je bil tudi navdih za Hlebnikova. Hkrati je manifest navdihnila vrsta teozofskih avtorjev, ki so iskali t. i. četrto navpično izkustveno, saj so bili prepričani, da odgovor njene spoznatnosti skriva prav človeška duševnost. Izziv četrte razsežnosti je resno zaposloval celo vrsto ruskih avantgardistov, še posebej M. Matjušin, K. Malevič, N. Kulbin, I. Kljun, El Lisicki. Pod vplivom popularnih knjig Charlesa H. Hintona in P. D. Uspenskega so napisali številne razprave in izdelali grafična in likovna dela, v katerih so se lotevali opisane problematike. (Če ni drugače označeno, so opombe prevajalkine. Delno so povzete po komentarjih Andreja Rosomahina k razpravi s faksimile *Trobente Marsovcsev: Велимир Хлебников. Труба Марсианъ*. Факсимильное издание. Статья Софья Старкина. Комментарии Андрей Россомахин. Санкт-Петербург: Издательство Европейского университета, 2013.)
- ² Mišljena je Keopsova piramida, kjer je pomembno tudi to, da je bila edino izmed *sedmih* svetovnih čudes, ki se je ohranilo do sodobnosti.
- ³ V prvi različici izvirnika se je izrek glasil: »Saj smo mi bogovi«. Tedanja vojaška cenzura ga je izbrisala in je po pričevanju G. N. Petnikova Hlebnikov popustil z: »Saj smo mi boši.« Sodobne izdaje upoštevajo izvirno različico, vendar ohranjajo tudi ironični pripis v oklepaju. Motivno in problemsko je Trobenta Marsovcsev tesno povezana s pesnitvijo iz leta 1919 *Razglas predsednikov zemeljske oble*: »Mi pa se nasmehnemo kot bogovi ...« (Glej slovenski prevod Velimir Hlebnikov. *Izbrane pesmi in pesnitve 1917–1922*. Ljubljana: Hiša poezije, 2016. Str. 16.) Pomenljiva je tudi raba svojilnega zaimka *mi*, ki je ključna za večino deklarativnih besedil Hlebnikova. A. Rosomahin poudarja, da ga samo v TM ponovi šestnajstkrat, kar potrjuje zavest avtorja o izbranosti in veličini zastavljenih nalog.
- ⁴ Na koncu manifesta pravo pesnikovo krstno ime zamenja njegov najprepoznavnejši psevdonim Velimir. Številni poznavalci v podobju TM prepoznavao izključno poteze njegove poetike, zato štejejo preostale sopodpisnike za zgolj formalen dodatek. To potrjujejo tudi zapiski v dnevnikih samega Hlebnikova.
- ⁵ Pesnik Božidar (Bogdan Petrovič Gordejev) je bil ob izidu že mrtev (leta 1914 storil je samomor), k podpisnikom manifesta ga je dodal Hlebnikov, kot domnevno tudi preostale sopodpisnike, kakor ugotavljajo nekateri raziskovalci. Po pričevanju A. Parnisa je po korekturah Božidarja nadomestil z Davidom Burljukom.
- ⁶ V slovenščino je neprenosljiva zvočna igra, izvirajoča iz enakega glagolskega korena ruskih glagolov *приобретать* ('pridobivati, kupovati') in *изобретать* ('izumljati, iznajti'). O adamitskem in s tem izumiteljskem potencialu ali navdihu Rimske ceste, ki jo v kontekstu pesniškega sveta Velimirja Hlebnikova prevajamo kot Mlečno zaradi ohranitve simbolnih in spoznavnih konotacij podobe, glej tudi slovenski prevod pesnitve *Raztrganina na nebu. Prodor v jezike*. V vojnem in revolucijskem kontekstu se podoba Mlečne ceste pojavi v presunljivi pesnitvi *Kamena baba*. (Glej Velimir Hlebnikov. *Izbrane pesmi in pesnitve 1917–1922*. Ljubljana: Hiša poezije, 2016. Str. 52 in 30.) Mlečna cesta je stalna podoba v algebrskih raziskavah Velimirja Hlebnikova. Izumiteljstvo je bilo za Hlebnikova pomembno tudi v dobesednem smislu, saj je bil njegov brat Aleksander, biolog in izumitelj, avtor številnih izboljšav orožja in drugih izvirnih mehanizmov – nekatere njegove ideje so napovedovale nastop sodobne bionike.
- ⁷ Nekateri interpreti tu vidijo referenco na pečate iz novozaveznega Razodetja (Raz 6,14).
- ⁸ Morda omemba številnih samomorov mladih, sploh literatov in umetnikov, tik pred in ob začetku prve svetovne vojne kot odziv na družbeno malodušje, ki je bilo posledica revolucije leta 1905, rusko-japonske vojne in tudi odraz krize na prehodu v novo stoletje. V letih 1906–1914 so časopise napolnjevali članki o »epidemiji samomorov« in skrivnih družtvih samomorilcev. Hlebnikov se je v svojih zapisih večkrat odzval na smrti svojih pesniških sodobnikov.
- ⁹ V skupini futuristov (bodočnikov) je bilo sedem članov, kar so pogosto poudarjali tudi sami – sedmerica proti vsemu svetu. V podtekstu je čutili odzven antičnega mita tebanskega cikla o pohodu sedmih junakov proti Tebam, kar so tudi neposredno tematizirali. Literarna zgodovina

- sem prišteva člane skupine Hylea, torej D. Burljuka, A. Kručoniha, B. Livšica, V. Majakovskega, V. Hlebnikova, N. Burljuka in V. Kamenskega.
- 10 Andrej Rosomahin v tej podobi vidi klavir kot najbolj »kulturen« in najsodobnejši instrument, ki ga Hlebnikov protipostavlja trobenti kot najstarejšemu glasbilu in s tem tudi najnaravnejšemu instrumentu.
- 11 Že omenjeni A. Rosomahin v tej novotvorbi vidi mogočo besedotvorno kontaminacijo korena in prefiksa *nadžlovek* in *zaumnost* bodočniškega nadjezika.
- 12 Najverjetneje referenca na marsovsko orožje, ki na daljavo premaga nasprotnika, kot si ga je v znameniti *Vojni svetov* predstavljal Herbert G. Wells. A. Rosomahin poudarja, da je bila na začetku 20. stoletja zelo priljubljena ideja o konstrukciji orožja na žarke (posebej v Evropi, vendar tudi v Rusiji).
- 13 Svoji pesniški državni utopiji je Hlebnikov nadel poleg Države mladine vrsto imen: Zveza 317, Predsedstvo Zemeljske Oble a tudi Država dvaindvajsetletnikov, Predsedstvo zvezde, Zvezdno nadpredsedstvo, vendar s tem ni ustvaril nemotiviranega seznama, temveč je postavljaj kozmične meje. Mednarodno društvo ustvarjalcev, ki bi ga moralo sestaviti 317 članov, je imelo nalogo oblikovanja svetovne harmonije. Nekoliko nižje glej tudi poimenovanje Duma Marsovcv.
- 14 Neposredna referenca na Prometejevo krajo ognja kot podoba svobodnega človeštva.
- 15 Leta 1913 je v Tretjakovski galeriji duševno bolni A. Balašov z nožem porezal znamenito platno Ilja Repina z naslovom *Ivan Grozni in sin njegov, Ivan, 16 novembra leta 1581*. Časopisje je po krivem obtožilo futuriste, da so napad vandalizma izzvali namenoma.
- 16 Biografskih podatkov o tem, da sta bila izumitelja zrakoplova kdaj zaprta v umobolnico, ni, vendar je Hlebnikov lahko prevzel podatek iz biografij drugih izumiteljev. Nemški mehanik Franz Xaver Leppich, ki je v času vojne z Napoleonom v Rusiji poskusil izdelati areostat, je bil razglašen za norega in izgnan iz države.
- 17 Marsovski kriki iz romana H. Wellsa *Vojna svetov* (The War of the Worlds, 1897). Hlebnikov je v poznejših delih kontaminiral te predsmrtne krike tudi z »golobjim jezikom«: »Gulla, gulla.«
- 18 Zajec je pomembna podoba v ustvarjalnem svetu Hlebnikova, še zlasti v letih 1915 in 1916. Nekateri raziskovalci govorijo celo o zajčjem ciklu v njegovem ustvarjanju.
- 19 Datum je mitologiziran po sanskrtskem štetju. To je 8. april leta 1916. Kalpa označuje eshatološko predstavo o cikličnosti časa v hinduizmu, »Brahmov dan«, ki traja 4,32 let.
- 20 Prva objava leta 1917 brez naslova s podpisom V. Kamenskega, G. Petnikova in V. Hlebnikova. V ponatisu N. Asejeva v literarni reviji leta 1920 besedilo nosi naslov *Predsedstvo zemeljske oble*, kot avtor je omenjen samo Hlebnikov, žanrsko je opredeljeno kot pesnitev. Brez imen pesnikov, povabljenih v Predsedstvo, in naslova je natisnjena tudi v ID, naslov dodajamo po kritični izdaji ZD. Pesnitev je bila napisana spomladi 1917 v Harkovu kot manifest v prozi, v verzih in s popravki jo je Hlebnikov preoblikoval pozneje. (Po 3. zv. ZD.)
- 21 Izvorno se ideja porodi v okviru Društva 317 (»Общество 317«, združenje mislecev, pesnikov, izumiteljev, ideološko osvobojenih od dogem in predpisov sodobnih »prostorskih« držav, 317 je številski simbol ritmičnih premikov človeštva kot enotne zvočne strune). Glej protivojno deklaracijo iz leta 1916 z naslovom *Trobenta Marsovcv*, ki je *Дума марсиан*, torej »parlament Marsovcv«, kjer sta v Predsedstvo zemeljske oble s pravico do odločanja povabljeni H. G. Wells in F. Marinetti. (Po 3. zv. ZD.)
- 22 Primerjaj drugi del deklaracije *Klofuta družbenemu okusu* (1912), v ukazih spoštovanja pesniških pravic Burljuk, Kručoniha, Majakovski in Hlebnikov zahtevajo: »[...] da se z grozo odstranijo z našega ponosnega čela venčki vaše Krone iz pogrošne slave; [...]« Prevod Draga Bajta, glej *Problemi-Literatura*, št. 118/119/120, oktober/november/december 1972, letn. X.
- 23 Pozdravni vzklik na praznovanjih, posvečenih bogu Dionizu. Ruski pesniki začetka 20. stoletja so ga večkrat uporabili, glej npr. pri egofuturistu K. Olimpovu ali pesnici Miri Lohvicki. (Po 3. zv. ZD.)
- 24 Primerjaj drugi del deklaracije *Klofuta družbenemu okusu* (1912), zadnja zahteva v ukazih spoštovanja pesniških pravic: »[...] da stojimo na vrhu besede *mi* sredi morja žvižgov in negodovanja.« V slovenskem prevodu je razumljivo izpuščena nekoliko okorna podoba »stati

- na kepi besede *mi*«, kot jo beremo tudi v tem verzu. Prevod Draga Bajta, glej *Problemi-Literatura*, št. 118/119/120, oktober/november/december 1972, letn. X.
- 25 V izvorniku »каменные бабы«, v nekaterih turških jezikih tudi balbal; stari antropomorfní kipi iz drobnozrnatega peščenca, povezani s kultom prednikov. Podobni idoli različnih velikosti so posejani po stepskem delu evrazijske celine od Prikarpatja do Mongolije. V južnoruskih stepah jih štejejo za nagrobnike Polovcev, po drugih različicah gre za spomenike Hazarov in Alanov. V azerbajdžanskem jeziku pomeni *baba* praoče; te idole so poimenovala za *babe* neslovanska ljudstva, zato v naslovu puščamo izvorno ime. Pesnitev črpa tematiko iz pesmi K. Slučevskega z enakim naslovom. Leta 1975 so posmrtné ostanke Hlebnikova preselili v Moskvo, za nagrobnik pa so uporabili tovrstno stelo. (Po 3. zv. ZD.)
- 26 Zaradi metaforičnega in kontekstualnega pomena, ki ga ima Rimska cesta v pesniškem svetu Velimirja Hlebnikova, uporabljamo v slovenščini neustaljeno poimenovanje Mlečna cesta.
- 27 Večji nočni metulji, imenovani nočni pavlinčki, ki imajo na krilih vzorce, podobne očem, se v izvorniku imenujejo *павлиноглазки*, torej 'pavje oči'.
- 28 Ukrajinski ples.

Andreja Kalc

Velimir Hlebnikov

Velimirja Hlebnikova (pravo ime Viktor Vladimirovič Hlebnikov) sta postavili za emblem ruskega futurizma in nato v svetovni pesniški kanon tedanja ruska sodobnost in tudi 20. stoletje kot najvidnejšega eksperimentatorja z razsežnostmi tedaj rojevajoče se zavesti o vseprisotni znakovnosti, čeprav danes pri poznavalcih velja predvsem in tudi za pesnika kozmične zavesti. Rodil se je 9. novembra 1885 v Astrahanski guberniji v družini biologa in znanstvenika. Kot študent fakultete za matematiko je sodeloval pri študentskih vstajah, zaradi česar so ga izključili in je bil nekaj časa celo zaprt. Pozneje je v Peterburgu končal študij slavistike šele leta 1911. Presek vsestranskega raziskovanja na področju naravoslovja in humanistike je najznačilneje zaznamoval njegovo povsem svojsko poetiko. Udeležil se je nekaj ornitoloških ekspedicij in objavil nekaj tehtnih razprav. Svoje prve literarne stvari je začel objavljati leta 1908 in predvsem z antologijskima *Zakletev s smehom* in *Zverinjak* kmalu zbudil pozornost. Kmalu se je pridružil avantgardističnemu združenju Hileja in se posvetil reformiranju ruskega pesniškega jezika, nato je postal eden izmed sedmih članov ruskega pesniškega futurizma. V letih 1916–1917 je bil vpoklican kot rezervist. V tem obdobju piše protivojne verze in jih nato vključi v znamenito pesnitev *Vojna v mišlovki*, ki jo prežemajo sanje o svetovnem bratstvu. Silovito miroljubno noto na podlagi kompleksne spoznavne zgradbe je vpletel tudi v protivojni manifest *Trobenta Marsovcev*. Rusko revolucijo je sicer pozdravil, vendar je izrazil rezko kritiko »rdečega terorja«. Leto 1917 velja za prelomno v njegovem pesniškem ustvarjanju. Ker se je leta 1919 odrekol vpoklicu v vojsko v Harkovu, ki so ga tedaj zajeli belogardisti, je moral pristati na hospitalizacijo v umobolnico. Kljub stradežu in tifusu je ves čas intenzivno pisal. Leta 1920 so nastale najbolj znane pesnitve: *Noč v okopih*, *Ladomir*, *Raztrganina na nebu*, *Vdor vesoljstva*; leta 1921 tudi *Nočna preiskava*, *Noč pred Sovjeti*. Leta 1921 je kot dopisnik časopisa s pripadniki Redeče armade obiskal Iran. V mladosti so ga silno prizadele številne nepotrebne smrti pri porazu oklepnice Petropavlovsk in si je prisegel, da bo odkril »temeljno zakonitost časa«, ki upravlja z ljudmi. Prav odkritje te zakonitosti, ki se je zgodila leta 1920, je Hlebnikov imel za svojo osrednjo poklicanost, kar je na koncu zgostil v posebni knjigi z naslovom *Table usode* (1922). Kmalu je zbolel za malarijo in 28. junija 1922 umrl.

o pesniških

5

Milan Vincetič
o Ivanu Dobniku

Marko Elsner Grošelj
o Dejanu Kobanu

Andrej Lutman
o Milanu Vincetiču

Zoran Pevec
o Jerneju Kusterletu

Zo

lir

an

Milan Vincetič

Lehe tisočerih rož vetra

Ivan Dobnik: *Magični pesniški izreki*

Književno društvo Hiša poezije, Ljubljana 2016

Res je, poezija (p)ostaja od nekdanj, kot stoji v pričujoči najnovejši Dobnikovi pesniški knjigi, »slovar iger, / slovar misli, / slovar vračanja«, kajti »vse (te) besede so eksplozija, / najsilovitejša eksplozija / radosti, / strahotna strast / življenja«. Prav po tem nareku, lahko bi rekli tudi ključu, si sledijo večinoma nenaslovljene pesmi, katerih posoda je mnogolična: od haikujevskih drobcev, lirskih (krajinskih) impresij/ekspresij do panoramičnih (v)pogledov v raster bivanja, v katerem »vse skrivnosti zaspijo v izpraznjeni / čajni skodelici«. V nedoločljivem: v vzhodnjaški (matematični) definiciji ničle, ki da je tista ugreznina, ki ostane, ko vzamemo kamen s peska. A poezija ne razlaga, poezija/pesnik se izreka z magijo besed, ki ostajajo zaradi svoje lege polisemantične, razprte in hkrati zaprte v svoj »obraz knjige«.

Razpršeni kalejdoskop refleksij vibrira z odtenki krajinarskih podob v prostorju notranjih dimenzij, samotnosti, tišine, odmika in večnih metamorfoz, kar samo priča, da se paleta pesnikovih vzgibov nenehno preliva od »misi ljubljena / (torej) igre radosti« do »slečenih / ljubimk, / v tesnem / zvenu smrti«. Prav ti temnejši toni – čeprav sicer prevladujejo svetlejši, predvsem v krajinopisju – začinijo Dobnikovo liriko z registrom grenca, ki pa nima obstreta letargičnosti, temveč *spleen* »ur, ki te razurijo«. Lirski subjekt, pa naj bo prvooseben, tretjeoseben ali nagovorni, se ne zateka k retorični aktualizaciji/angažiranosti, ne, pesnik ostaja neopažen/nevsiljiv opazovalec, ki niza krhke »do dna / odmerjene / črke«, torej odbleske, ki delujejo kot postanki na dolgem sprehodu, na katerem mu »prameni časa / prekrivajo prste«. Čas kot fizikalna/duhovna dimenzija uokvirja Dobnikove refleksije v krhko trajanje ali v mimobežje otrplih/zamrznjenih hipov, v katerih ni nastavljeno ogledalo vélikemu svetu, temveč posamezniku ali »zraku, ki se obotavlja«. Svet, kar se čuti tudi iz te lirike, namreč pulzira v neenakih valovih, kot da se obotavlja pred vsakim klimaksom, čeprav v bistvu zajema sapo. Tudi Dobnikovi verzi, v katerih je »ta Onstran tukaj, / ta Ves (pa) v zgoščeni pisavi / odprtih beležnic«, dihajo podobno, iz njih vejejo tako zatišja kot zamolklost med, če smem uporabiti pesnikove besede, »krikom gozda in jokom umirajoče srce«.

Prav ta barvita disperzivnost, dihotomija med antonimičnimi podobami/slikami, kolažira in ritmizira Dobnikovo lirsko izpoved, ki se je v tej zbirki zgostila,

oklestila na »najnujnejše«, zato pa še bolj razprla. Pesnik se namreč še kako zaveda, da so verzi »merice neba«, merice, ki jih mora vsak bralec posebej umeriti. Poezija namreč ne nagovarja skozi narativni diskurz, temveč emotivni vzgib, ki ga je Dobnik zožil do lapidarnosti. Prav zato deluje čisto, brez zastranitev in pojasnjevanj, kot lehe »tisočerih rož vetra«, skozi katere se pretikajo tako spominske reminiscence kot trenutne refleksije, narekovane skozi spekter zunanjih dražljajev. Ki so zvoki, hipni premiki in predvsem beline, pa naj bo to »askeza zime« ali belina tišine (Tiha pesem), ki se seli v pokrajine samote ali smrti. A ne smrti kot dokončnosti z obličjem transcendenčnosti, temveč smrti kot (samo)pomirjenega minevanja, ko »sanjamo z globino / neusmiljene divjine«. Ki pa ni bestiarij današnjega hektičnega sveta, temveč *terra incognita* podzavednega, ki najbrž samo v umetnosti nadzira *mare nostrum* zavednega.

Poezija torej »ustvarja obraz knjige«, v katero se beleži življenje s samosvojimi pisavami, ki seveda niso kaligrafije, temveč podpis ali odtis svetnega, ki ga lahko dohiti roka. Dobnik kot več metuljar lovi premise trenutkov, vidnih podob, slušnih dražljajev ter jih skuša umestiti v svojo slikovito »pokrajino, v kateri sanjari / črno-bela / mačka«. A ta mačka ni ujet rilkejevski tiger, temveč božanski eon, ki se projicira skozi čakanje. Čakanje, da se ujame trenutek mrgolenja podob. Ki sobivajo vsaksebi, da bi se zgostile »v pesmi moje sobe«. In Dobnikove pesmi so v resnici sobe, čiste in lebdeče ter brez navlake, z okni brez zaves, za katerimi opreza tihoten opazovalec, ki ne dovoli vstopiti kakofoniji sveta, temveč zgolj s tihotnim registrom, ki napolni bralca s pridihom zamaknjene odmaknjenosti. Lirika, ki vznemirja in ostaja, če smem parafrazirati pesnika, predvsem s »popolno lahkotnostjo«.

Marko Elsner Grošelj:

Paberkovalci človeške njive

Dejan Koban: *Frekvence votlih prostorov*

Lud Šerpa, Ljubljana, 2016

Svet, kot ga razkriva Dejan Koban v pesniški zbirki *Frekvence votlih prostorov*, je majhen svet slovenske domačije, njene aktualizacije stanja stvari, ki smo jim vsakodnevno priča: minljivi paberkovalci in presojevalci z zataknjeno kostjo predsodkov v grlu – »vodenoglavci, razpokan asfalt, telegrafisti, shizofreniki, mastodonti«.

Pesnik zapiše: »želeli smo premakniti osla z mesta / ni šlo / namesto osla se je premaknilo nebo / ... skozi oči / so hrumela / mesta / presenečene gospodinje z jabolčnimi zavitki v rokah / jokajoči otroci / žepni psi / z očmi velikosti / mlinskih kamnov«

Vse, kar želimo narediti, naredimo nerodno in napačno. Vse se nam je presukalo v nerazrešljivo godljo, v bojazen, ki jo »veter sili / v nepremišljena / dejanja« ... »tanka rdeča črta / že dolgo / ne označuje več / prve frontne linije«: nismo v vojni, ne spopadamo se na milost in nemilost za vrh hriba, ta račun smo poravnali, ta račun je zgolj še labodji spev obletnicam, s katerimi ne vemo kaj početi, razen tega, da jih praznujemo in s svojimi novimi zastavami polepimo deželo, golim in lačnim mečemo v glavo vitaminske tablete.

Poezija sama iz sebe vzpostavlja nov prostor razumevanja sveta, na široko odpira večdimenzionalno interpretacijo in samo sebe razbremenuje pojasnjevanja; v atmosferi zadušljivosti, »zadnje atome kisika izpušča človek iz pljuč«, odpira prostor svobode. Ni več treba nagovarjati množic, »da je treba parati in iti na glavni trg vzeti zadrge v roke in si odpreti prsne koše«, poezija se je osvobodila odgovornosti, zajahala avtonomnost, silnice, ki odvezemajo življenju njegov zagon, so s Kobanovo poezijo premagljive. Nastaja znotraj, svet poezije, razpršene točke, ki se bodo počasi zgostile in eksplodirale.

Živimo sedaj, v tem prostoru in tem času, ki je frekvenca votlega prostora, kjer se bomo med seboj za oslovo senco, za ideale, ki so že zdavnaj potonili v preteklosti. Postavljamo nove ideale s prapori, ki smo jih vrgli v novo barvo, da »bomo (lahko) zajahali svoje lepe srčne konje«. Šalamun je nepreklicno mrtev. Pika. Konec debate. Na utrujenih jezikih so uteži, »upokojeni klovni iščejo svoje nosove po zemlji / edino zagotovilo za preživetje je nabiranje malin«. Varnosti v votlih prostorih ni več, samo še gomazeče majhni in pohotni smo.

Frekvence verzov se nizajo drug za drugim v kratkih brzostrelnih, metaforičnih intervalih, stvarnost razpada na koščke; frekvence zvenijo, brbotajo,

oddajajo zgolj zvok, signalizirajo, govorijo pa ne, popačene, kot bi se posmehovale hijene, ki čakajo na svoj plen v temnih nočeh.

Votli prostori uporabljajo frekvence, vse bolj se polnijo z zvoki, besede izginjajo, izpuščajo zgolj krikce, vse bolj z nesmisli kot pa s samo resničnostjo, ki je odprtost in prehodnost topografije sramu; žirafe postanejo resen prometni problem – votli prostori ne prenesejo vpadljivih nesimetričnih elementov, a hkrati prav ta nesimetrija razburka, vznemiri.

Frekvence votlih prostorov Dejana Kobana lahko beremo tudi kot anonimke, ki oddajajo zvoke na poljubnih višinah in se na tak način sporazumevajo. Potopljene v vsesplošno srečo brez zavesti jih pesnik argumentira s podtonom posmeha, visoka ali nizka frekvenca je zdaj postala orodje jezika, je uho parajoče sporočanje, ki si ga izmenjujemo, ne da bi se slišali med seboj, še več, nočemo slišati drugega kot samih sebe.

Zbirka je izrazito členjena v podobah, montažno se premikajoča vsebina, sestavljena iz samih drobcev stvarnosti, ki vseskozi menjajo svoj položaj in pogled, je kot nanizan, sekvenčni ritem, ki reže in suka pomene, slika izhaja iz slike in v naslednjo sliko-podobo, proces neustavljivega gibanja teče z nezlomljivo voljo. Noben verz ne ostane v čvrsti konfiguraciji pesmi, vsak detajl se izmakne povezovanju in pregledni situaciji, ki jo vsak trenutek drobi bizarna stvarnost. Pesnik skozi vso zbirko razgrajuje enotnost pesmi, postavlja jo pod vprašaj nepredvidljivosti in vmesnih molkov. Vendar hkrati v poeziji ohranja pesniško preglednost nasproti kaotični bizarnosti.

Vsak pesemski cikel uvede citirana misel, ki cikel osenči z lastno udarnostjo, presežnostjo in metaforičnim uvidom, kar se zgodi tudi na začetku in koncu zbirke. Artaudova misel, »Odrekam se srcu in tudi smrti«, označuje vso zbirko za nazaj in na neki način odgovarja uvedeni misli na začetku, »zakaj je grobost legalizirana?«, Nežke Struc.

Nesmrtni smo, ampak brez srca. Na njegovem mestu je črtkana koda.

Andrej Lutman

Liki pod mesečino

Milan Vincetič: *Kalende*

Založba Litera, Maribor, 2016

Beseda kalende, ki naslavlja novo Vincetičevo pesniško zbirko, v latinščini označuje začetek meseca, pravzaprav tisti začetek meseca, ki se prične z mlajem. Beseda ide pa označuje ščip, ki je nasprotje mlaju. A sčasoma, ko se je uveljavil sončev koledar, je beseda kalende pričela označevati tudi začetek vsakega meseca. V pogovornem jeziku je znan rek »ob grških kalendah«, kar pomeni nikdar, saj grščina besede kalende ni poznala. Vincetič se je odločil, da Zemljinega spremljevalca poimenuje z latinskim izrazom Luna, kar daje pesnim ženstveni nadih, saj je samostalnik Luna glede na mesec ženskega spola. Da pa se v svojih pesmih ukvarja s časom in njegovim potekom, je poudaril tudi z Borgesovo mislijo, ki branje uvaja: »Čas je spomin in čas je pozaba.« Branje pesmi se prične z Luno, ki tudi bere. Začne z branjem gor, kar daje vedeti, da Luna raste, se debeli in je svetlejša. Glede na lunine mene je zbirka razdeljena na štiri dele: Prazna luna, Mlada luna, Modra luna in Zadnja luna. Oklepata ju še dve pesmi: začetna Luna bere gor in sklepna Luna bere dol. Vsak razdelek vsebuje po ducat pesmi. Vse pesmi so dosledno desetvrstičnice, ki so razdeljene na štiri, dve in spet štiri vrstice. Popolna urejenost torej, doslednost in natančnost. Takšne so tudi pesmi, četudi snov za pesnjenje jemljejo iz kar najrazličnejših področij. A prednjači področje literarnih likov, predvsem zgodovinskih. Milan Vincetič namreč tem likom vdahne svoj duh, ki jih naredi rahlo drugačne, a vsebujoče tiste ustaljene in znane podtone.

Za primer pesem Coco, ki poleg vonjave vsebuje tudi namig na kaj drugega: »Že med vrati zdrsnje plašč / in odfrčijo petke / s torbice ki gre na tla / kot vse kar pomete // kot vse kar se natoči / v potešeni noči // ko nastavi mlečni vrat / poljubu da odneha / da naramnica prej lena / ji zdrsnje prek ramena.«

V takšnem slogu so obdelani pravzaprav vsi izbrani liki iz svetovne književnosti. Kot posebnost je treba omeniti, da so liki predvsem ženski, kar dopolni vzdušje lunarnosti. Pridodani so jim tudi določeni predmeti, s katerimi Vincetič oživlja vzdušje zastanka, saj na primer pesmi o predmetih, kot sta kotva ali libela, povzročo, da gre branje in razbiranje oseb nekako v odmik in s tem v spremembo zornega kota dojemanja ter doživljanja pesmi. Ob množici ženskih likov je seveda izpostavljena erotika v mnogih oblikah. Odlično opredelitev je našel Peter Semolič, ki je v spremni besedi z naslovom Ponovno prvič videna

Luna zabeležil: »Erotika v teh pesmih zato prehaja v erotizem, kot ga je pojmoval francoski mislec Georges Bataille: je tista sila, ki omogoči človeku, da preseže lastno smrtnost, da se vsaj za hip dotakne večnosti, da vsaj za trenutek izstopi iz profanega časa in vstopi v sveti čas.« Strogo določena oblika pesmi povzroči, da se ob prebiranju vzpostavi vzdušje mimobežnosti, pa je tako treba brati pesmi posamezno, nikakor po vrsti. Tedaj se zgodi čudež pesmi: zgodovinskost oseb in njihovega naboja se nekako premesečini v beročo osebo. In s tem je Vincetič po svoje ovekovečil nebesno telo, ki je že pregovorno namenjeno opevanju in pesnjenju. Izpostaviti pa velja še, da je v pesmih manko prve osebe ednine, kar pomeni, da pesniški subjekt popolnoma in docela prepusti vse vloge predmetu oziroma osebi pesnjenja. V pesniškem opusu Milana Vincetiča predstavlja zbirka Kalende svojevrsten odmik od pričakovanega. Odmik je v tem, da so te pesmi osvežitev tako za pesnika kakor za bralstvo. Ponujajo namreč branje za tančico, branje ob mesečini, branje ob zabrisu. To pa naredi pesmi mamljive, celo iskrive. In vsaka pesem je tista prva, začetna.

Zoran Pevec

»Motorji v prsih človeka«

Jernej Kusterle: *Tipkopisi: geneza: 1. pesniški zvezek*
(Kulturno-umetniški klub Artista, Jesenice 2016)

Prva, na zunaj morda najvidnejša značilnost Kusterletove pesniške zbirke z naslovom *Tipkopisi: geneza: 1. pesniški zvezek* je ta, da je dobro založena s spremnimi besedili različnih bolj ali manj znanih književnikov oziroma literarnih teoretikov. Verjetno je najpomembnejši zapis redne profesorice na ljubljanski slovenistiki Irene Novak Popov. To je analiza pesmi z naslovom *Transcendenca avtorja*, v kateri lahko preberemo, da gre za »izpoved o poeziji, umetnosti, veri in človeških čustvih v današnjem svetu 'depersonalizirane zgodovine', pravzaprav postzgodovine«. In potem na koncu, da je »njena odlika odpor do slavljenja vprašljivih vrednot, s katerimi se zatira individualna enkratnost«. Prav lahko bi povzeli, da njen zapis v precejšnji meri velja za vso pesniško zbirko. Ta je razdeljena v štiri sklope, vsakega uvaja krajša uvodna pesem, od katerih se prva nanaša na misel o »Barthesovi« smrti avtorja, druga znova na misel o smrti, a tokrat v povezavi z drugim oziroma z ljubljeno osebo, tretja na miselno igro z nekoliko črnega humorja: »Postal bom gnoj / za šopek rož / v tvoji vazi, / od tvojega moža«, v zadnjem sklopu pa lirski subjekt ugotavlja nekakšno izgubljenost v svetu, v katerem se srečuje s »črnim kvadrivijem«, z eksistencialno črno luknjo.

Zapisali smo eno od značilnosti pesmi – črni humor, znotraj tega pa se sebstvo in »duša« razkrajata, izginjata, razblinjata in secirata. Imanentni jaz se preobraža iz sebe v glasbo, prehaja iz realnega v umetnost, iz čakanja na Dogodek v Dogodek. Subjekt je stroj, sestavljen iz kablov, motorja in »jeklenih vrvi«, iz pesmi v pesem je vedno bolj lutka, del višje manipulacije, žrtev zunanjih okoliščin, »velikega manipulatorja«, ki vodi in usmerja življenje. V nekaterih pesmih gre tudi za iskanje pomena jezika in besed ter za izpraševanje pomena pesmi, kaj ostane od nje v času: »Pesem bo jutri krsta / današnjih misli. / Usta so polna pajčevin.«

Pesniški jaz posreduje razkroj v različnih eksistencialnih legah. In kljub morda nekoliko preveč moraliziranju prav del samoukinjanja in samouničenja prinaša tej poeziji najbolj inovativen in pesniško dorečen značaj. Schopenhauerski cinizem je začimba takšne poezije. Ob tem se poizkuša lirski subjekt z mimezis bližati realnosti. A čeprav se zaveda razlike med označencem in označevalcem, med pomenom in besedo, se vendarle ali prav zato »iz ust rojevajo

prisluihi in prividi«. Kritična puščica je kdaj uspešno namenjena poeziji, oziroma tistim pesnim, ki se Kusterletovemu pesniku zdijo zgolj del popularne kulture in jih poimenuje z znano miselno zvezo »straniščna poezija«. Znotraj tega gre za nekoliko tradicionalen odnos do mesta, ki je zapisano v slabšalni konotaciji: »Mesto s kovinskimi srci, / mesto prevlečeno z nami, / dviga / pokrov / prsnega koša / in mi vanj / meče / svoje umazano perilo.«

Čeprav bi lahko menili, da so marsikateri verzi usmerjeni v občasno preveč katastrofično misel o propadu vsega in povsod, pa vendarle po drugi strani drži, da gre za »brezkompromisno zbirko specifične poezije, hkrati moderne in kontroverzne v najbolj pozitivnem smislu«, kot piše v eni od spremnih besed pesnik Ivan Dobnik. Nekatere pesmi sodijo delno tudi v sklop eksperimentalne oziroma konkretnejše vizualne poezije, kot sta na primer pesmi z naslovom *Čipka* in *Anatomsko gledališče*. Prva se tematsko naslanja na odnos do drugega, »nje«, ki lirskemu subjektu pomeni »jutranji pramen / večera«, druga se ukvarja s pomembnostjo pesnikov, feminizmom in z razmišljanjem o človekovem dostojanstvu ter pomanjkanju moškosti ali, bolj rečeno, ohranjanju njegove moralne drže. Posamezni prizori v kar precej pesmih mejijo na grotesknost, drugi se nanašajo na to, kako biti z drugim, spet tretji so namenjeni izginjajočemu »Jazu« v miselno izpraznjenem svetu. Tej tujosti in odtujenosti so razdeljene vloge življenja, smrti in ljubezni, kot v gledališču, na odru sveta, torej v konceptualno metaforičnem pesniškem izrazu. Zanimiva je uporaba ironije, ob kdaj nekoliko preveč intenzivnem nanašanju na pogubnost časa in prostora. Katastrofičnost trenutka se sklada z občasnim sarkazmom, a dobro je, da pesmi ne zahajajo v patetičnost. Defetistična drža se vleče skozi večji del te poezije. A čeprav je Kusterletov pesnik ves čas nekoliko siten in nerga nad vsem, kar se plazi po tem svetu, v dehumanizirani družbi najde znotraj razpadanja tudi genezo. Ta pa ni le konstruktivistični »motor v prsih človeka«, temveč je tudi iz slaščice, sicer drugega, ki pa vendarle na novo ustvarja življenje: »Iz naju bodo brali prihodnost. / Nekdo drug bo prevzel / vlogo para iz marcipana.« Vse v sodobnem besedišču, na poti k samemu sebi, na meji možnega: »zanimivo, posebno, drugačno«, kot piše kritik v prvi uvodni besedi.

Knjižna zbirka

POETIKONOVE LIRE

Knjižna zbirka, namenjena slovenski poeziji, prevodom poezije in dvojezičnim izdajam slovenskih in tujih pesnikov

Ivo Stropnik: NATE MISLIM, VOTLINA V GLAVI

Ivan Dobnik: RHAPSODIE DANS UN HIVER FROID / RAPSODIJA V MRZLI ZIMI

Zoran Pevec: V NEKI TOČKI

Yves Bonnefoy: UKRIVLJENE DESKE / Les Planches courbes

STIMMEN SLOWENISCHER LYRIK 1 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 1:

Andrej Medved, Ivan Dobnik, Miklavž Komelj

Bina Štampe Žmavc: SINJEBRADEC

Philippe Jaccottet: POEZIJA 1946–1967 / Poésie 1946–1967

Jean-Michel Maulpoix: O MODRINI / Une histoire de bleu

Miriam Drev: VODNA ČRTA

BELA KNJIGA METAFOR – Antologija prevajalske delavnice Bistriškega festivala 2008

STIMMEN SLOWENISCHER LYRIK 2 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 2:

Ivo Svetina, Cvetka Bevc, Jure Jakob

Jean-Michel Maulpoix: OBČUTEK NEBA / L'instinct de ciel

Milan Vincetič: VIDKE

Francis Ponge: V IMENU STVARI / Le parti pris des choses

Pierluigi Cappello: SILE LETA / Assetto di volo

Fabio Scotti: NEDOTAKLJIVO / L'intoccabile

GLAS IZGUBLJENEGA RAJA – Antologija moderne palestinske poezije

VOICES OF SLOVENE POETRY 3 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 3:

Zoran Pevec, Miriam Drev, Ivan Dobnik

Ivan Dobnik: LAUBSCHRIFTEN / Zapisi z drevesnih lističev

Mahmud Darviš: DOMOVINA IZ BESED

Christian Bobin: VSI SO ZAPOSLENI / Tout le monde est occupé

Kristijan Muck: PODOBE V GRUDAH / LANDWEISEN

Philippe Jaccottet: V ZIMSKI SVETLOBI / À la lumière d'hiver

Claude Esteban: RAZPOSTAVA VRTA IN TELESA, SEDEM VČERAJŠNJIH DNI /

Conjoncture du corps et du jardin, Sept jours d'hier

Ervin Jahić: KRISTALI AFGANISTANA / Kristali Afganistana

Andraž Polič: VODA POUŠTĚ / Voda puščave

André Velter: SKRAJNA LJUBEZEN / L'amour extrême

Ivo Svetina: KENTAVER, MALINE IN ... alkohol

Ivan Dobnik: DRUGA OBALA

- Yves Bonnefoy: O GIBANJU IN NEGIBNOSTI DOUVE / Du mouvement et de l'immobilité de Douve
- Henri Michaux: PREMIKANJA ODMIKANJA / Déplacement Dégagement
- Dejan Bogojević: ODTISI / Prelevi, otisci ...
- Czesław Miłosz: OD SONČNEGA VZHODA DO NJEGOVEGA ZAHODA / Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada
- Louise Labé: POEZIJA / Œuvres poétiques
- Rose Ausländer: DIHAM ZDAJ / Mein Atem heißt jetzt
- Ljubomir Simović: PLANET DONAVA in druge pesmi
- Breda Jelen Sobočan: STEKLENI BISERI BESED
- Ivan Dobnik: PRE POČETKA / Pred začetkom
- Rose Ausländer: DEŽ BESED / Regenwörter
- Boris Jovanović Kastel: KOSILO NA ČERI / Ručak na hridini
- Ivan Dobnik: PŘED ZACĀTKEM / Pred začetkom
- Zéno Bianu in André Velter: BITI OGENJ / Prendre feu
- Zbigniew Herbert: ROVIGO, EPILOG VIHARJA / Rovigo, Epilog burzy
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 1, Lirika 1889-1914 / The Collected Poems 1
- Tomaž Šalamun: DOJENČKI
- Valérie Rouzeau: NE NASLEDNJIČ / Pas revoir
- Tadeusz Różewicz: PROFESORJEV NOŽEK, SIVA CONA / nożyk profesora, szara strefa
- Fabrizio Dall'Aglio: HIC ET NUNC / Hic et nunc
- Tomica Bajsić: JUŽNI KRIŽ / Južni križ
- Christian Bobin: RUŠEVINE NEBA / Les ruines du ciel
- Ivan Dobnik: DRUHÉ POBŘEŽÍ / Druga obala
- Eugenio Montale: SIPJE KOSTI / Ossi di seppia
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 2, Lirika 1919-1928 / The Collected Poems 2
- André Velter: Z MALO VEČ NEBA / Avec un peu plus de ciel
- Ivan Dobnik: BOLSKA (prototip pesnitve)
- Dino Campana: ORFIČNI SPEVI / Canti orfici
- Marceline Desbordes-Valmore: POEZIJE / Poésies choisies
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 3, Lirika 1933-1939 / The Collected Poems 3
- Velimir Hlebnikov: IZBRANE PESMI IN PESNITVE 1917-1922, 1. zvezek
- Ivan Dobnik: MAGIČNI PESNIŠKI IZREKI
- Marko Elsner Grošelj: KIRCHNERJEVA ROKA

Pred izidom:

Ivan Rogić Nehajev: IZ ZAPISKOV SVOBODNEGA SUHOZIDARJA

Cvetka Bevc: SIRINGA

Adonis: IZBRANA POEZIJA 1